

ZNAKY RODŮ ČESKÝCH

Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody

Znaky rodů českých

Autor: Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody

EAN: 978-80-86781-11-2

136 stran

formát: 165 x 240 mm

cena: 300 Kč (včetně 9%DPH)

Králova populárně-vědecká publikace Znaky rodů českých (Praha 1898) vznikla jako souhrn řady drobnějších studií vydávaných Společností přátel starožitností v Praze v letech 1894-1898 a byla ve své době přijata s mimořádným ohlasem. Kniha představuje 50 erbů (vždy na samostatné stránce) významných českých šlechtických rodů s dobovým původním textem k jednotlivým rodinám. Publikaci vydalo po 111 letech nakladatelství Agentura Pankrác, protože věří, že propracovaností perokresbových erbů dokáže nadchnout mnoho heraldiků, genealogů a milovníků historie i v současné době.

Knihu lze zakoupit u všech dobrých knihkupců prostřednictvím distribuční sítě firem Kosmas a Šabata, ale též v knihovně ČGHSP v Praze.

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ

Listy

číslo 2/2009
ročník XXIX.

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze

Obsah

Slovo na úvod	1
Martin Slaboch, předseda	
ČLÁNKY A STUDIE	
Bratři Václav a Jan Bělských a jejich rod z Bratkovic u Velvar	2
Helena Voldánová	
Zdroje a úskalí hugenotské genealogie	7
Vladimír Benda	
Obrat v dataci Rožmberského antependia	18
Pavel R. Pokorný	
Erbovní aliance z kostela narození Panny Marie v obci Pálec	20
Anton František Malinovský	
O znaku města Postoloprty	22
Stanislav Kasík	
Osudný rok 1939	38
Pavel Hnízdil	
Po stopách předků	53
Peter Hawlina	
ZPRÁVY ZE SPOLEČNOSTI	
Zpráva z valné hromady České genealogické a heraldické společnosti v Praze ze dne 28. března 2009	61
Zprávy ze spolkové knihovny	73
Čeští genealogové na pomoc sociálním dějinám	75
Oslava 40. výročí ČGHSP	77
Žamberské muzeum	78
Putování za předky – výstava v Žamberku	81
ANOTACE, RECENZE, ZAJÍMAVOSTI	
Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody – Znak rodů českých	82
Rakovničtí erbovníci – torzo z pozůstalosti	82
Základy heraldiky	83
Potomci slavných vzpomínají	83
Dějiny částí Prahy jako dějiny farních obvodů	83
Kronika rodu Andělů z Ronovce	84
Z Blatenska 1914–1918	85
Ze Šumavy 2009 – Klostermannové na Šumavě	86
Kouzlo rodopisného hledání	86
Může grafologie pomoci genealogickému bádání?	89
I listiny mají své osudy	92
Pramínek 2009	95
Malé heraldické ohlédnutí za výstavou „Putování za předky“ na úřadě Městské části Praha 13	96

Milí čtenáři Genealogických a heraldických listů, bezpochyby Vás právě doručené druhé číslo našeho spolkového časopisu potěšilo a jistě jste si ho již s netrpělivostí i se zvědavostí prolistovali, prohlédli obrázky a asi si již i nějaký příspěvek přečetli. Uvědomuji si, že především pro většinu mimopražských členů je časopis jediné potěšení z naší činnosti, proto se snažím o jeho pravidelné vydávání i rozmanitost článků.

První část časopisu je tradičně vyhrazena článkům a studiím. Úvodní články věnujeme zajímavým osobnostem naší vlasti a tentokrát představuje Helena Voldánová JUDr. Václava Bělského, který byl v letech 1863–1867 purkmistrem Prahy, a jeho rod z Velvarska. Prof. Vladimír Benda přichystal článek věnovaný genealogii francouzských reformovaných protestantů, tzv. hugenotů, a jistě poznáte, že se tomuto tématu věnuje velmi dlouho a má o hugenotských rodinách velký přehled. V tomto čísle potěšíme heraldiky, neboť se nám podařilo získat 3 články s heraldickou tematikou. Dr. Pavel R. Pokorný dokládá obrat v dataci Rožmberského antependia z konce 14. století, Anton František Malinovský popisuje erbovní alianci z kostela v Pálci u Loun a v seriálu věnovaném komunální heraldice přibližuje Stanislav Kasík podrobně vývoj znaku města Postoloprty. Zájemci o vojenské dějiny si rádi přečtou článek Pavla Hnízdila věnovaný smutnému roku 1939, kdy začala okupace naší republiky německými fašisty. Předseda Slovinské rodopisné společnosti Peter Hawlina zaslal redakci své dojmy a zážitky z loňské cesty po Čechách, kdy pátral na severu Čech po svých předcích a také mile navštívil naši kancelář v Praze.

Ve druhé části Genealogických a heraldických listů chceme informovat členy o současné činnosti Společnosti. Největší část je samozřejmě věnována zprávě z valné hromady, která byla 28. března 2009 v Praze na Vinohradech. Zúčastnilo se jí 61 členů ČGHSP a ti zvolili na další 3 roky správní výbor. Vedoucí našich kurzů ing. Václav Hásek podává zprávu o kurzu pro pokročilé rodopisce, který v dubnu úspěšně zakončilo všech 23 přihlášených. Historik PhDr. Tomáš Weiser informuje o prvních výsledcích svého projektu „Rekonstrukce sociální struktury v Čechách během průmyslové revoluce v 19. století na základě empirické analýzy sociální heterogamie sňatků v období 1780–1938“. Dosud mu potřebné údaje poslalo jen 11 členů, kterým děkuji, a věřím, že ještě další se ozvou a jejich rodopisné údaje poslouží k vědecké práci. Helena Voldánová připravila s velkou obětavostí ke 40. výročí založení ČGHSP vysazení lípy před archivním areálem v Praze na Chodovci. Na příjemnou slavnost přijelo 4. dubna k archivu na 40 členů, mnozí i se svými dětmi. Věřme, že se lípě i naší Společnosti bude v dalších letech dobře dařit. Příští výstava „Putování za předky“ se připravuje v Žamberku a měla by být v tamním muzeu otevřena od 9. do 23. září 2009. Ředitelka muzea Marie Otavová připravila pro naše členy a případné zájemce o návštěvu muzea jeho představení i tohoto kraje pod Orlickými horami. Po ukončení bude výstava převezena do muzea v Deštném v Orlických horách.

Ve třetí části časopisu přinášíme anotace a recenze nově vydaných knih, a vyšlo jich v posledních měsících pro rodopisce i heraldiky mnoho. Otiskujeme 3 zajímavosti od našich členek. O svém mnohaletém rodopisném pátrání se rozepsala MUDr. Eva Stupková, která letos oslavila 85. narozeniny, ale stále má co objeovat. Zajímavý článek připravila naše nová členka a grafoložka PhDr. Jarmila Tinlová, která se zamýšlí nad tím jak může grafologie pomoci genealogům. A málokterý rodopisec dokáže grafologie při své práci využít. Božena Kopcová sleduje dlouhé roky rod Lauermannů a ve svém příspěvku „I listiny mají své osudy“ píše o dvou zajímavých listinách, které byly sepsány roku 1674 v Jihlavě pro soukeníka Jana Kašpara Lauermanna, a dnes jsou uloženy v Archivu města Plzně.

Děkuji všem členům, kteří již uhradili členský příspěvek pro rok 2009, a potěšilo nás, že mnozí přispěli do pokladny Společnosti více než musí, a pomáhají tak k pestřejší činnosti.

Přeji Vám hezké léto, kdy mnozí z nás využijí svých dovolených ke studiu matrik v badatelných archívech, návštěvám příbuzných i poznávání krajů předků.

Martin Slaboch, předseda

BRATŘI VÁCLAV A JAN BĚLSKÝCH A JEJICH ROD Z BRATKOVIC U VELVAR

Helena Voldánová

Při rodopisném pátrání jsem se seznámila s osudy mnoha zajímavých rodů, a proto jsem připravila malý náhled do rodu Bělský, kde nalézáme hned dvě významné osobnosti českých dějin v jedné generaci.

Václav Bělský

Václav Bělský se narodil dne 22. září 1818 v Bratkovicích č.p. 6 u Velvar jako syn chalupníka Josefa Bělského a Marie Bílkové z Neprobylic. Přes chudé poměry chalupnické rodiny dal otec Josef Bělský své dva syny Jana a Václava na studia do Lito-měřic a do Prahy. Syn Jan vystudoval techniku a druhý syn Václav práva.

JUDr. Václav Bělský již za studentských let pracoval jako kancelista a sekretář České průmyslové jednoty. V roce 1848 byl zvolen za člena národního výboru i do

*Obraz JUDr. Václava Bělského
purkmistra města Prahy
(Městské muzeum ve Velvarech)*

širšího výboru měšťanů pražských. Později se stal sekretářem Obchodní komory v Praze. V roce 1851 začal svoji právní kariéru jako notář a v roce 1858 jako zemský advokát. Při volbách do obecního zastupitelstva v roce 1861 byl zvolen jako obecní starší a později jako náměstek starosty Františka Pštrossa. Václav Bělský vynikal svědomitostí a vynikající dovedností při projednávání důležitých jednání. Po předčasné smrti starosty byl zvolen v roce 1863 za purkmistra města Prahy. Ve své funkci se zasadil o zřízení městské pojišťovny proti ohni, založil městskou plynárnu, prosadil výstavbu dalšího mostu přes Vltavu, dal podnět k dalšímu rozvoji osad Holešovic, Bubnů. Nechal zřídit volnější přístup k řece u Křižovnického kláštera, který vedl k založení Rudolfova nábřeží a budoucího upravení Josefova a Starého Města. V rámci své administra-

tivy prosadil znovuzřízení magistrátu a obecních úřadů. Za pruské války se postaral o bezpečnost měšťanů rozšířením řad městských policejních strážníků. Dále dal práci čtyřem tisícům lidí při stavbě Belcrediho silnice z Letné k Bubenečským sadům.

Nejvíce starostí a vyjednávání uskutečnil ohledně ubytování a stravování pruského vojska, které dne 8. července 1866 vtrhlo do Prahy. Přičinil se o značné snížení rekvizice pro pruské vojsko, a tím zmírnil finančních následky pro město. Za velké zásluhy mu bylo uděleno dne 13. září 1866 čestné měšťanství Prahy. Císař mu udělil Leopoldův řád třetí třídy a byl povýšen do rytířského stavu. V tomto roce byl opět zvolen za starostu města, ale tohoto úřadu se pro nesouhlas s návrhy místopředsednictví dne 4. listopadu 1867 vzdal. Jako člen sboru obecních starších působil na pražské radnici až do roku 1876. Poté se přestal účastnit veřejného života a dne 22. května 1878 zemřel ve věku nedožitých šedesáti let. Byl pochován na Vyšehradském hřbitově.

*Náhrobek JUDr. Václava rytíře
Bělského na vyšehradském hřbitově*

jako židovský majetek zabavena a sídlilo zde Gestapo. Po válce se stala rezidencí britského velvyslance, dnes je v soukromém vlastnictví.

Po JUDr. Václavu Bělském a jeho manželce Marii Formánkové, dceři mlynáře z Prahy, zůstali dva synové a dcera. Syn rytíř Václav Bělský (narozen r. 1853) vystudoval také práva a oženil se s Mathildou Mercy von Tagblatt. Dcera Emilie Bělská (narozena r. 1851) se provdala za úředníka Národní banky v Praze Ferdinanda Ludvika. V ulici Na Bučance čp. 20 (dříve čp. 48) v Praze Nuslích v blízkosti Kongresového centra stojí vila „Bělka“, kterou v roce 1853 postavil architekt Jan Bělský, bratr Václava. Vila byla postavena ve stylu novogotického letohrádku s věží.

Při stavbě vily se objevil zajímavý článek v pražských novinách o nálezů velkého množství kosterních pozůstatků. Po důkladném ohledání nálezů ze zjistilo, že se jedná o kosti zvířecí a že toto místo v minulosti sloužilo jako pohodnice. A jaký byl další osud této vily? Na přelomu století získala nového majitele Josefa Österreicherera. Za druhé světové války byla

BRATŘI VÁCLAV A JAN BĚLSKÝCH A JEJICH ROD Z BRATKOVIC U VELVAR

Helena Voldánová

Při rodopisném pátrání jsem se seznámila s osudy mnoha zajímavých rodů, a proto jsem připravila malý náhled do rodu Bělský, kde nalézáme hned dvě významné osobnosti českých dějin v jedné generaci.

Václav Bělský

Václav Bělský se narodil dne 22. září 1818 v Bratkovicích č.p. 6 u Velvar jako syn chalupníka Josefa Bělského a Marie Bílkové z Neprobylic. Přes chudé poměry chalupnické rodiny dal otec Josef Bělský své dva syny Jana a Václava na studia do Lito-
měřic a do Prahy. Syn Jan vystudoval techniku a druhý syn Václav práva.

JUDr. Václav Bělský již za studentských let pracoval jako kancelista a sekretář České průmyslové jednoty. V roce 1848 byl zvolen za člena národního výboru i do

*Obraz JUDr. Václava Bělského
purkmistra města Prahy
(Městské muzeum ve Velvarech)*

širšího výboru měšťanů pražských. Později se stal sekretářem Obchodní komory v Praze. V roce 1851 začal svoji právní kariéru jako notář a v roce 1858 jako zemský advokát. Při volbách do obecního zastupitelstva v roce 1861 byl zvolen jako obecní starší a později jako náměstek starosty Františka Pštrossa. Václav Bělský vynikal svědomitostí a vynikající dovedností při projednávání důležitých jednání. Po předčasné smrti starosty byl zvolen v roce 1863 za purkmistra města Prahy. Ve své funkci se zasadil o zřízení městské pojišťovny proti ohni, založil městskou plynárnu, prosadil výstavbu dalšího mostu přes Vltavu, dal podnět k dalšímu rozvoji osad Holešovic, Bubnů. Nechal zřídit volnější přístup k řece u Křižovnického kláštera, který vedl k založení Rudolfova nábřeží a budoucího upravení Josefova a Starého Města. V rámci své administra-

tivy prosadil znovuzřízení magistrátu a obecních úřadů. Za pruské války se postaral o bezpečnost měšťanů rozšířením řad městských policejních strážníků. Dále dal práci čtyřem tisícům lidí při stavbě Belcrediho silnice z Letné k Bubenečským sadům.

Nejvíce starostí a vyjednávání uskutečnil ohledně ubytování a stravování pruského vojska, které dne 8. července 1866 vtrhlo do Prahy. Přičinil se o značné snížení rekvi-
sice pro pruské vojsko, a tím zmínil finančních následky pro město. Za velké zásluhy mu bylo uděleno dne 13. září 1866 čestné měšťanství Prahy. Císař mu udělil Leopoldův řád třetí třídy a byl povýšen do rytířského stavu. V tomto roce byl opět zvolen za starostu města, ale tohoto úřadu se pro nesouhlas s návrhy místodržitelství dne 4. listopadu 1867 vzdal. Jako člen sboru obecních starších působil na pražské radnici až do roku 1876. Poté se přestal účastnit veřejného života a dne 22. května 1878 zemřel ve věku nedožitých šedesáti let. Byl pochován na Vyšehradském hřbitově.

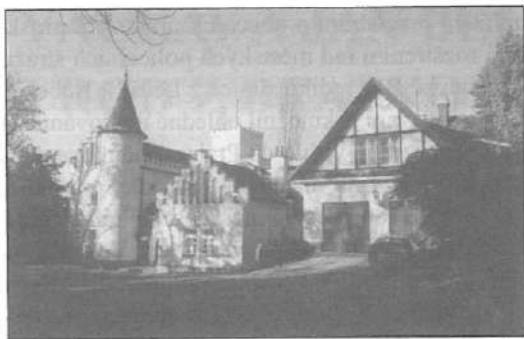

*Náhrobek JUDr. Václava rytíře
Bělského na vyšehradském hřbitově*

jako židovský majetek zabavena a sídlilo zde Gestapo. Po válce se stala rezidencí britského velvyslance, dnes je v soukromém vlastnictví.

Po JUDr. Václavu Bělském a jeho manželce Marii Formánkové, dceři mlynáře z Prahy, zůstali dva synové a dcera. Syn rytíř Václav Bělský (narozen r. 1853) vystudoval také práva a oženil se s Mathildou Mercy von Tagblatt. Dcera Emilie Bělská (narozena r. 1851) se provdala za úředníka Národní banky v Praze Ferdinanda Ludvika. V ulici Na Bučance čp. 20 (dříve čp. 48) v Praze Nuslích v blízkosti Kongresového centra stojí vila „Bělka“, kterou v roce 1853 postavil architekt Jan Bělský, bratr Václava. Vila byla postavena ve stylu novogotického letohrádku s věží.

Při stavbě vily se objevil zajímavý článek v pražských novinách o nálezu velkého množství kosterních pozůstatků. Po důkladném ohledání nálezů ze zjistilo, že se jedná o kosti zvířecí a že toto místo v minulosti sloužilo jako pohodnice. A jaký byl další osud této vily? Na přelomu století získala nového majitele Josefa Österreichera. Za druhé světové války byla

Vila Bělka v Nuslí

Erb Václava Bělského
(Kresba erbu Karel Chobot)

kové a stal se významným architektem působícím v Praze a ve Vídni. Z jeho pražských staveb můžeme připomenout nově vystavěné Staroměstské mlýny, Českou spořitelnu, Hlavní poštu, Novou židovskou synagogu, chrám sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně. Dále opravil piaristickou školu a kapli v Nepomuku a restauroval císařské zámky v Ploskovicích a v Zákupích. Zemřel 7. února 1880 v Praze. V jeho čínorodém životě jej provázely tři manželky. Z prvního manželství s Terezií Fritschovou z Písku měl dcery Annu a Henrietu a syna Juliuse, který zahynul v bitvě v roce 1864 jako námořní

Popis erbu Václava Bělského

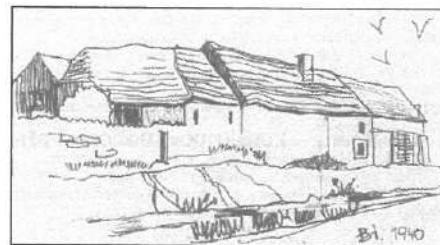
Ve stříbrném štítě červené břevno se stříbrnou hradební korunou, provázené nahoře hořícím mečem přirozené barvy se zlatou záštitou a jílcem, dole zelenou palmovou ratolestí, vše kosmo. Na štítě dvě korunované přilby s klenoty a červeno-stříbrnými přikryvadly. Vpravo dvě složená stříbrná křídla, každé s červenou kroví a v ní zlatá hvězda, mezi nimi zlatý obilný klas (s listem), vlevo vyrůstající stříbrný dvouocasý lev (se zlatou zbrojí), držící v pravé tlapě zelenou palmovou ratolest. (Kresba je inspirována provedením znaku na náhrobku Václava ryt. Bělského na Vyšehradě, které obsahuje vzácnou figuru hořícího meče).

Jan Bělský

Jan Bělský se narodil 18. prosince 1815 v Bratkovicích čp. 6 u Velvar jako syn chalupníka Josefa Bělského a Marie Bílkové.

Policejní přihláška
rodiny Jana Bělského

Píšu. Nejmladší syn Karel Bělský se stal obchodníkem v Praze a oženil se s Annou Petřilkovou z Měšic a podruhé s Annou Průšovou z Střebcska. Syn Antonín Bělský zůstal na otcovské usedlosti v čp. 6. Nejstarší syn František Bělský zůstal v Bratkovicích čp. 38 a čp. 39 jako domkář a zedník a oženil se s Marií Hořejší a jeho rodina se rozrostla také na deset dětí. Otec Josefa Václav Bělský (1750–1804), také chalupník v Bratkovicích čp. 6, s manželkou Barborou měli čtyři děti, ale jen syn Josef přežil. Václav náhle umírá v roce 1804 na břišní tyfus. Otec Václava Jan Bělský (1721–1776) se přičlenil do chalupy v Bratkovicích k Anně Kozlíkové. Měli spolu šest dětí, z nichž Josef bratr Václava se oženil s Magdalenou Kopeckou do sousedního Nabdína. Po úmrtí manželky Anny se Jan podruhé oženil a měl další čtyři děti, které však umírají v dětském věku. Jan Bělský pocházel ze sousední farnosti Vepřek ze vsi Podhořan. Byl synem chalupníka Jana Bělského a Kateřiny Láskové z Podhořan a měl dalších pět sourozenců. Nejstarší Jan Bělský dědil grunt po otci Václavu Bělském a Janův bratr Daniel založil s Kateřinou Koulovou další rodovou větev v sousedních Ouholicích.

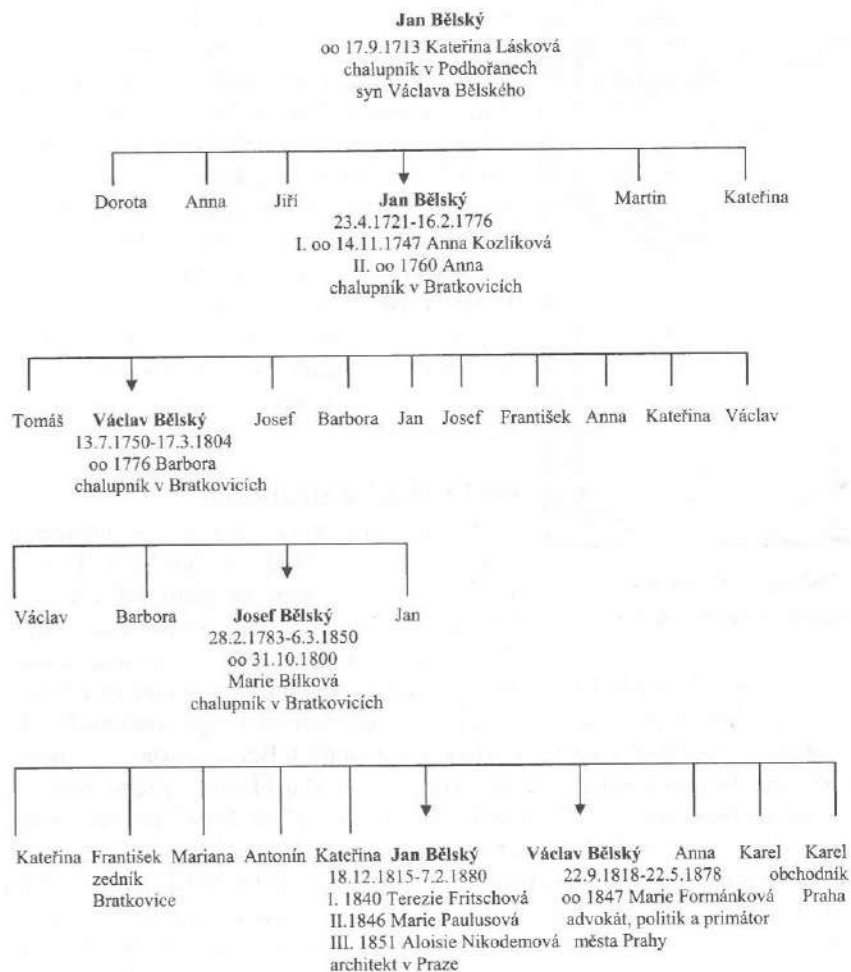
Bílkova perokresba chalupy
čp. 6 v Bratkovicích

kadet. V druhém manželství s Marií Paulusovou z Klostengrabsu měl dceru Gabrielu a Marii Boženu, která se provdala za pražského stavitele Josefa Martina. V třetím manželství měl syny Zdenka a Jana, kteří zemřeli jako malé děti. Dceru Aloisii a Jeminu, která se provdala za vídeňského stavitele Karla Vettera. Syna Quida Bělského (1855–1909), který se stal také významným stavitelem v Praze a ve Vídni. Oženil se s Annou Novákovou. Syn Zdenko zemřel v 21 letech jako voják u polních myslivců. Syn Stanislav Bělský (1857–1908) si zvolil vojenskou kariéru a stal se c.k. generálem. Stanislav se oženil s Gabrielou Chlumskou z Liberce a jeho syn Stanislav Karel (1892–1938) se stal také důstojníkem.

Rod Bělský z Bratkovic

V chalupě v Bratkovicích čp. 6 se manželům Josefu Bělskému (1783–1850) a Marie Bílkové (oddáni 21. 10. 1800) narodilo celkem deset dětí. Tři děti zemřely brzy po narození. Dcera Marie Bělská se provdala za souseda Josefu

Rod Bělských z Bratkovic

Prameny a literatura:

SOA Praha, sbírka matrik f.ú. Velvary a f.ú. Vepřek
Národní archiv v Praze, fond Policejní ředitelství Praha – konškrípce, policejní přihláška Václav Bělský
Ottův naučný slovník, Praha 1890, s. 708
Lašůvková, B: Pražské usedlosti. Praha 2001, s. 30
Městské muzeum Velvary, foto obrazu Václava Bělského
Městské muzeum Velvary, brožura o Nabdině s perokresbou chalupy, autor p. Bílek

ZDROJE A ÚSKALÍ HUGENOTSKÉ GENEALOGIE

Vladimír Benda

K 500. výročí narození Jeana Calvina

V současnosti jsme jak v Evropě, tak v USA svědky zvýšeného zájmu o rodopisné bádání, kterému se v minulosti věnovaly jen izolované společenské skupiny. Vedle šlechty to byla zejména některá minoritní náboženská společenství, z nichž jistě nejznámější jsou mormoni, kteří mají dnes asi celosvětově nejrozsáhlejší databázi genealogických informací. Jejich neobyčejný zájem o podchycení maxima údajů o předcích je motivován náboženskou představou o možnosti přijmout do církevního společenství – a tak nábožensky preferovat – nejen žijící, ale i dávno zemřelé příbuzné a předky. Motivy jiných menších církví, jejichž komunity žijí po staletí rozptýleně v mnoha zemích (diaspora), bývají prozaičtější – udržet co nejdéle vědomí vzájemné pospolitosti a soudržnosti. Nejlepším příkladem je jistě rozvinutá židovská genealogie s tisíciletou tradicí a snad právě ona se stala inspirací pro mnohem mladší rodopis hugenotů – francouzských reformovaných protestantů, kteří byli z náboženských dů-

Francouzský král Jindřich IV.
(1553–1610) – ochránce protestantů

vodů koncem 18. století donuceni opustit svou vlast a uchýlit se do protestantských zemí nejen v Evropě, ale i zámoří. Jednou z podmínek, jak si v tomto vyhnanství – *refuge* – dlouhodobě udržet svoji náboženskou, jazykovou a kulturní identitu, bylo i důsledné evidování rodopisných údajů (matriky), případně vedení rodinných a církevních kronik. Tyto záznamy spolu s ostatními veřejnými listinami (notářské a soudní zápisy) shromáždí dnes vedle soukromých badatelů hugenotské společnosti (nejznámější jsou v Německu, V. Británii, Nizozemí, USA a Jihoafrické republice) a církevní instituce, které se považují za pokračovatele původních společenství francouzských protestantů v exilu. Všechny tyto informační zdroje lze využívat (často v digitalizované formě) při vyhledávání předků pocházejících z hugenotských rodin.

Zrušení Nantského ediktu roku 1685 a jeho důsledky

Za symbol náboženské tolerance v celoevropském měřítku lze považovat zákon o zrovnoprávnění katolického a protestantského náboženství ve Francii vydaný roku 1598 králem Jindřichem IV. a známý podle místa zveřejnění jako Nantský edikt.

Nechal se jím bezpochyby ovlivnit i císař a král Rudolf II, když na žádost stavů českých zemí vyhlásil roku 1609 obdobnou normu známou jako Rudolfov majestát. Změněná politická situace po třicetileté válce spojená s posílením vlivu katolické církve ovlivnila Jindřichova vnuka Ludvíka XIV. do té míry, že roku 1685 toto nařízení ve Fontainebleau zrušil a postavil tak milion svých poddaných mimo zákon. Odvolání Nantského ediktu bylo nepochybně bezohlednou demonstrací absolutismu v duchovní sféře a ve svých důsledcích přivedlo Francii k ekonomickým ztrátám a dlouhodobé politické nestabilitě^{1/}. Protestantská reformovaná církev (zvaná R.P.R. – *religion prétendue réformée* = domněle reformované náboženství) a její instituce byly rozpuštěny, duchovní vyhnáni do exilu, chrámy zničeny a věřící pod těžkými tresty donuceni přijmout katolické náboženství. Možnost odejít legálně do zahraničí, kterou známe z pobělohorského období, však ve Francii neexistovala. Nejen dnešním, ale i tehdejším evropským právním normám se zcela vymykal právě přísný zákaz opustit království pod trestem posláni na galeje (muži) či do žaláře (ženy) z náboženských důvodů. Přes tyto kruté sankce uprchla z Francie v letech 1685–1715 zhruba čtvrtina reformovaných evangelíků do evropských protestantských zemí, kde jim byly poskytnuty různé výhody a podpory, zejména vlastní církevní organizace, ale i školství, samospráva, případně též soudnictví. Vedle Anglie a Nizozemí, odkud odešla později řada hugenotů do Ameriky a Jižní Afriky, mělo o francouzské souvěrce zájem zejména Braniborsko a ostatní německé země těžce postižené třicetiletou válkou^{2/}. Francie byla v té době nejvyspělejší evropskou velmocí nejen kulturně, ale i technologicky a příliv odborníků mohl všude blahodárně ovlivnit hospodářský rozvoj, vědu i umění. Do Braniborska (později Pruska) proto směřovalo asi 60 000 uprchlíků, kteří zde většinou definitivně zapustili své kořeny a postupně splynuli s místním obyvatelstvem, byť si některé rodiny uchovaly svoji národní a kulturní identitu dodnes.

Osudy hugenotských rodin vypovězených roku 1703 z Orange

Zdroje a úskalí hugenotského rodopisu bychom rádi blíže popsali na příkladu asi tisícovky protestantů pocházejících z jihofrancouzského města Orange, kteří našli útočiště v Berlíně a okolí. Mezi ně patřila i později v Čechách usdlá rodina Magnet - Magniet. Orange s okolím bylo až do roku 1703 samostatným knížectvím v majetku rodu Orange-Nassau (dnes vládnoucího v Nizozemí), jehož posledním protestantským panovníkem byl anglický král Vilém III. Oranžský. Tato hugenotská výspa uvnitř francouzské Provence byla dlouhodobě trnem v oku Ludvíka XIV., neboť se na toto území po roce 1685 stahovali protestanti z okolních oblastí, zejména pak z Dauphiné. Když Vilém roku 1702 náhle zemřel, Francie Orange ihned anektovala, aniž by brala ohled na dědické nároky dalších suverénů včetně braniborského kurfiřta Bedřicha Viléma (zvaného „Velký kurfiřt“), který byl bratrancem Viléma Oranžského. V průběhu diplo-

matických jednání došlo z Ludvíkovy strany k jedinému ústupku – panovník dovolil všem protestantům, kteří odmítli konvertovat, volný odchod z Francie do Braniborska, kam je kurfiřtův syn, pruský král Bedřich I., na základě otcova tzv. Potsdamského ediktu z roku 1685 za zvláště výhodných podmínek pozval. O náklady spojené s transferem se rozdělil s anglickou královnou Annou, švagrovou a nástupkyní Viléma III., pod jejíž patronací bylo formou veřejné sbírky shromážděno přes 20.000 liber (zhruba 100.000 říšských tolarů). Přesídlenci se vydali na dlouhou cestu v létě 1703, ženy s dětmi na lodích po Rhóně, muži pak pěšky oklikou přes italské území a po několika týdnech dorazili do Ženevy, kde je již očekávali jejich duchovní. S pomocí místních souvěrců se rozdělili do několika švýcarských měst, kde pak netrpělivě očekávali pokyny (a finance) od pruského krále pro další cestu. Tu však mohli nastoupit po různých průtazích až na jaře příštího roku, kdy se společně plavili nejprve do Frankfurtu n. Mohanem a odtud pokračovali pěšky či v povozech do Halberstadtu, prvního města na braniborském území. Zde došlo k jejich rozdělení do dalších měst, především do Berlína, kde se z celkového počtu asi 900 osob (kolem 300 rodin) usadila více než polovina^{3/}. Dnešní německé hlavní město mělo v té době kolem 20.000 obyvatel a téměř čtvrtinu tvořili francouzští vyhnanci – *réfugiés*. Postupně si svoji pílí, nadáním a životním stylem získali vesměs dobré společenské postavení a hugenotský původ byl v Prusku ceněn do té míry, že byl označován jako *Ersatzadel* -náhradní šlechtictví. Za řízení vlastní samosprávy a s pomocí místních úřadů bylo příchozím exulantům zajištěno ubytování a podmínky k vykonávání profese včetně finanční podpory, která se pohybovala zhruba mezi 50 (např. švec) až 250 (lékárník) toлары v závislosti na stupni kvalifikace. Osoby sociálně slabé (staří, nemocní, sirotci, nezaměstnaní), pokud se narodily v Orange, byly podporovány z nadace „Maison d'Orange“ zřízené královnou Annou Anglickou a mohly být umístěny ve stejnojmenném nadačním domově, který v Berlíně zanikl až koncem 19. století. Ostatní samosprávné orgány včetně soudu a školy ukončily v souvislosti s postupnou asimilací hugenotů svoji činnost již o století dříve. Jedinou institucí činnou dodnes je francouzský reformovaný církevní sbor (farnost), který vykonává svoji činnost, zejména pak francouzské i německé bohoslužby, v tzv. Francouzském kostele (Französische Friedrichstadtkirche) postaveném roku 1705 na náměstí Gendarmenmarkt ve východní části města. V přilehlé věži (Dom) je pak umístěno Hugenotské muzeum s archivem.

Právě v tomto objektu byly koncem osmdesátých let minulého století získány první důležité informace o životě rodiny Magnet v průběhu 18. století a její příslušnosti k oranžské části hugenotské komunity.

Magnetové v Dauphiné

Podle tradice je za kolébku rodu Magnet považována starobylá obec Francillon sur Roubion v jihovýchodní Francii vzdálená asi 10 km od Bourdeaux (historická oblast Dauphiné, dnes departement Drôme – viz mapa), v jejíž blízkosti se dodnes uchoval opevněný dvůr (*bastide*) „Magnet“ nesoucí nyní turisticky atraktivnější označení „Domaine du Quinson“ podle nedalekého návrší. Prvním doložitelným nositelem

rodového jména označujícího ve středověké francouzštině řemeslníka – kotláře byl v této oblasti nejspíše pastor David Magnet (M.) (asi 1570–1629), který je v kupní smlouvě na pozemky pro stavbu modlitebny (*temple*) v obci Veynes z 21. 6. 1591 zmiňován jako místní pastor^{4/}. Je to období, kdy končí náboženské války a kdy se vlády ujímá Jindřich IV. (Henri IV.) z rodu Bourbonů známý svým výrokem *Paris vaut bien une messe* (Paříž určitě stojí za mši), který údajně pronesl 23. 7. 1593, když znovu konvertoval ke katolické víře. David založil linii bohatou na vzdělance a zejména protestantské duchovní, kteří nesli často jeho křestní jméno. V městečku Condorcet, významné protestantské lokalitě, působil jako pastor jeho syn David M. II. (také psán Magnyet), jehož synem byl advokát a později rovněž pastor v Basileji (kde roku 1691 zemřel) Jean-Louis M. (v registru tamější univerzity byl zapsán jako Johannes Ludovicus Magnetus, Condoratensis Delphinus). Ten žil několik let i v Orange, kde se mu 7. 9. 1678 narodil syn David M. IV., později farář francouzského reformovaného sboru v Curychu (zemřel roku 1721). Kmotrem mu byl jeho stejnojmenný děd (nebo strýc?). Bratr Jeana – Louise se totiž jmenoval rovněž David (III.), byl pastorem v Montauban sur l'Ouvèze a roku 1685 konvertoval ke katolické církvi (apostat). Měl několik dětí, ale do současnosti přežili snad jen potomci jeho sestry Bonne.^{5/} Posledním známým protestantským příslušníkem této větve (viz rozrod starší větve) byl asi Jean – Frédéric M. (1704–1745), syn curyšského pastora žijící v Neuchâtelu, který roku 1732 adopcí přijal jméno de Formont de la Tour. Oženil se s příslušnicí známé basilejské rodiny Sandozů a proslul jako mecenáš a sběratel uměleckých děl. Z jeho bohaté korespondence se zachoval mj. Voltairův dopis datovaný 6. 1. 1736 věnovaný úvaze o materiální podstatě duše.^{5/}

První přímý předek mladší a od 19. stol. v Čechách usdlé větve Jacques Magnet, jehož vazba na předchozí linii je následkem ztráty potřebných matrik zatím nejasná, pak označil po příchodu do Berlína roku 1705 jako své rodiště město Dieulefit ležící nedaleko Francillonu a proslulé jako hugenotská bašta v Dauphiné.

Původní osada zničená Saracény v 8. století byla obnovena johanity z Montélimaru kolem roku 1230 jako asyl pro malomocné účastníky křížáckých výprav (leprosárium). Potomci Magnetů, kteří konvertovali ke katolictví (*abjuré*) dodnes v této oblasti žijí např. v Saou, Soyans a Sainte – Jalle. I když v sídle departementu (Valence) i podprefektury (Montélimar) existují aktivní rodopisné společnosti s vlastními webovými stránkami (Société généalogique Drôme–Ardèche, Cercle généalogique Drôme Provençale), projevují o hugenotský rodopis jen okrajový zájem, neboť jim většinou chybí potřebné dokumenty. Na dotaz po zápisu o narození Jacquesa Magneta, syna Jeana-Louise, v Dieulefit roku 1677, odpověděl Archiv departementu Drôme s politováním, že protestantské matriky tohoto města z let 1666–1685 se pravděpodobně ztratily (*semble avoir disparu*). Vše tak nasvědčuje pravdivosti hugenotské tradice, která popisuje bezohlednou likvidaci veškerých církevních dokumentů včetně matrik po roce 1685, kdy došlo k jejich pálení a vzhazování do vodních toků (např. Rhôny). S výjimkou některých míst (např. Orange) nám tato skutečnost hledání hugenotských předků ve Francii značně komplikuje, a tak většina genealogických dat pochází až z období *refuge*, tedy života předků v exilu.

Mapa protestantského osídlení Dauphiné v 18. století

Předkové v Orange

Datum a místo narození lze naopak doložit u Jacquesovy pozdější manželky Jeanne Garagnon, která se narodila 15. 2. 1688 v Orange během francouzské okupace a byla proto pokřtěna v katolickém ritu. Násilnost tohoto aktu dokazuje nedávno objevený zápis o sňatku jejich rodičů Antoina Garagnona a Catherine Cavet v protestantském kostele (*temple*) sousední obce Courthézon z 22. 6. 1681, což je zatím nejstarší ověřený údaj, který máme o mladší linii k dispozici. Ač jsou zde označeni jako občané Orange, pocházel Antoine z Dauphiné – z městečka Villeperdrix (blíže Condorcet). V archivu oranžského notáře Fermina se zachovala listina z 28. 5. 1696, kterou Catherine Cavet vdova Garagnon zplnomocňuje obchodníka Perrina, aby zajistil pro její nezletilou dceru Jeanne ve Villeperdrix otcovské dědictví. Když došlo na jaře 1703 k vypovězení protestantů z Orange, rozhodla se vdova spolu s dcerou k odchodu do exilu

a nechala si vystavit 12. 7. 1703 v Avignonu pro sebe a svoji údajnou neteř Marie Rousset – ve skutečnosti dceru Jeanne – cestovní pas, který se dochoval^{6/}. Catherine s Jeanne nastoupily na loď a po řece Rhône se spolu s ostatními souvěrkyněmi plavily do Ženevy. K dalšímu pobytu byly odkázány do Curychu na předměstí St. Jakob. Zde lze jejich přítomnost prokázat zapsím v seznamu vyhoštěných ze dne 16. 9. 1703. Ještě téhož roku se zde sotva šestnáctiletá Jeanne vdala za Jacquesa Magneta, který však ve zmíněném seznamu není a musel se do Curychu dostat samostatně, možná přímo z Dauphiné. Ač se přes intenzivní hledání v curyšských archívech zápis o uzavření jejich manželství najít nepodařilo, došlo zde dne 18. 12. 1703 před městským písařem Werdmüllerem k podpisu manželské smlouvy. Ta je totiž citována v soupisu majetku Jacquesa M. zemřelého roku 1736 v Ženevě. Ostatně k oficiálnímu církevnímu sňatku obou exulantů ani dojít nemuselo, neboť reformované náboženství nepovažuje manželství za svátost. Při odjezdu z Curychu 20. 6. 1704 do Německa cestují již manželé spolu doprovázeni tchýní Catherine Cavet, jejich cestovní náklady hrazené z anglické sbírky činily 12 tolarů. Ze seznamů osob pořízených během švýcarského pobytu je odvozen soupis oranžských exulantů vydaný A. Bernardem (1892) a doplněný F. Felixem^{3/}, ve kterém nese Magnetova rodina číslo 154. Financování z nadace „Maison d'Orange“ je u obou žen i později v Berlíně zcela legitimní, ale u Jacquesa vzbuzuje pochybnosti, neboť pro jeho narození či dlouhodobý pobyt v tomto městě důkazy neexistují. Možná si byl této skutečnosti vědom, a proto uvedl v matričních zápisech některých svých v Berlíně narozených dětí za své rodiště místo Dieulefit město Orange^{6/}. Jako svoji profesí zapsal „*faiseur de bas* – punčochář“ nebo „*bonnetier* – čepičář“, tedy výrobce pleteného zboží.

Jacques a Jeanne v Berlíně (1705–1718)

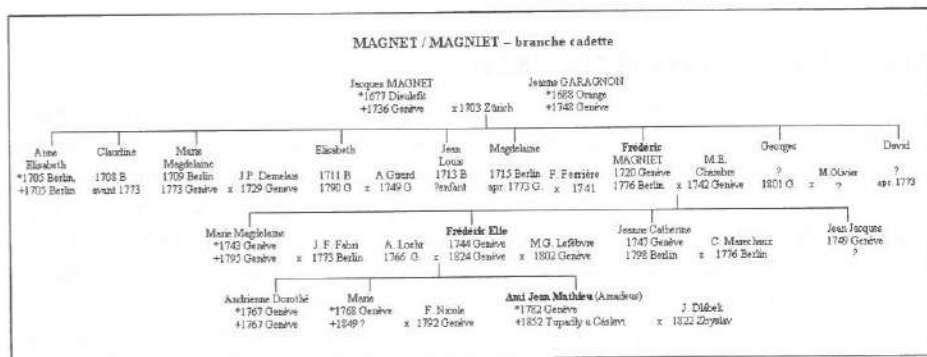
Koncem léta 1704 dorazili exulanti z Orange po náročném cestě – nejprve lodí do Frankfurtu n. Mohanem, dále povozem či pěšky – do prvního braniborského města Halberstadtu, kde byli podle zaměstnání a rodinných vztahů rozděleni do dalších měst. Manželé Magnetovi směřovali s většinou svých krajanů do hlavního města Berlína, kde již existovala početná hugenotská komunita sídlící převážně na předměstí Friedrichstadt v okolí dnešní hlavní třídy Unter den Linden. Shodou okolností zde byl v roce jejich příchodu – 1705 – otevřen i nový francouzský kostel. Obtíže přistěhovalců byly jistě značné a i při dobře organizované pomoci ze strany místních úřadů i oranžské nadace se většině z nich jen obtížně dařilo zapojit se do každodenního života^{3/}. Vedle jazykové a kulturní bariéry asi nejvíce strádali nezvyklou stravou a místním chladným a vlhkým klimatem, tolik odlišným od jejich rodné Provence. Ostatně již během přezimování ve Švýcarsku se řada Oranžanů počala vzpírat transferu do Pruska, ale jejich snaha získat povolení k dalšímu pobytu ve švýcarských kantonech a hlavně v Ženevě byla až na výjimky neúspěšná. Stále existující naděje na návrat do vlasti zanikla pro vyhnance z Orange roku 1713 uzavřením tzv. Utrechtského míru mezi francouzským a pruským králem, kterým bylo knížectví definitivně přiřčeno Francii. Magnetům se v Berlíně sice narodilo sedm dětí, ale novému domovu

přesto nepřivýkli. Uvnitř komunity docházelo také k vnitřním rozporům, do kterých se vmísila i Jacquesova tchýně Cavetová zvaná *la negresse* (doslova černoška, spíše s arabskými předky) veřejně označená jako klepna. Zdá se, že se manželka Jeanne po více než desetiletém pobytu v Berlíně sama rozhodla odejít do Ženevy, kde nejspíše měla příbuzné. Dokazuje to žádost, kterou roku 1718 podal Jacques představenstvu nadace „Maison d'Orange“, aby se směl s dětmi a tchýní odstěhovat za manželkou do Ženevy. Jako důvod uvádí dlouhodobou nezaměstnanost ve své původní profesi tkalce hedvábí (*cardeur de filoselle*). Je pravděpodobné, že po schválení žádosti mohl být nadací dále podporován i v novém působišti a již téhož roku pak získal pro sebe i rodinu v Ženevě povolení k pobytu jako *habitant*.

Magnietovi v Ženevě (1718–1824)

Švýcarské město na břehu stejnojmenného jezera zvané též „protestantský Řím“ se stalo pro Jacquese M. a jeho potomky domovem na další století. Bydleli nejprve v předměstí St. Gervais, kde k dětem příšlým z Berlína (první dcera zemřela) přibyli další tři synové, z nichž nejstarší, narozený 7. 11. 1720 a pokřtěný v katedrále St. Pierre jako Frédéric Magniet, je naším přímým předkem. Není jasné, zda došlo ke změněné transkripci rodového příjmení omylem či úmyslně, ale od té chvíle tato forma již převažuje. Nelze ani vyloučit návrat k původní formě jména doložitelné v 17. století u pastora Davida Magnyeta II. Drobné odchylky ve jménech jednotlivých rodin jsou v této době ostatně běžné a většinou souvisejí s ngramotností jejich nositelů, takže se v úředním zápisu často objevuje fonetická, nikoliv grafická forma příjmení. Odhaduje se, že pouze třetina hugenotů tehdy uměla číst a psát, ostatně dochovaný autograf podpisu Jeanne z roku 1736 působí velmi neobratným dojmem. V matričním výpisu pořízeném při odchodu z Berlína^{6/} se používá jméno Meagnet, ale později v Ženevě se v seznamu místních hodinářů setkáme s transkripcí Magniette. Podobný problém se ostatně objevuje např. u známé rodiny de Maizière dodnes žijící v Německu (Maizier, Mazierre, Meiziere, Maizières)^{2/}. Když Jacques roku 1736 zemřel, zanechal po sobě, jak vyplývá z notářského zápisu, dědictví ve výši 1150 zlatých (florinů). Své dcery provdal za místní měšťany, nejmladší Magdelaine si pak vzala emigranta z Besançonu, hodináře Jeana Clauda Ferrière. Jak je zřejmé z dochovaného dokumentu^{6/}, byli při podpisu satební smlouvy roku 1741 přítomni i její bratři. Hodinářství, tomuto v Ženevě tradičnímu oboru, se vyučili i Jacquesovi synové, z nichž nejstarší Frédéric, který již obýval dům v Rue du Perron č. 184 blízko centra, odešel ve stáří za svými dcerami do Berlína, kde roku 1784 zemřel. Jeho syn Frédéric Elie (1744–1824) pokračoval v rodinné tradici a je uveden v seznamu hodinářského cechu již v roce 1760. Jako rodilý Ženevan v druhé generaci (*natif*), požádal roku 1782 o přijetí mezi měšťany, ale neuspěl. V té době se ale věnoval i obchodu a byl údajně nařčen z nekalé konkurence. Ostatně o deset let později vypukla i v Ženevě po francouzském vzoru revoluce, která učinila všechny obyvatele Ženevy rovnoprávnými občany (*citoyens*). O jeho synovi Ami Magnietovi a pohnutkách, které ho vedly k opuštění Francií okupované Ženevy a vstupu do císařské rakouské armády, jsme na stránkách tohoto časo-

pisu již psali⁷¹. Ze zápisů městského archivu víme ještě o stížnosti sourozenců Magnietových na sestru Claudine, která se údajně pokusila po smrti jejich matky Jeanne roku 1748 zmocnit jejich věcí. O další pozůstalost, tentokrát po sestře Marie Magdelaine Demelais zemřelé bez potomků, se sourozenci Magnietovi (Elisabeth, Magdelaine, Frédéric, Georges a David) přihlásili u městského soudce (*auditeur de la justice*) roku 1773. Rokem 1824, kdy zemřel Frédéric Elie, se jméno Magniet přestává v Ženevě vyskytovat. V současnosti ve městě žijí jen potomci zmíněné Magdelaine provdané do rodiny Ferrière, z níž prosluli zejména vynikající malíř François (1752–1839) a známý pedagog Adolphe (1879–1960). Rozrod mladší větve Magnet – Magniet je přiložen.

Rozrod mladší větve rodu Magnet / Magniet

Současné možnosti studia hugenotské genealogie

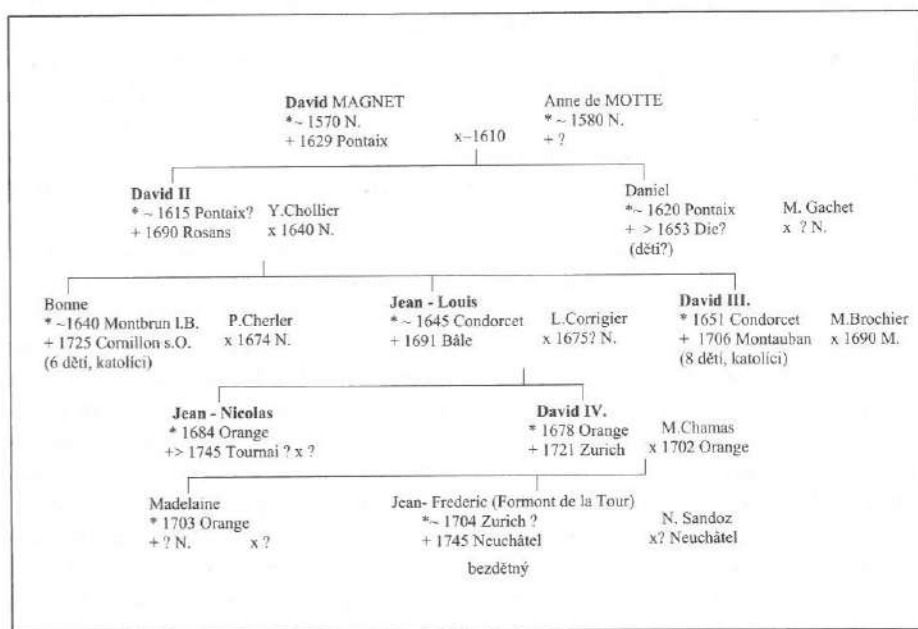
Pokud nalezneme mezi svými předky osobu s francouzským příjmením (často v pozmeněné transkripci), nemusí se jednat vždy o francouzského protestanta v exilu. Snad nejvíce Francouzů se dostalo do Čech a zejména na Moravu během napoleonských válek na počátku 19. století, což se nedávno potvrdilo např. v souvislosti s oslavami 200. výročí bitvy u Slavkova. V úvahu přicházejí i francouzští vojáci, kteří se v Čechách objevili kolem roku 1740 během válečného konfliktu o legitimitu nástupnictví Marie Terezie (tzv. válka o dědictví rakouské). Aby se na naše území mohli přistěhovat a zde legálně praktikovat své náboženství protestanti, muselo dojít k vydání tzv. tolerančního patentu roku 1781, který uznával jako povolené i helvétské, tedy Calvinem konstituované reformované náboženství. Ve Francii se pro ně vžila zkratka RPR nebo ER (*église réformée* – ref. církev) a pro jeho věřící označení *huguenots*. Protože smíšené sňatky byly povolovány jen výjimečně a i v tomto případě se snoubenci museli zavázat k výchově svých dětí ve státním, tedy katolickém náboženství, došlo poměrně rychle k jejich náboženské a následně i jazykové a kulturní asimilaci. Vedle potomků Ami Magnieta měla podobný osud i v Praze na počátku 19. stol. usedlá a podle tradice též hugenotská rodina Delorme, jejíž zakladatel Ferdinand Delorme (1755–1827), rovněž z ženevské hodinářské rodiny, narozený ale v Braunschweigu,

se tu roku 1783 oženil. Proslul jako úspěšný obchodník a v Lochkově u Prahy založil již kolem roku 1790 výrobu oblíbené kávové náhražky – cikorky. Byl starším evangelického sboru v Praze a také vlastníkem smíchovského letohrádku známého dnes jako Portheimka. Jeho již katolicky vychovaná dcera Anna (1796–1846) se provdala do mlynářské rodiny Brzorádů, její vnuk JUDr. Eduard Brzorád (1856–1904) se proslavil jako mladočeský poslanec⁸¹. Hugenotský původ Charlotty Garrigue, manželky prezidenta Masaryka, jsme již zmiňovali⁷¹.

Abychom mohli svého předka zařadit mezi hugenoty, musíme se nejprve ubezpečit, že on či jeho předkové splňují dvě základní podmínky – byli původně reformovaného vyznání a opustili Francii z náboženských důvodů – legálně či ilegálně – krátce před nebo nejčastěji po vyhlášení abolicie Nantského ediktu roku 1685. Tito náboženští emigranti se obvykle usadili v okolních protestantských státech a teprve později se stěhovali dále, i mimo Evropu. V hostitelských zemích vytvářeli po několik generací samosprávné kolonie, jejichž archivy se až na výjimky zachovaly do současnosti a mohou sloužit jako významný zdroj informací. Pokud se k nám hugenoti dostali, stávalo se to většinou až zhruba sto let po odchodu jejich předků z Francie a „tranzitní zemí“ jim byla obvykle protestantská část Německa. Jak jsme uvedli již v úvodu, existuje v této zemi již od roku 1890 početná a aktivní Hugenotská společnost (*Huguenotengesellschaft*) se sídlem v Bad Karlshafen, která vydává i časopis „Huguenotten“, provozuje vlastní muzeum a je úzce propojena s ostatními spřízněnými institucemi, např. s berlínským francouzským sborem a hugenotským muzeem. Potřebné informace včetně genealogického servisu a kontaktů na další hugenotské společnosti v Evropě i zámoří lze nalézt na jejich webových stránkách (www.huguenotten.de). Rozsáhlé údaje v několika jazycích jsou k dispozici i na stránkách společnosti francouzských protestantů „Huguenots de France“ (<http://huguenots-france.org>).

S určitými potížemi se však můžeme setkat, pokud v hledání předků postoupíme do původní vlasti hugenotů – Francie. Jak jsme již uvedli, došlo po zrušení Nantského ediktu k násilné likvidaci celé struktury reformované církve. Pastoři byli pod trestem smrti nuceni emigrovat, věřící museli konvertovat ke katolické církvi, modlitebny byly zrušeny a většinou i zbourány, veškerý majetek sborů byl zabaven a propadl státu. Archivní fondy, pokud nebyly svévolně zničeny při drancování, se zachovaly spíše výjimečně a většinou značně poškozené. To, co se podařilo zachránit v oblasti Dauphiné, bylo počátkem 18. století chaoticky uloženo ve starém špitále města Gap (departement Hautes – Alpes), kde se o jejich rozřídění a evidenci zasloužil až na konci 19. stol. abbé Paul Guillaume⁴¹. Tento archiv obsahující často veškerou dokumentaci zrušených protestantských církevních institucí (např. fary, konzistoře) je sice těžko přístupným, ale dosud jen málo probádaným zdrojem informací k dějinám místní hugenotské komunity v období platnosti Nantského ediktu. Péči místních rodopisných společností dochází i k postupné digitalizaci archivních fondů, a to nejen matrik (*registres*), ale i notářských archivů, které nábožensky motivovaná likvidace nezasáhla. Řada z nich sahá až do poloviny 16. stol. a obsahuje i právní dokumenty poddaných, což je na našem území v této době neobvyklé.

Značné potíže při identifikaci osob působí vedle různých způsobů transkripce rodových jmen (např. Magnet, Maignet, Magnyet, Meagnet, Magniette, Magniet) také velké množství homonym, zejména pak časté opakování křesťanských jmen v jednotlivých rodinách a generacích. Pro hugenoty, kteří podobně jako židé neuznávají svěťce, je charakteristické používání biblických (často starozákonních) jmen. Za příklad může posloužit právě starší větev Magnetů, v které se opakovaně vyskytuje jméno David, což vede v literárních pramenech k jejich časté záměně. Protože se identická jména objevují v přibližně stejné době i v linii mladší, mohl by být např. Jacques M. (nar. 1677), který měl otce Jeana – Louise a bratra Davida, považován za sourozence pastora Davida M.IV. (nar. 1678). To je ale pro chybění dalších údajů a zejména jejich rozdílný sociální statut (Jacques byl tkadlec) prakticky nemožné. Jejich příbuzenský vztah bude nepochybně vzdálenější, což ovšem nevylučuje osobní kontakty v Orange nebo během zimního pobytu oranžských exulantů v Curychu 1703/4. Doufáme, že další studium života našich hugenotských předků z Dauphiné a Provence přinese do těchto složitých genealogických vztahů více světla.

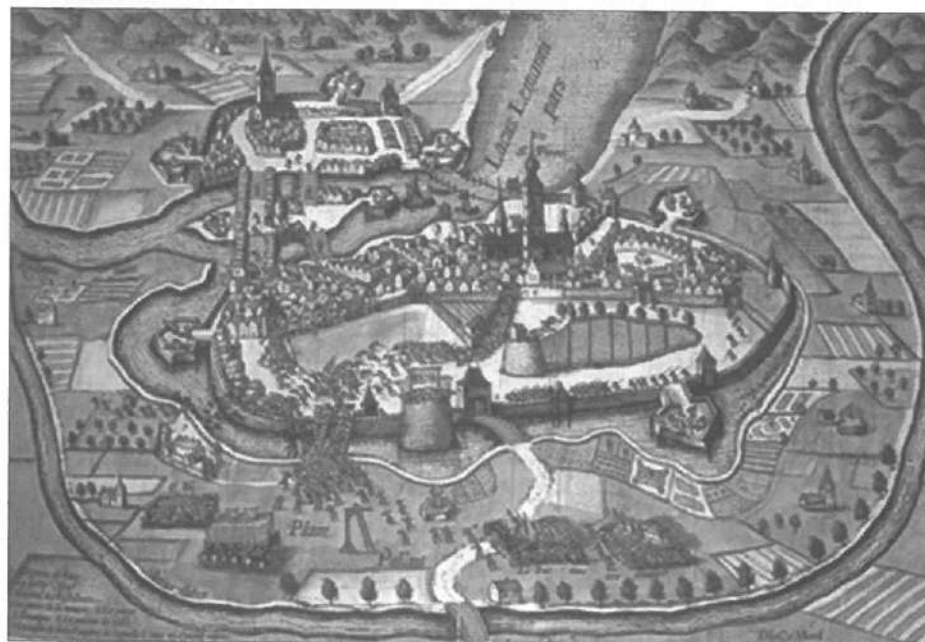

Rozrod starší větve rodu Magnet (jména pastorů jsou zvýrazněna)

Poznámky:

- 1/ Bernard, A.: Die Revokation des Edikts von Nantes und die Protestanten in Südostfrankreich (Provence und Dauphiné) 1685 – 1730. Oldenbourg Verlag, München, 2003.

- 2/ Brandenburg, I. a K.: Hugentotten – Geschichte eines Martyriums. Edition Leipzig, 1990.
- 3/ Felix, F. W.: Die Ausweisung der Protestanten aus dem Fürstentum Orange 1703 und 1711–1713. Verlag der Deutschen Hugentottengesellschaft, Bad Karlshafen, 2000.
- 4/ Guillaume, P.: Inventaire sommaire des Archives Départementales (Hautes Alpes): 5, Hospice de Gap, Gap, 1899.
- 5/ J.-P. Métailler – <http://gw.geneanet.org/teybear1>
- 6/ F. Ferrière – www.chez.com/ferriere
- 7/ Benda, V.: Ami Magniet – příběh hugenota v čase napoleonských válek. Genealogické a heraldické listy, 26 : (1), 38 – 44, 2006.
- 8/ F. Delorme – www.steinbauer.biz/familytree/

Plán města Ženevy z roku 1602

Poděkování. Cenné rady a laskavou pomoc při vyhledávání a studiu archiválií mi poskytli zejména: J.- G. Bourgeois (Paříž), paní S. Chamoux (Nyons), prof. F. W. Felix (Curych), F. Ferrière (Ženeva), paní C. Feuillas (Orange), paní Dr. E. Hirsch (Videň), J.- P. Métailler (Courbevoie), paní Dr. F. Moreil (Avignon), paní O. Mousset (Montélimar), H. U. Pfister (Curych), Dr. J. Sambuc (Dieulefit), M. Welge (Berlín).

OBRAT V DATACI ROŽMBERSKÉHO ANTEPENDIA

Pavel R. Pokorný

Ve sbírkách historického oddělení Národního muzea v Praze se pod číslem 60 756 nachází tzv. Rožmberské antependium, které nese vedle sakrálních motivů i čtyři čtvercené štíty. V 1. a 4. poli ve stříbrě červenou růží se zlatým semeníkem a ve 2. a 3. dnes vybledlém, ale původně černém poli stříbrné břevno. Pochází z Figdorovi sbírky ve Vídni, odkud bylo zásluhou prof. Josefa Cibulky zakoupeno pro Československý stát. Ten mu také věnoval první stat^{1/} a datoval jej kolem roku 1380, když znaky přisoudil Janu z Rožmberka a Elišce z Halsu.

Rožmberské antependium

Tuto atribuci přejala i další četná literatura, zejména František Matouš, který jej srovnával i s rožmberskou kasulí v Diecesním muzeu v Českých Budějovicích, která nese stejné erby, avšak na samostatných štítech, a datoval jejich vznik mezi 1370–1389, tedy sňatek a úmrtí Jana z Rožmberka^{2/}. Toto určení převzala i mladší, domácí i zahraniční literatura. Erb Elišky z Halsu však nese stříbrné břevno v modrém poli. Argument Matoušův, že při pozdějších opravách byla použita černá, protože byla nejbliže po ruce^{3/} je zřetelně velmi chabý. Vysvětlení je třeba hledat jinde. Pouhé nahlednutí do rodokmenu Rožmberků jej přináší zcela nesporně. Janův otec, Jošt I. měl

za choť Alžbětu z Wallsee (†1402), která měla ve štítě stříbrné břevno právě v černém poli^{4/}. Je tedy zjevné, že donátorem antependia byla právě ona, neboť i jako vdova mohla užívat oba znaky. K původnímu určení se hlásí i novější literatura^{5/}. Teprve práce M. Zeminové přináší interpretaci správnou^{6/}. Antependium je tak možné přisoudit donátorsky Joštovi I. z Rožmberka a jeho manželce Alžbětě z Wallsee, tedy spíše jí, jako vdově snad i na paměť zvětšeného chotě (†1369). Datace spadá tedy do konce 14. století.

Poznámky:

- ^{1/} Cibulka, Josef: Dějiny výtvarného umění v Čechách I. Praha, 1931, s. 400.
- ^{2/} Matouš, František: Rožmberská kasule z konce 14. století. Výroční zpráva městského muzea v Č. Budějovicích za léta 1926–1931.
- ^{3/} Dtto: Zvláštní otisk s. 14.
- ^{4/} Kubíková, Anna: Rožmberské kroniky, krátký a sumární výtah. Č. Budějovice, 2005, s. 106.
Kneschke, E. H.: Deutsche Grafenhaus der Gegenwart. Band II. Leipzig, 1853, s. 640.
- ^{5/} České umění gotické 1350–1420. Praha, 1970, s. 348.
- ^{6/} Zeminová, Milena: České gotické výšivky a jejich objednavatelé. Umění a řemesla 1978 č. 3, s. 23–29.
Zeminová, Milena: K původu tzv. Třeboňského antependia. Časopis Národního muzea 143. 1974, s. 118–151. Památky národní minulosti. Katalog historické expozice Národního muzea v Praze v Lobkovickém paláci. Praha, 1989, s. 82–84.

Donátory uvádí správně, byť se starší dataci i Evelin Wetter: Böhmische Bildstickerie um 1400. Berlin, 2001. Zde i starší literatura.

Vysvětlivka:

Antependium je ozdobný závěs na přední straně oltáře.

ERBOVNÍ ALIANCE Z KOSTELA NAROZENÍ PANNY MARIE V OBCI PÁLEČ

Anton František Malinovský

Níže zobrazená heraldická památka je umístěna vně, nad portálem kostela Narození Panny Marie v obci Páleč (poblíž města Louny). Kamenná reliéfní deska zobrazuje erbovní alianci manželů, donátorů zmíněného kostela. Nad erby donátorů je nápis, jenž tvoří iniciály psané humanistickou majuskulou – označující identitu nositelů erbů: GHZH 1609 MHZP.

*Alianční ztvárnění znaků manželů Jiřího Hrobčického z Hrobčic
a Marie Hrobčické rozené z Pašeňova, umístěné nad portálem kostela
Narození Panny Marie v Pálči.*

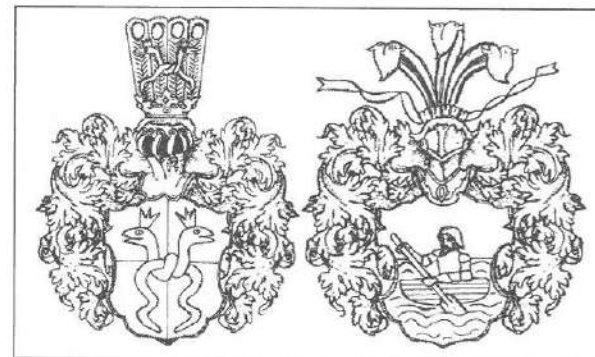
Erb heraldicky vpravo je znak manžela. Ve své době se jeho jméno psalo přibližně takto: *Girzi Hrobczický Z Hrobczic*. Jiří Hrobčický z Hrobčic a na Velké Pálči je například zmiňován v Ottově slovníku naučném^{1/}. Jde o známý erb i rod.

Popis erbu: *Na čtvrceném štítě jsou dva propletení korunovaní hadi. Na štítě je turnajská korunovaná přilba s přikryvadly. Klenotem je paví kyta, na ní jsou hadi ze štítu.* Číslo 1609 umístěné mezi iniciálami znamená letopočet zhotovení této heraldické památky.

Erb heraldicky vlevo (opticky vpravo) patří manželce Jiřího Hrobčického z Hrobčic. Její křestní jméno je Marie – první iniciála. Druhá iniciála H znamená příjmení po manželovi Hrobčická. Z je pochopitelně předložka predikátu. P dokládá její rodové jméno, z Pašeňova. Znak by totiž mohl patřit, soudě podle erbu který popisuje August Sedláček^{2/}, některému z vladyckých rodu Studeneckých anebo Zachařů z Pašeňova

(později z Pašiněvsi), který připomíná Bílek^{3/}. Jméno donátorky se pak mohlo ve své době psát takto: *Maria Hrobczicka Z Paszeniowa*.

Popis erbu: *V dolní polovině štítu je uprostřed zvlněné vodní hladiny loďka, z ní vyniká vpravo hledící bradatý muž oděný v brnění, držící oběma rukama veslo kosmo ponořené do vody. Na štítě je kolčí přilba s přikryvadly a točenicí s rozletitými feflíky. Klenotem jsou tři pštrosí pera.*

Pokus o rekonstrukci erbů včetně tinktur, je otázkou spojení poznatků z popsané heraldické památky a z heraldické literatury.

Hrobčický z Hrobčic

Blason: *Na červeno-modře čtvrceném štítě se vidí dva propletení, korunovaní hadi, jeden je zlatý, druhý stříbrný. Zlatý had je korunován stříbrně, stříbrný zlatě. Na štítě je turnajská korunovaná přilba s červeno-modrými přikryvadly. Klenotem je paví kyta, na ní jsou hadi ze štítu.*

Vladykové z Pašiněvsi (z Pašeňova)

Blason: *V dolní polovině červeného štítu je uprostřed zvlněné vodní hladiny (stříbrné s modře naznačenými vlnkami) loďka přirozené barvy. (Sedláček uvádí pouze červený štít bez vody). V loďce je bradatý muž (patrně v brnění), držící veslo, kosmo ponořené do vody, vše přirozených barev. Na štítě je kolčí přilba s točenicí a červeno-stříbrnými přikryvadly s rozletitými feflíky, týchž barev. Klenotem jsou tři pštrosí pera, dvě červená po stranách a stříbrné uprostřed (Sedláček uvádí pouze dvě pera, červené a stříbrné).*

Za pomoc děkuji kolegovi Janu Oulíkovi.

Literatura:

^{1/} Ottův slovník naučný, díl XI., s. 787

^{2/} August Sedláček, Českomoravská heraldika II., s. 66

^{3/} Tomáš V. Bílek, Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618, Praha 1882, s. 183.

O ZNAKU MĚSTA POSTOLOPRTY

Stanislav Kasík

Stručně z historie

První zmínka o vsi Postoloprty je učiněna ve vyprávěcích pramenech. A to v českých análech sepsaných na počátku 12. století v latinském jazyce Kosmou, děkanem kapituly při chrámu sv. Víta na Pražském hradě. V prvních kapitolách Kroniky Čechů (*Chronica Boemorum* – v dějinách české literatury uváděna také pod českým názvem Kronika česká, resp. Kosmova kronika česká) popisuje autor události, kterých nemohl být svědkem a zaznamenal je po té, co je „poznal z báječného podání starců“. Ve třinácté kapitole, která popisuje příběhy z dob bájného knížete Neklana a po bitvě na Turském poli, kde Čechové porazili vojsko Vlastislava knížete Lučanů, se uvádí že vítězové vtrhli do Lucka, kde našli Vlastislavova syna. Kosmas píše – „[Neklan] construxit novam urbem nomine Dragus super ripam fluvii Ogri juxta pagum Postolopirth, ubi nunc cernitur sanctae Mariae coenobium“ (Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 5. díl, Praha 2002, s. 401; dále jen Kuča – překlad: „Kníže...[Neklan]...vystavěv na rovině nový hrad Drahuš na břehu řeky Ohře u vsi Postoloprty, kde je nyní viděti klášter Panny Marie...“ – Karel Hrdina, Marie Bláhová, *Kosmova kronika česká*, Praha 1975, s. 31). Na tento hrad byl Vlastislavův syn odveden a dán do opatrování jistého Durynka (jak příběh skončil, víme z Jirákových Starých pověstí českých z kapitoly Durynk a Neklan). Kosmas zemřel v roce 1125 a uvedený text je datován do doby před tím.

Je zřejmé, že v době Kosmova sepisování již existovala jak ves Postoloprty, tak benediktinské opatství Porta Apostolorum s kostelem Panny Marie (v roce 1981 se podařilo lokalizovat torzo románských konstrukcí klášterních budov v těsném sousedství zámku; tím byly překonány pokusy nalézt klášter v areálu hradiště Drahuš – Pavel Vlček, Petr Sommer, Dušan Foltýn, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 437).

Ves Postoloprty patřila klášteru až do husitských válek. V roce 1420 klášter přepadly a vypálily vojenské oddíly z měst Žatec, Louny a Slaný. Klášterní majetek byl sekularizován a rozdělen mezi jednotlivá města. V roce 1449 se připomíná Otík Šanovec ze Šanova seděním na Postoloprtech. Po smrti římského, českého a uherského krále Albrechta Habsburského, vévody rakouského (1439) se v následujícím roce 1440 narodil jako pohrobek designovaný český král Ladislav. V době Ladislavova dětství vykonával v letech 1448–1458 funkci správce království Jiří z Poděbrad. Za jeho regentství byla prováděna revize královského majetku tak, že byly vyhledávány královské pohledávky a prověřována držba zemskodespovných statků, zejména těch dříve církevních a v husitských válkách všemožným způsobem usurpovaných. Držitelé, kteří nemohli prokázat nárok na držení takových statků řádným dokladem, zápisem, či listinou, byli nuceni postoupit statky do správy české královské komory. Tak v roce 1454

museli Lounští vrátit Postoloprty. Král ves v zápětí přenechal Jiřímu z Poděbrad a ten svému synovi Bočkovi z Kunštátu. Poté, co se v roce 1458 stal králem Jiří z Poděbrad, byly Postoloprty připojeny k panství hradu v Mostě. V roce 1480 byl Most i s hradem „Landeswarte“ (Hněvín, „Mostský hrad“) postoupen do zástavy bratrům Benešovi a Ludvíkovi z Veitmile (Weitmühle). Synové Benešovi Jan a Šebestián se v roce 1514 rozdělili a Postoloprty držel Šebestián, který si zde vybudoval nové šlechtické sídlo. Páni z Veitmile hospodařili v Postoloprtech až do roku 1600, kdy Veronika, dcera Jaroslava z Veitmile, prodala zástavní panství svému manželovi Štěpánovi Jiřímu ze Šternberka. Ten si ve shodném roce vymohl prodej Postoloprty do dědičného držení a vklad panství do zemských desek. Šternberkové zde postavili zámek a setrvali tu do roku 1637, kdy Jan Rudolf ze Šternberka směnil s Václavem Michnou z Vacínova Postoloprty za Zásmyky. Václavův synovec Zikmund Norbert prodal v roce 1669 zadlužené panství Jiřímu Ludvíkovi hraběti ze Sinzendorfu. Od Sinzendorfů se panství v roce 1692 dostalo do držení knížat ze Schwarzenbergu, kteří zde byli vrchností až do roku 1850, kdy vrchnostenskou správu nahradila správa státní. Josef Adam kníže ze Schwarzenbergu v roce 1740 propustil městečko Postoloprty z poddanství a to bylo za jeho patronace povýšeno v roce 1757 na město (August Sedláček, *Hrady zámky a tvrze Království českého XIV, Žatecko a Litoměřicko*, Praha 1923, s. 414 – 415; Rudolf Anděl a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III, Severní Čechy*, Praha 1984, s. 388 – 390). Smysl výše uvedeného stručného přehledu držitelů Postoloprty bude patrný při komentování městského znaku v dalších odstavcích.

O povýšení na městečko a o pečeti

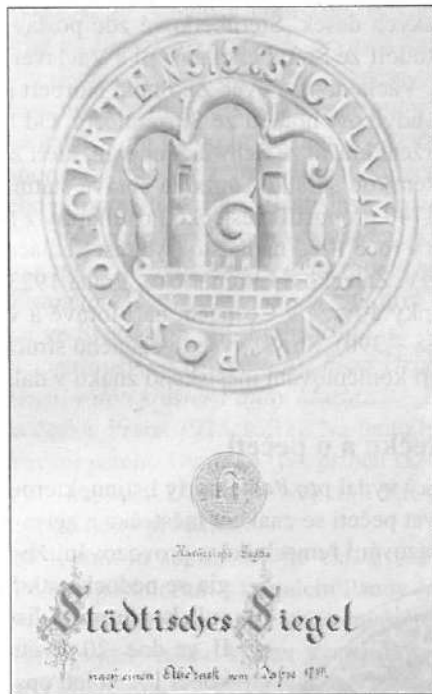
Král Vladislav Jagellonský vydal pro Postoloprty listinu, kterou povyšuje ves na městečko, uděluje právo užívat pečeti se znakem městečka a zeleného vosku při pečeti, povoluje konání trhů, usazování řemeslníků a provozování živností. Originál privilegia se nedochoval. Stejně tak se nedochovala konfirmační listina císaře Maxmiliána II. ze dne 20. května 1570, ale ta byla na konci 19. století opsána do městské pamětní knihy. O tom píše Antonín Haas ve své práci *Codex iuris municipalis* z roku 1960:

„V této listině se nejdříve praví, že Postoloprťští předložili císaři list krále Vladislava, silně poškozený, a prosili, aby jim byla obnovena práva, která obdrželi tímto listem. Privilegium krále Vladislava se neinzervuje doslovně, nýbrž pouze se uvádí jeho obsah: „aby též (snad „ves“) Kostoloprty za městečko slouží, se psátí, též pečeti, jakž se vypisuje“ (tj. „na štítu modrém dvě věže bílé a mezi nimi kapr v červeném poli“)

Postoloprty, kresba pečeti v městské kronice

„ve všelijakých potřebách svých zeleným voskem pečetic, i jiných všech svobod, kterýž jiná městečka v království našem Českém užívají, zvláště pak osazováním, obydliním všelijakých řemeslníkův a týmiž řemesly živnosti svobodně provozováním, tolikéž užívají a užívají moc měli..., též předdotčených trhuv téhodních v každé outerej, nicméně i jarmarku ročního v hody slavné svatodušní s osmi dny pořad zběhlými a frejunker obyčejným svobodně užívají“ (Antonín Haas, Codex iuris municipalis regni Bohemiae, Tomus IV-2, Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453–1500, Praha 1960, s. 141–142; dále jen Haas).

Postoloprty, kresba pečeti v městské kronice, celkový pohled.

Datování privilegia krále Vladislava Jagellonského pro Postoloprty není určeno s potřebnou přesností. Antonín Haas jako editor vymezuje vydání listiny lety králova panování – 1471 až 1516. Protože lze odhadovat, že Vladislavovo postoloprtské privilegium bylo stejného nebo velice podobného znění jako privilegia téhož krále pro městečko Klecany ze dne 20. ledna 1507 nebo pro Pilníkov ze dne 20. března 1514, uvádí se obvykle jako datum vydání listiny rok 1510 (Kuča, 2002, s. 401), resp. 1511 (Vladimír Ruda a kol. Znaky severočeských měst, Most, 1970, s. 99–100 dále jen Ruda a kol.; Jiří Čarek, Městské znaky v českých zemích, Praha 1985, s. 304; dále jen Čarek). Zřejmě lze odmítnout ničím nedoložené určení úplného data povýšení Posto-

loprt na městečko na den 21. srpna 1511, uváděné Josefem Augustinem v roce 1997 (Josef Augustin, Česká republika ve znacích, symbolech a erbech, Sokolov 1997, s. 155; týž autor in: Velká encyklopedie měst a obcí ČR, Sokolov 2001 s. 451 však takové datum již neuvádí). V této souvislosti je přinejmenším pozornosti hodné, že archivní materiály týkající se vidimace městských privilegií v Postoloprtech ohledaných v roce 1712, uvádějí jako datum povýšení Postoloprty na městečko rok 1515 (SOKA Louny, AM Postoloprty, sig. 180, karton 1 – Opisy privilegií, zachovací listy). I kdyby byl rok 1515 opsán chybně, přesto se zdá být logickým ve vztahu k faktu, že v roce 1514, po majetkovém vyrovnání bratrů z Veitmile, se Šebestián usadil na svém díle, ke kterému patřily Postoloprty a vystavěl zde trvalé sídlo. Jistě měl zájem na tom, aby to bylo místo se zajištěnou perspektivou ekonomického rozvoje, které by také mělo schopnost náležitě reprezentovat jeho samotného a v budoucnu jeho potomky. Povýšení Postoloprty na městečko se pak jeví jako logický následek předchozích událostí.

Pro hodnocení vývoje znaku města Postoloprty je důležité, že záznamy o obsahu městských privilegií vytvořené v roce 1712 popisují barevnost uděleného znaku sice velice stručně, přesto dostatečně: „*Stití modrem, dwie wieže bíly, a mezy nimi Kapr w poli Czervemim*“ (SOKA Louny, AM Postoloprty, sig. 180, kart. 1). Na tomto místě je vhodné poznamenat, že formulace patrná z neúplného opisu privilegia Vladislava Jagellonského jakoby zdánlivě potvrzovala pouhé užívání zeleného vosku při užití pečeti městečka, protože je popisována pečeť a nikoliv výslovně znak. Přesto je nutné přihlídnout k obvyklým formulacím znakových listin z 16. a 17. století, které mají shodnou podobu – „...*udělujeme znak nebo-li pečeť*...“, resp. se píše o pouhé pečeti a následuje její barevný popis (např. SOKA Děčín, AM Chřibská, kart. 1, inv. č. 98, originál znakového privilegia císaře Maxmiliána II. z 31. 1. 1570 pro město Chřibská). Barevný popis pečeti je nesmyslný pro zjevnou nemožnost barevného otisku typáře. Je-li barevně popisována „pečeť“, pak je samozřejmě popisován znak.

Poněkud zmatečné znění textů znakových privilegií v uvedené době však má své racionální vysvětlení. I když by se mohlo zdát, že znak plnil nějakou velice podstatnou funkci v praktickém životě obcí, městeček a měst, pak je tomu tak, že měl naplňovat spíše potřeby reprezentační. To pečeť, na rozdíl od znaku, byla tím podstatným, důležitým a potřebným. Pečeť jako pověřovací a ověřovací prostředek byla nesplvratelnou součástí fungování sídla v jeho administrativních, úředních, právních, hospodářských a dalších funkcích. Dle dobových právních zvyklostí byl jakýkoliv dokument, nebo listina vydaná samosprávnými orgány (a nejen jimi) a neopatřená pečeti de facto neplatná a právně nezávazná. Pečeť byla natolik důležitou součástí života komunity, že se bez ní prostě neobešla. K tomu se druží další tradiční vlastnost podob soudobých městských pečeti, že obvykle v pečetním poli nesly vyobrazený městský znak. Byla to ve své době natolik běžná a také logická souvztažnost, že již nebyla vnímána nutnost jednoznačně odlišit znak a pečeť. A to přesto, že v podstatě šlo o dvě zcela rozdílné věci. A to jak z pohledu užití, tak z pohledu geneze – pečeť byla „produktem“ antiky, zatímco znak má kořeny ve středověku (Tomáš Krejčík, Pečeť v kultuře středověku, Ostrava 1998).

Privilegiem Vladislava Jagellonského z počátku 16. století je Postoloprtským povoleno pečeti zeleným voskem. V hierarchii barevnosti vosků byl od jisté doby ten zelený ceněný výše jak přirozený a černý, ale níže než červený. Po povýšení Postoloprta na městečko a udělení „pečeti - znaku“ byl nepochybně vyroben typář, který samosprávné orgány městečka jistě užívaly. O jeho podobě můžeme jen spekulovat. Pamětní kniha města Postoloprty přináší kresbu vyobrazení historické pečeti jak v původní velikosti, tak ve velikosti několikanásobně zvětšené. Kresbu doplňuje popiska: *Städtisches Siegel nach einen Abdruck vom Jahre 1700* (městská pečeť dle otisku z roku 1700 [nebo snad 1766 ?!? – viz dále]). Shodná pečeť je přitištěna k zachovacímu listu vydaném purkmistrem a radou města Postoloprty dne 6. srpna 1766. Pečeť z červeného vosku již není zcela úplná a lze ji popsat – kulatá o průměru 34 mm, v opise ohraničeném vnější a vnitřní jednoduchou lištou je nápis - • SIGILVM • CIVI • POSTOLOPRTENSIS. V pečetním poli je štít tvořený nahoře třemi oblouky, krajní z nich jsou na vnějších zakončeních stáčený do volut. Dolní sníženou polovinu štítu vyplňuje kvádrová hradba vymezená půlkruhem dolního okraje štítu zakončeným na každé straně malou volutou, dolní a horní voluty spojuje silná vydatá linie obrysu boků štítu provázená po stranách drobnou kolmou linií zakončenou bodem. Z hradby vynikají dvě věže, každá s obdélníkovým oknem a nahoře završená dolů stlačeným obloukem, z kterého vyniká úzký hrot zakončený bodem (stylizované cimbuří věže s jehlancovou střechou završenou makovicí – hodnocení řemeslného zpracování typáře pečeti viz níže). Hradba mezi věžemi má tři stínky a nad nimi spirálovitě stočenou „rybu“, s „ocasem“ nahoře heraldicky vlevo a s „hlavou“ uprostřed spirály. Podrobný popis pečetního obrazu bude oporou pro komentář pozdějších podob postoloprtského městského znaku a pro hledání jeho korektní podoby.

Pečeť lze jen s obtížemi časově zařadit. Postrádá potřebné zřetelné slohové charakteristiky. Byla ryta bez citu, hrubými širokými vrypy, tvůrcem jednoznačně neznalým řemesla. Ve středověku se rytím pečeti zabývali především zlatníci a jejich výrobky dosahovaly nejen vysoké řemeslné, ale i vynikající umělecké úrovně. Lze snad vyslovit dohad, že pečeť v Postoloprtech byla vyrobena řemeslníkem s „pádnou“ rukou, možná kovářem. A snad na základě předlohy, nejspíše nikoliv původního typáře, ale jeho otisku, který nemusel být nijak kvalitní. O tom, že to byl člověk v rytí pečeti jednoznačně nezkušený svědčí i opis, který v posledních třech písmenech měl málo prostoru pro jeho dokončení stejnou šířkou liter a mezer mezi nimi, jako ve třech čtvrtinách předcházejícího textu. Pečetidlo, kterým byla vytištěna pečeť v roce 1700 (resp. 1766), mohlo být vyrobeno snad po ukončení třicetileté války, kdy se konsolidovaly poměry nejen v Čechách. Výrobce typáře však v podstatě přesně nevěděl jaké figury ryje a jak to má všechno správně vypadat. Jen zopakoval základní obrysové tvary figur a štítu. Proto také nevyryl štítek mezi věžemi a teprve v něm rybu, protože by již šlo o „filigránskou“ práci, na kterou pravděpodobně neměl potřebné nástroje, nebo z předpokládané nekvalitní předlohy nebylo možné štítek odečítat. Měla-li tato pečeť předlohu v té původní, pak je možné na základě tvarosloví u štítu uvažovat o druhé polovině 16. století. V té době byl takový typ vrcholně renesančního štítu zcela běžný.

Prý existoval i jiný typ pečeti z doby okolo roku 1700 (? – Čarek, s. 304), jejíž obraz se shodoval s níže uvedeným vyobrazením v Ottově naučném slovníku.

Poznámky k obrazu pečeti z roku „1700“

K podobě figury mezi věžemi na pečeti je možné přičinit několik polemických poznámek. Byla to skutečně ryba? Proč v souladu s popisem v privilegii nebyla vyrytá „ryba“ více podobná kapru, který v heraldice měl i v uvedené době již několik století ustálený způsob zobrazování. Kapr nemá a neměl podobu ryby stočené do spirály. Takovému způsobu zobrazování by vyhovovala ryba s jinou stavbou těla. Snad štika, losos, pstruh atd. Nemohlo jít o pozdně gotické majuskulní písmeno „G“? Kdyby skutečně bylo do pečetního pole mezi věže vyryto ono „G“, jaký by potom mělo význam? Jak by bylo možné „obyčejné“ písmeno vyložit? Budeme-li literu považovat za počáteční písmeno nějakého slova, za iniciálu, pak samozřejmě vyvstává otázka jakého slova. To slovo nemůže být jakékoliv a musí mít svůj význam s poměrně silnou symbolikou. Nelze nalézat řešení ani ve jménu udělovatele znaku krále Vladislava, ani ve jménu žadatele Šebestiána z Veitmile. Hypotetickou možností je vyložit písmeno „G“ jako odvozený symbol od onoho kapra, resp. od obecného pojmu „ryba“. Ta souvislost vyvstane v okamžiku, kdy budeme pracovat s tezí, že „G“ může být iniciálou jména Ježíš – resp. ve staročeské transkripci „Geziss“ s doplněním, že ryba (jakákoliv ryba) byla „kryptogramem“ Ježíše Krista. Řecký ryba – ichthys – byla vykládána jako počáteční písmena slov **I**ésús **C**Hristos **T**HEú /h/Yios **S**ótér – Ježíš Kristus, Boží syn, Spasitel (Jan Royt, Hana Šedinová, Slovník symbolů, Praha 1998, s. 119; dále jen Royt, Šedinová). Není nemožné, aby kapr mezi věžemi, jestliže je skutečně rybou, nemohl být transformován do počátečního písmene jména rybu evokujícího.

Na předchozí odstavec lze navázat otázkou, zda lze k symbolice ryby-kapra ve znaku Postoloprta nalézat ještě jiné významy. Je zřejmé, že uvedený symbol nelze vysvětlovat profánně. Z dalšího textu vyplyne, že pokus z poloviny 19. století vyložit význam štítku s kaprem mezi věžemi postoloprtského městského znaku jako erb šlechtického rodu Hodějovských z Hodějova je zjevně nesmyslný (viz dále Widimský). Ryba jako zástupný symbol Ježíše není jediným možným výkladem. Alexandrijský křesťanský myslitel z 3. století Órigenés jednoznačně hovoří o „*Kristu zvaném obrazně ryba*“, ale s rybami byli srovnáváni i věřící „*My rybičky rodíme se po způsobu naší Ryby, Ježíše Krista, z vody a bez vody žít nemůžeme*“. V Bibli se objevují podobnosti ryb-věřících a rybářů-apostolů (Mt 4,19; L 5,10) a nebeského království přirovnávaného k rybářské síti (Mt 13,47). Ryba byla sv. Augustinem vykládána také jako symbol Krista a jeho zmrtvýchvstání. V symbolu ryby je obsažen i Ježíšův křest v řece Jordánu a křest všeobecně (Royt, Šedinová, s. 119). Bude-li ryba vztažena k rybářům, pak se pomocí biblických textů snadno dostaneme k výkladu spojeném s apoštolý. Ježíš vyzval své učedníky: „*Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí!*“ (Mt 4,19). Rybolov je v biblických i apokryfních textech výrazně spojován se sv. Petrem (L 5,10; Manfred Lurker, Slovník biblických obrazů a symbolů, Praha 1999, s. 223–226), který rybářem skutečně byl a několik dalších apoštolů bylo buď rybáři nebo nejméně pocházelo

z rybářských rodin z Betsaidy na břehu Galilejského jezera – Tomáš, Jan Evangelista, Jakub Větší, Ondřej, Filip. V těchto souvislostech není již daleko ke konstatování, že ryba může symbolizovat apoštoly obecně. Pak bychom mohly mluvit o tom, že ryba má cosi společné se jménem městečka, odrážející pojmenování benediktinského kláštera Porta apostolorum – brána apoštolů. K tomu lze ještě poznamenat. Nahrazením kapra písmenem „G“ byl de facto změněn udělený znak. Pokud by úvaha o písmenu byla přijata jako věrohodná, pak lze nacházet i příčiny jeho preferování. Ke změně v tomto duchu mohlo dojít ve druhé polovině 16. století, jako odraz protestantské luterské ideologie, která kladla důraz na Ježíše jako nejvyšší autoritu v otázkách víry. Páni z Veitmile byli luteráni a jejich počínání ve vztahu ke úpravě městskému znaku v Postoloprtech by bylo vysvětlitelné.

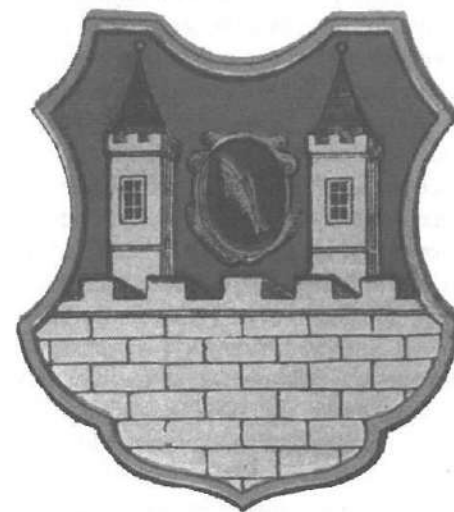
O městském znaku

Informaci o podobě postoloprtského znaku přináší relevantní odborná literatura poprvé v roce 1846. Tehdy znak popsál topograf Johann Gottfried Sommer – „*Das Wappen, welches bereits K. Wladislaw II. nebst der Befugniss mit grünen Wachs zu siegeln, der Stadt verliehen hat, ist ein rother Schild mit zwei weissen (silbernen) Thürmen, zwischen denen sich ein Karpfen befindet*“ (doslovný překlad: Znak, který přichystal král Vladislav II. vedle oprávnění zeleným voskem pečeti, městu propůjčit, je červený štít se dvěma bílými (stříbrnými) věžemi, mezi kterými se kapr nachází – Johann Gottfried Sommer, Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt, Vierzehnter Band, Saazer Kreis, Prag 1846, s. 69). Na rozdíl od záznamu o obsahu privilegia krále Vladislava Jagellonského, udělující Postoloprťům znak, kde byl štít popsán jako modrý, je zde uvedena barva červená. Popis nezaznamenává další podrobnosti, jakými jsou, okna a střechy věží a jejich barva, štítek s kaprem mezi věžemi byl zjednodušen na pouhého kapra. Je pravděpodobné, že Sommer pracoval s informacemi zprostředkovanými a neznal záznam o podobě znaku z roku 1712. Je také možné, že tak byl znak užíván v Postoloprtech a postoloprtskými byl považován za správný. A to zřejmě proto, že tradice užívání znaku ve správné barevnosti dané privilegiem neexistovala. Nebylo o co se opřít a barvy byly určeny buď nepřesnou interpretací záznamu z roku 1712, nebo zcela subjektivně.

Že mohla být podoba znaku a tím i barevnost určena zcela subjektivně, lze podpořit skutečností, že v roce 1740 byli obyvatelé Postoloprť osvobozeni z poddanství a v roce 1757 bylo městečko povýšeno na město. Lze si představit, jako dosud nepociťovaná potřeba reprezentace sídla prostřednictvím městského znaku, najednou nabyta charakteru nezbytné nutnosti. O podobě znaku mohlo být rozhodnuto právě v této době způsobem sice již nepoznatelným, ale se známým a doložitelným výsledkem.

Nejstarší, v heraldické literatuře uváděné, vyobrazení znaku města Postoloprty je z roku 1864. Tehdy vydal Vinzenc Robert Widimsky ve Vídni obsáhlé kompendium českých a moravských městských znaků. V německém textu ke znaku Postoloprť píše: „*König Wladislaw II. verlieh auf Verwendung seines Grundherren von Hodigow gegen Ende des XV. Jahrhunderts diesem Orte die Stadtrechte und ein eigenes Stadtwap-*

pen, einen rothen Schild, darin von unten bis gegen die Mitte eine gezinnte silberne Stadtmauer; hinter welcher zwei gezinnte, viereckige Thürme zu je einem Fenster, mit schwarzen Satteldächer und goldenen Knöpfen, sich emporheben. Zwischen den Thürmen auf der Mittelzinne ist ein blaues Schildchen mit einem schräg rechts gelegten, mit dem Kopfe nach aufwärts gekehrten goldenen Fische – Familienwappen der Hodigowa von Hodigow – angebracht. Zugleich mit diesem Wappen verlieh er der Stadt noch die Befugniss, von nun an ihre Nothdurften mit grünem Wachs siegel zu dürfen“ (doslovný překlad: Král Vladislav II. udělil na přimluvu své vrchnosti pánů z Hodějova na konci 15. století té obci městská práva a vlastní městský znak, červený štít, v tom od spodu do středu stříbrná městská hradba s cimbuřím, za kterou dvě čtyřhré věže s cimbuřím, každá s jedním oknem, s černou sedlovou střechou se zlatým knoflíkem, vynikají. Mezi věžemi na střední stínce modrý štítek se šikmo doprava položenou, s hlavou nahoru otočenou zlatou rybou – rodový znak Hodějovských z Hodějova – připadá. Zároveň s tímto znakem obdrželo město ještě oprávnění od té doby pro své potřeby zeleným voskem pečeti moci; Vinzenc Robert Widimsky, Städtewappen Österreichischen Kaiserstaates I., Königreich Böhmen, Wien 1864, s. 99, No. 375. Postelberg; dále jen Widimsky). Barevnému vyobrazení znaku městečka Postoloprty v příloze Widimského publikace lze vytknout zlatý lem okolo štítu. Takto vypadají téměř všechna vyobrazení znaků v tomto kompendiu, ačkoliv mají v drtivé většině správně být bez lemů. Jde o Widimského neopodstatněné doplňování. Ostatně o lemech štítů není v popisech znaků žádná zmínka.

Znak města Postoloprty v publikaci V. R. Widimského z roku 1864

Widimského způsob práce na sběru materiálů o městských znacích je jím samotným popsán v úvodu jeho publikace. Mnoho měst navštívil osobně, ale s mnoha jinými si musel dopisovat, či využít spolupráce dalších osob. S městem Postoloprty nejspíše vedl o podobě znaku korespondenci. Sběr materiálů k městským znakům v Čechách, na Moravě a ve Slezsku ukončil v roce 1860. Za jiných okolností by platilo, že pokud Widimsky otiskl znak města Postoloprty, pak by bylo možné předpokládat, že byl pouhým zprostředkovatelem názoru na podobu znaku, která byla zastávána v samotném městě. V tomto případě lze uvažovat i jinak. V některých případech Widimsky zjevně fabuloval a domýšlel si barevnost znaků sám (Stanislav Kasík, Jílové u Děčína – O znaku, rešerše, Roudnice nad Labem 1997). Z Postoloprty mohl obdržet korektní informace, ale tím, že figuru ryby ve štítu mezi věžemi nesprávně identifikoval jako erb českého šlechtického rodu Hodějovských z Hodějova, kteří vedli zlatého kapra v modrém štítě, pak se mohl domnívat, že obdržel chybnou informaci zaměňující modrý štít za červený a červený štítek za modrý a tak to z pozice „znalce“ uvedl „na pravou míru“. Tím ovšem dokázal způsobit zmatečný posun ve vnímání korektní podoby postoloprtského městského znaku v budoucnosti. Nyní je zřejmý důvod pro výše uvedený historický exkurs do historie města Postoloprty s přehledem jeho vlastníků – Hodějovští z Hodějova mezi nimi nejsou, proto ani nemohli být iniciátory povýšení Postoloprty na městečko a udělení znaku. Kapr ve znaku města Postoloprty nemá se šlechtickým rodem z Hodějova nic společného.

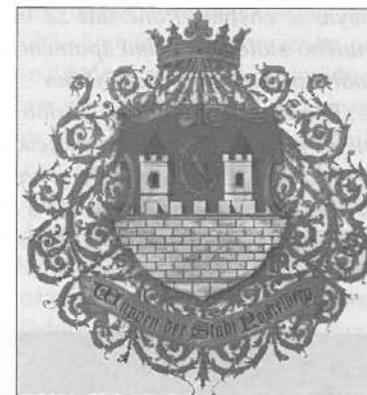
V roce 1887 namaloval městský znak pražský profesor Hans Wahner. Zcela určitě na objednávku města samotného. Wahner namaloval historický znak pro mnoho dalších měst v Čechách (např. Jiříkov, Dvůr Králové). Zajímavé je, že si v uvedené době zřejmě někdo uvědomil nesmyslnost tvrzení, že by český šlechtický rod Hodějovských z Hodějova měl cokoliv společného s Postoloprty a byla tak odmítnutá modrá barva štítu s kaprem mezi věžemi. Štítek ve tvaru oválné barokní kartuše byl obarven na červeno a rozviliny s volutami vytvářející pomyslný lem štítu pokryla zlatá. Evidentně měla být odvrácena zřetelná kolize s pravidly heraldiky kdyby byl položen červený štítek s kaprem do červeného hlavního štítu. Jestliže by tomu tak skutečně bylo, pak z rigorózního posouzení musí vyplynout rezultat, že jde v podstatě o „nesmysl“, protože červená není v červené vidět a štítek by de facto „zmizel“. Zbarvení štítu na červeno nenašlo následování a Wahnerovo vyobrazení z roku 1887 nebylo v tomto ohledu opakováno.

OSN

Po roce 1864 (Widimsky) se zpráva o postoloprtském městském znaku v odborné literatuře objevila v roce 1903 ve dvacátém díle Ottova naučného slovníku. Zde je uvedeno černobíle šrafované vyobrazení znaku a následující popis: „v červeném štítě spatřuje se stříbrná měst. zeď se stínkami, za ní dvě čtverhranné věže, mezi nimi modrý štítek šikmo vpravo položený, v němž zlatá rybka obrácená vzhůru hlavou“ (Ottův slovník naučný XX., Praha 1903, s. 309, vyobrazení č. 3263). Redakce Ottova slovníku naučného převzala Widimského kompendium o městských

znacích v Českém království bez jakéhokoliv pokusu o odbornou revizi. Texty popisů byly přeloženy do češtiny bez ohledu na věcnou správnost jejich obsahu. Zde ovšem s pokusem o vlastní názor na otočení štítu mezi věžemi „šikmo vpravo“ – terminologicky správně „kosmo“. Zde došlo navíc ke zmatení, protože štítek vždy byl a je i zde orientován „kolmo“ a „kosmým“ je jen kapr v tomto štítu. Znak pro Ottův naučný slovník byly z Widimského „otrocky“ překresleny do černobílých „pérovek“ i s nepodstatnými lemy a doplněny šrafováním naznačujícím barevnost štítu a figur. Postoloprtský znak v Ottově naučném slovníku má lem stříbrný.

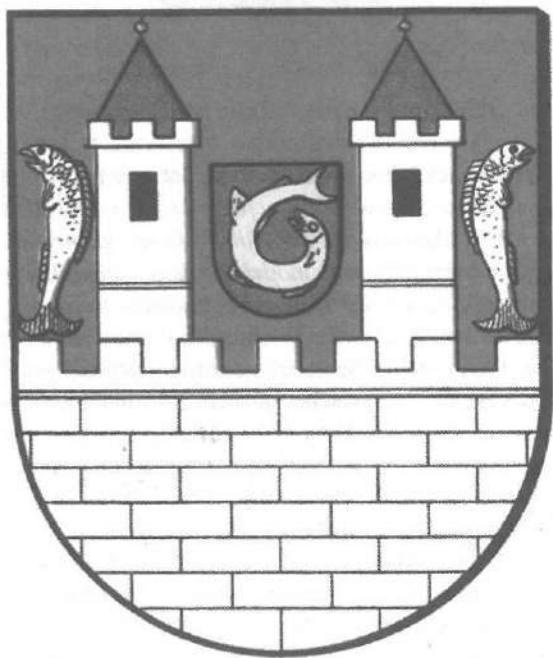

Postoloprty, znak – Hans Wahner, 1887

Koryfej českých heraldických studií August Sedláček v roce 1909 popisoval postoloprtský městský znak takto: „Červený štít, u jehož zpodu stř. hradba ze štukoví postavena se stínkami, z níž vynikají dvě věže, každá s oknem, kranclmi, černou střechem končitou a zl. makovicí, mezi věžemi je modrý štítek se zlatým kaprem“ (August Sedláček, Místopisný slovník historický Království českého, b. m. a d. v. [Praha 1909], s odkazem na publikaci Jan Veselý, Geschichte der fürstlichen Schwarzenbergischen Domaine Postelberg, Praha 1893). Sedláček nekriticky převzal popis postoloprtského městského znaku od Veselého a Veselého zdrojem informací byla práce Widimského z roku 1864. Zejména Sedláčkem, který byl heraldikem, a pak i Veselým, který byl schwarzenberským archivářem v Třeboni, byla promarněna šance uvést podobu postoloprtského městského znaku na pravou míru. Přikloněním se k Widimského pojetí se nesprávná podoba znaku petrifikovala.

Sedláčkova zpráva o městském znaku v Postoloprtech byla v odborné literatuře na dlouhou dobu zprávou poslední. Teprve v roce 1970, jako reakce na vzedmutou vlnu laického zájmu o heraldiku v předchozích letech, vyšla publikace o znacích měst na území vymezeném hranicemi severočeského kraje. O znaku města Postoloprty psal tehdejší ředitel okresního archivu v Lounech PhDr. Bořivoj Lůžek jako jeden ze širšího kolektivu spolupracujících autorů jednotlivých hesel. Pro posuzování správ-

nosti, či nesprávnosti podoby městského znaku v Postoloprtech má tento text podstatnou důležitost. Proto je na následujících řádcích ocitován v úplnosti: „*Postoloprty – V červeném štítu je stříbrná hradba se dvěma stříbrnými věžemi. Mezi nimi je zlatá ryba, stočená do oblouku. Další dvě ryby bývají po stranách věží, pokud to připouští tvar štítu. Znakové privilegium se nedochovalo. Město znak nejspíše dostalo se svým povýšením kolem roku 1511. Také původní podoba znaku, zachovaného na pečetích městské korespondence, je renesanční. Věže mají typické renesanční zakončení a tři ryby jsou různě stylizovány, přičemž není zcela jasné, zda po stranách věží se nejedná pouze o ozdoby na okraji štítu, jaké jsou vidět též v prostoru na věžemi. Znak města Postoloprty uváděný Widimským je chybný. Poněvadž se však nedochovala znaková listina, ještě v polovině minulého století ve velmi špatném stavu ve městě existující, používalo město v poslední době znaku podle Widimského“.* V textu o historii Postoloprta autor krom jiného uvádí: „*Počátky města spadají do doby benediktinského kláštera Porta apostolorum, založeného roku 1121, v jehož majetku byly Postoloprty až do husitské revoluce. V roce 1510 nebo 1511 byly povýšeny na město a do znaku dostaly ryby, upomínající na proslulý okolní lov lososů...*“ (Ruda a kol., s. 99–100). V příloze této publikace je i vyobrazení znaku města Postoloprta od Václava Zajička.

Městský znak Postoloprty, kresba Václav Zajiček 1970.

Věcný obsah citace v předchozím odstavci je zásadní pro kritické hodnocení a komentování podoby znaku města Postoloprty prezentované kompendii české komunální heraldiky vydanými v druhé polovině 20. století. Závažnost spočívá ve skutečnosti, že v roce 1970 byl prezentován znak v podobě dosud nebývalé a šlo v podstatě o znak „nový“. Lze odůšit, že zpracovatel hesla „Postoloprty“ striktně vycházel z podoby pečetního obrazu v domnění, že zachovaný otisk pečeti je nositelem nejstarší známé podoby znaku a proto je stávající znak (dle Widimského z roku 1864) hoden nezbytně nutné revize. To znamenalo, že v popise byla vypuštěna zmínka o štítku mezi věžemi, protože ten na neuměle ryté pečeti znázorněn nebyl (viz komentář k pečeti výše). Popis sám je zcela nedostatečný (laický) a nelze podle něj znak konstruovat tak, aby bylo bez kolizí dosaženo výsledku shodného s vyobrazením postoloprtského znaku v příloze publikace. V popise není řečeno, že hradba je kvádřovaná, že věže jsou opatřeny oknem, cimbuřím a střechem s makovicí. Pečeť se autorovi příspěvku stala zdrojem dalších pseudoheraldických informací, které zcela změnily pohled na podobu znaku do té doby užívanou. Útvary tvořící boky štítu byly interpretovány jako další dvě ryby a za boky samotného štítu byly snad považovány další ryté svislé linie s tečkou nahoře umístěné blíže k okraji pečetního pole, či samotný okraj pečetního pole tvořený vnitřní lištou opisu byl vnímán jako okraj štítu. Jde o zcela subjektivní vjem, který nemá oporu v žádném do té doby známém vyobrazení znaku města Postoloprty. Subjektivnost vjemu byla autorem mimořádně neseriózně podpořena tvrzením „...a do znaku dostaly ryby, upomínající na proslulý okolní lov lososů...“. Autor se sice pokusil svou představu o existenci dvou ryb po vnějších stranách věží relativizovat konstatováním „...není zcela jasné, zda po stranách věží se nejedná pouze o ozdoby na okraji štítu, jaké jsou vidět též v prostoru nad věžemi“, ale je zřejmé že pečetnímu obrazu neporozuměl. Nepochybně znal řadu vyobrazení postoloprtského znaku z minulosti, ve kterých nikdy žádné ryby zobrazeny nebyly a tak „šalamounsky“ konstatuje, že ryby byly ve znaku pouze tehdy, pokud to připouštěl tvar štítu. Tím jednoznačně odkazuje na pečeť, kde ony ryby on sám zcela subjektivně a zároveň mimořádně nekorektně identifikoval. Ryby totiž nejsou ani v pečetním obraze – ryby existovaly pouze v Lůžkových představách. To, co on považoval za „ozdoby na okraji štítu“ a to ať nad věžemi či vedle věží, je jednoduše okraj štítu. Hodnocení podoby znaku jako renesanční s tvrzením, že i věže mají typické renesanční zakončení nemá oporu ve verifikaci se skutečnými renesančními stavebními památkami. Uvedené umělecko-historické zařazení pečeti je dle mého soudu odvozeno od skutečnosti udělení znaku ve druhém desetiletí 16. století. V této době pozdní gotiky, zvané jako jagellonská, lze jen obtížně předpokládat tvary štítu z období vrcholné renesance. Autorovo subjektivní hodnocení vyústilo v neopodstatněně kategorický rezultat – „Znak města Postoloprty uváděný Widimským je chybný“. Znak města Postoloprty v uvedené době byl chybný pouze v barevnosti štítu, který měl být nikoliv červený, ale modrý. Jakou podobu měl mít dle Lůžka „správný“ znak je patrné z obrazové přílohy. V této podobě je znak města Postoloprty odmítnutí hodný. Jde o mimořádně svévolnou kreaci vytvořenou na základě subjektivního hodnocení autora hesla Postoloprty v publikaci o znacích severočeských měst z roku 1970. Prostřednictvím této publikace byla městu podoba znaku v podstatě oktrojována.

K dalšímu posunu vnímání podoby znaku města Postoloprty, prezentovaném odbornou literaturou, došlo v roce 1985. Tehdy vydané, dlouhá léta inzerované a ne-trpělivě očekávané, kompendium české komunální heraldiky mělo ambici revidovat a znovu zhodnotit podobu městských znaků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Lze předeslat, že záměr se autorskému kolektivu pod vedením Jiřího Čarka nepodařilo naplnit a do komunální heraldiky byly vneseny náhledy mnohdy subjektivní a diletantské, vytvářející stav blízký chaosu.

Stejně jako v předchozím případě je velice vhodné ocitovat téměř doslova celý text vypracovaného hesla „Postoloprty“ – „...*Na město bylo povýšeno r. 1511. Pravděpodobně v té době dostalo také znak. Znakové privilegium se nedochovalo. V zápisu o starých postoloprtských privilegích z r. 1712 se uvádí, že jsou už zcela nečitelná. Z popisu znaku se tehdy podařilo přečíst jen několik slov: „štitu modrém dvě věže bílý a mezi nimi kapr v poli červeným“. I když je popis neúplný, ukazuje, že v literatuře uváděné barvy jsou nesprávné. Úplnou podobu znaku dokládá nejstarší pečeť ze 16. století. Mladší pečeti znak zjednodušují, vynechávajíce ryby při okrajích štítu, a pečeť asi z doby kolem r. 1700 má mezi věžemi na barokním kartušovém štítu nakoso postaveného kapra nestočeného“.* Následuje popis znaku: „*Na modrém štítě je stříbrná kvádrová hradební zeď, za níž vynikají dvě rovněž stříbrné čtyřhranné věže z kvádrového zdiva, každá s jedním čtyřúhelným oknem a cibulovou červenou střechou se zlatou makovicí. Mezi věžemi vrcholí hradební zeď třemi stínkami, při okraji je pak po dvou stínkách. Mezi věžemi je červený štítek a na něm je spirálovitě stočený zlatý kapr s ocasem vlevo nahoře a hlavou uprostřed spirály. Při okrajích štítu po vnější straně věží stojí svisle, hlavou vzhůru po jedné stříbrné rybě, hřbetem k věži obráceně“* (Jiří Čarek, s. 304). Lze předpokládat, že stejně jako v roce 1970 i tentokrát byl zpracovatelem hesla Bořivoj Lůžek. Stejně tak lze předpokládat, že svůj podíl na revizi podoby postoloprtského znaku měl i Jiří Čarek. V příloze je barevné vyobrazení znaku města Postoloprty nakreslené Stanislavem Valáškem.

K textu lze přičinit několik kritických poznámek. O tom, že král Vladislav Jagellonský udělil Postoloprťům společně s povýšením na městečko i znak nemůže být žádných pochyb. Popis pečeti je vlastně popisem znaku (viz výše Haas, č. 416). Autor hesla Postoloprty v kompendiu z roku 1985 předpokládá (stejně jako v roce 1970), že byla udělena pouze pečeť, resp. právo pečeti zeleným voskem, a nevnímá, že její barevný popis musí nutně být popisem znaku. V období po roce 1970 byl zřejmě řádně „vytěžen“ fond Archiv města Postoloprty a tam nalezena zpráva o správné barevnosti znaku. Popis znaku byl vyhodnocen jako neúplný a takovým skutečně je, ale opět je poukazováno na pečeť s údajně „úplným“ znakem. Úplností je míněna domněnka, že pečeť zobrazuje více než uvádí onen neúplný popis. Tím, co není uvedeno v popise, jsou především domnělé ryby po stranách věží – tentokrát oproti roku 1970 bez sebe-menšího pokusu o autorovo vyjádření pochybnosti zda nejde o chybnou interpretaci okraje štítu, o kterou samozřejmě šlo. Pečeť nebyla dobře „přečtena“ a ono subjektivně viděné bylo navíc chybně hodnoceno.

Je nutné vyjádřit se také k popisu znaku, který přináší zcela nové a zároveň nekommentované skutečnosti. Odhlédneme od poněkud neumělé dikce popisu a od nepřesných termínů. Správná je změna dosud červeného štítu na modrý s ohledem na torzo popisu městského znaku z nedochovaného privilegia. Dále však je již nutné odmítnout kvádrování věží – ty vždy a na všech vyobrazeních byly hladké a teprve Valášek v roce 1985 je nakreslil kvádrovane. Zde je nutné poznamenat, že z pohledu heraldiky není kvádrování a hladká věž totéž – jde o dvě odlišné figury. Je nutné kategoricky odmítnout cibulové střechy na věžích. Takové zakončení nikdy v minulosti věže neměly a střechy byly vždy stanové (jehlancové). Zdá se být zřejmé, odkud pochází inspirace – z pečeti, ve které byly subjektivně a zároveň chybně hodnoceny oblouky horního okraje štítu jako součásti znakové figury – „báň“ na věžích. Cibulová střecha je sice slohově v souladu s renesančním stavitelstvím, ale až s jeho vrcholnou formou, tedy nikoliv s obdobím dozrívající vrcholné jagellonské gotiky na počátku 16. století. Stejně tak je nutné odmítnout stříbrné ryby po stranách věží jako ničím neopodstatněný „novotvar“ vycházející z mimořádně subjektivního hodnocení obrazu městské pečeti. Nikdy před rokem 1970 nebyl postoloprtský znak kreslen tak, aby v něm byly dvě ryby navíc. O tom, že za podklad pro podobu znaku byla „otrocky“ přijímána pečeť svědčí i skutečnost, že stínky hradby jsou v souladu s pečetí vynechány v místě věží, ale nikoliv v souladu s pečetí jsou stínky na vnějších okrajích hradby. V popise uvedený pojem „hradební zeď“ je nepřijatelný – zeď je hladká bez cimbuří a pokud má být popsána figura v postoloprtském znaku, pak jde o hradbu a ta má i bez nutnosti zmínky stínky a proluky. Ryba ve štítu mezi věžemi je nakreslena podivným způsobem. Inspirace je opět v pečetí, kde je domnělá ryba stočená do spirály s ocasem nahoře vlevo (velice podobné gotickému majuskulnímu písmenu „G“). Ze zachovaného částečného popisu znaku z privilegia krále Vladislava je zřejmé, že rybou má být kapr. Toho zmiňuje i Sommerův popis z roku 1846. Tak byla kreslena ryba v roce 1864 Widimským, v roce 1887 prof. Wahnerem a také v roce 1903 v Ottově slovníku naučném. V roce 1970 nakreslil Václav Zajíček rybu stočenou do spirály, kterou nelze nazvat kaprem. V roce 1985 chtěl Stanislav Valášek vyhovět jak pečetí, tak pojmenování ryby kaprem, a tak nakreslil nikoliv pěknou kreaci, protože kapr díky tvaru těla je obtížně stočitelný do spirály. Stáčení ryby do spirály je pozůstatek nepochopeného písmene „G“, které v době protireformace již nebylo vnímáno jako písmeno, ale v duchu privilegia jako ryba. Došlo tedy ke zvláštnímu posunu v zobrazování městského znaku tím, že tvaru písmene bylo přizpůsobeno tělo ryby. Tak byl například vytvořen znak města na soklu se sochou Piety na náměstí v Postoloprtech z roku 1701.

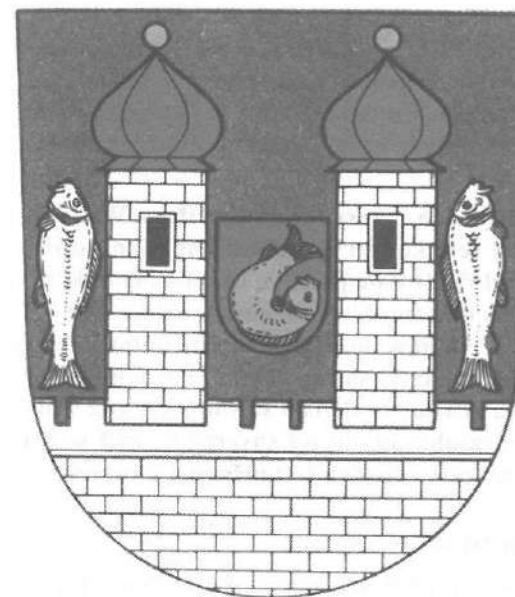
Pro samotný život městského znaku bylo osudným období následující po roce 1970, kdy vyšla publikace o znacích severočeských měst. V té době totiž bylo město na mnoha místech, počínaje prostory historické radnice a městským koupalištěm konče, „vyzdobeno“ novým historicky jedině „správným“ městským znakem v podobě, kterou zcela nekriticky doslova vymyslel tehdejší ředitel lounského okresního archivu. Město vynaložilo nemalé finanční prostředky na něco, co bylo nesmyslné. Přestavitelé města však k takovému poznání dospět nemohli, protože bezmezně respektovali

autoritu instituce, která dle nich měla kompetenci k vyjádření nezpochybnitelných výsledků. Zmíněnou mystifikaci lze zařadit jako další příklad do řady jiných, dokumentujících vnímání komunální heraldiky a heraldiky obecně nejen v prostředí samotných uživatelů městských znaků, ale v tomto případě i v prostředí zdánlivě profesionálním.

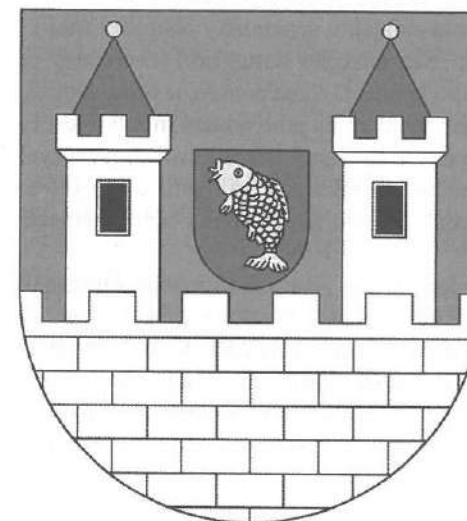
V roce 1997 a 2001 vyšly dvě publikace dotýkající se komunální heraldiky. První z nich je prostým reprintem publikace Jiřího Čarka z roku 1985 s tím, že z textu byly vyňaty odborně podstatné pasáže dotýkající se městských znaků – archivní doklady, vyobrazení a příslušné odkazy na literaturu. Ty byly nahrazeny kapitolou nazvanou „Současnost“, která se obvykle omezovala na jmenný seznam zastupitelů volené samosprávy. V roce 2001 byly přidány odstavce „Pamětihodnosti“ a „Významné firmy“. U Postoloprty vše co se dotýká znaku, tedy popis i vyobrazení, zůstalo stejné jako v roce 1985. Vydavatel Josef Augustin se v obou případech zcela neoprávněně označil za autora textu a vyobrazení. Obě publikace tím, že doslova opakují popisy znaku města Postoloprty z publikace Jiřího Čarka z roku 1985 a kopírují kresbu znaku Stanislava Valáška z téže knihy, jsou obsahem irelevantní a není nutné se jimi vůbec zabývat.

Posledním pomyslně relevantním kompendiem komunální heraldiky v Čechách je publikace Jiřího Čarka, *Městské znaky v českých zemích* z roku 1985. S touto knihou je nezbytně nutné vést kritický dialog a z něj pak vyvodit seriózní výsledky. A to pro dvě zásadní skutečnosti. První je vnímání uvedené knihy jako závazného „kodexu“ městských a obecních znaků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. A druhou zásadní skutečností vynucující si kritický dialog je fakt, že uvedená kompendium obsahuje příliš velké množství nedostatečností, chyb, omylů, zavádějících tvrzení, laických informací, nesprávných a n seriozních hodnocení a interpretací. Čarkova publikace nemá ty vlastnosti, které jsou jí přisuzovány – není v mnoha případech kodexem českých městských znaků a tím méně kodexem závazným.

Městské zastupitelstvo v Postoloprtech na svém jednání konaném dne 13. 9. 2006 rozhodlo o podobě městského znaku v intencích závěrů výše uvedeného článku, který je v podstatě téměř doslovným opakováním rešerše, vypracované autorem tohoto textu v souvislosti s návrhy městské vlajky. Podvýbor pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na svém zasedání dne 13. 12. 2006 posoudil revidovanou podobu městského znaku a stanovil jeho popis: „V modrém štítě vynikají z kvádrové hradby dvě věže, vše stříbrné a s cimbuřím. Každá věž s černým oknem a červenou stanovou střechou se zlatou makovicí. Mezi věžemi červený štítek se zlatým kosmým kaprem“. Znak odpovídající tomuto popisu byl městu udělen předsedou PSPČR dne 5. 4. 2007. Udělená vlajka města Postoloprty se shoduje s popisem: List tvoří čtyři vodorovné pruhy, červený, bílý, modrý a červený, v poměru 1 : 3 : 3 : 1. Poměr šířky k délce listu ke 2 : 3.

Znak nakreslený Stanislavem Valáškem v roce 1985

*Rekonstruovaný městský znak Postoloprty,
kresba Stanislav Kasík, 2006*

OSUDNÝ ROK 1939

Pavel Hnízdil

Každý národ má v dějinách svůj syndrom Bílé Hory, Waterloo nebo Kosova pole. Před sedmdesáti lety se takovým způsobem naplnil osud naší vlasti, která jako skutečný demokratický stát svou polohou bránila německým expanzním tendencím. Po mnichovském diktátu zinscenovaném ve dnech 29. – 30. září 1938 existovala dál jako tzv. 2. republika, později po uznání autonomie Slovenska a Podkarpatské Rusi jako Republika Česko-slovenská. Postupně byla okradena o třetinu svého území a obyvatelstva, rozkládala se vnitřně a žila v neustálém ohrožování od svých sousedů či zasahování do své suverenity, aniž se někdo postavil na její stranu. Agónie trvala ještě necelých šest měsíců.

Noc krysaře z Braunau

V noci z 12. na 13. března 1939, aby urychlil krizi Česko-Slovenska, zavolal si Hitler do Berlína monsignora Jozefa Tisa, lídra separatistické „Slovenskej ľudovej strany“ a prezidentem Háchou nedávno odvolaného předsedu slovenské autonomní vlády. Tento katolický kněz a lektor etiky na církevní škole v Bánovcích svým politickým a filozofickým rozhledem nepředčil obzor venkovského faráře, jímž původně byl. Po mnichovské krizi se spolu s dalšími separatisty pokoušel spojit Slovensko s Polskem. Jako pozdější prezident „Slovenského štátu“ řídil jeho osudy po boku a v zájmu Německé říše, až do hořkého konce. Dvěma pánům se těžko slouží, zvláště, když jeden je Bůh a druhý Ďábel. Snad bychom na jeho adresu mohli uvést i nějaký skutek kladný. Pokusil se váhou svého úřadu zachránit několik tisíc slovenských Židů před deportací. To však nemůže nic změnit na faktu, že na rozdíl od jiných satelitů Říše, slovenští klerofašisté ochotně vydali 65 000 svých spoluobčanů německým katům a ještě jim za to zaplatili.

Hitler prostřednictvím Jozefa Tisa a Ferdinanda Ďurčanského pohrozil slovenské reprezentaci, že pokud setrvá ve svazku s českou stranou, ponechá jejich zemi v plen Maďarsku, jenž si činilo nároky na část slovenského území. Následujícího dne 14. března v poledne se slovenští politici po předchozím váhání rozhodli. Vláda Karola Sidora podala demisi a poslanci sněmu vyhlásili samostatný stát. Tím vznikla politická krize, kterou Hitler potřeboval jako záminku k rozbití země, jež mu stála v cestě k realizaci jeho šílených plánů.

Podkarpatská Rus

Podkarpatská Rus vedená nacionalistickými separatisty v čele s monsignorem Augustinem Vološinem měla na základě tzv. Žilinské deklarace ze dne 19. listopadu 1938, stejně jako Slovensko, autonomní správu. Nyní, po odtržení Slovenska, následovala

příkladu a rovněž vyhlásila samostatnost. Jepičí život nevelké „republičky“ ukončila maďarská vojska, jež ji vojensky napadla a během 15. až 21. března obsadila. Premiér Vološin, který si také pohrával s myšlenkou spojení země s Polskem, hledal nyní ochranu i u Němců. Marně. Naopak, Německu se tato situace nadmíru hodila. Byl to pádný argument proti existenci samostatného Československa.

Bývalý ruský legionář a bývalý zemský vojenský velitel v Košicích, armádní generál Lev Prchala, který prožil v této oblasti 13 let a v posledních měsících úřadoval též jako ministr několika resortů autonomní Podkarpatské Rusi, nyní vystoupil i jako polní velitel na její obranu. Mezi českým, slovenským i rusínským obyvatelstvem měl velký respekt. Maďaři měli velkou přesilu a snažili se izolovat česko-slovenské jednotky tvořené 12. mukačevskou divizí, několika zde dislokovanými prapory, dále policií, četnictvem a finanční stráží, vojskem převážně české národnosti. Po jejich boku bojovaly též houfy špatně vyzbrojených rusínských dobrovolníků, nacionalistických gardistů. Generál Prchala neuposlechl rozkazu Hlavního štábu z Prahy, aby se s československými vojsky vrátil do Čech. Vedl boje s oddíly maďarských a polských provokatérů denně, již od jara roku 1938. Nyní však musel vzdorovat pravidelné a dobře vyzbrojené armádě. Po několika dnech ústupových bojů přešel na území Rumunska. Již 18. března se tak maďarské a polské jednotky setkaly v Užockém průsmyku na nově vzniklé společné hranici. Zadarmo to však nebylo. Jenom padlých Maďarů bylo asi pět set. Generál Prchala později, jako jeden z prvních československých činitelů v exilu, organizoval vznik našich zahraničních jednotek v Polsku.

Pod „ochranou“ hákového kříže

Dne 14. března v odpoledních hodinách si Hitler pozval do Berlína také prezidenta Česko-slovenské republiky JUDr. Emila Háchu. Ten odmítl nabízené letadlo a odjel vlakem ještě týž podvečer provázen ministrem zahraničních věcí, dr. Františkem Chvalkovským.

Již okolo dvacáté hodiny téhož večera zahájili palbu vojáci místecké posádky proti jednotkám wehrmachtu, které dostaly rozkaz obsadit Ostravsko a předejít tak polskou armádu, jež měla stejný záměr. Přes všechny garance tedy došlo k přepadení československého území bez vyhlášení války.

Po půlnoci (15. března) se česko-slovenská delegace dostavila do budovy říšského kancléřství. Hácha se pokusil o smířlivý úvod. Hitler ho však rázně umlčel a v přítomnosti nejvyšších říšských pohlavárů (Ribbentropa, Göringa, Heydricha) předvedl svůj psychopatický výstup. Nepříčetně řval a hrozil okamžitým útokem. Göring pak hlasem sladkým jak otrávený med domlouval Háchovi, aby Hitlerovi podmínky přijal. Současně dodával svou vyhrůžku, že v opačném případě, by, ač velmi nerad, musel bombardovat překrásnou Prahu. Stupňovaný psychický teror způsobil, že prezident Hácha, stále vzdorující, zkolaboval. Když jej němečtí lékaři přivedli opět k vědomí, podlehl nátlaku a zhruba ve 3 hodiny po půlnoci podepsal protokol, jímž formálně Český národ „svěřil do ochrany“ Německé říši.

V praxi to znamenalo okamžité obsazení území státu německou brannou mocí, ztrátu státní suverenity, ztrátu demokracie, nastolení politického teroru, persekuci a hospodářskou exploataci. Předseda vlády Rudolf Beran a náčelník Hlavního štábu armádní generál Ludvík Krejčí měli asi 3 hodiny na to, aby vydali příslušné pokyny armádě, policii, četnictvu a zpravili národ o jeho osudu. Co následovalo potom, je všeobecně známo. Onoho smutného rána, po šesté hodině německá armáda okupovala zbývající území Čech a Moravy. Čs. armáda, Stráž obrany státu, četnictvo a policie měly příkaz předejít každému incidentu, jenž by zavdal příčinu k použití síly ze strany Němců.

Smutně se přičinili čeští fašisté. Zatím, co se generál Radola Gajda, jako předseda Národní obce fašistické, pokusil obsadit parlament a dožadoval se předání výkonné moci, vlajkaři, po vzoru tzv. „Křišťálové noci“, počali drancovat židovské obchody a domácnosti.

Po tomto berlínském diktátu, jak se dnes onen násilný akt nazývá, se zejména český národ ocitl v tak těžké pozici, že mnozí slabší jedinci přestali věřit v jeho další budoucnost. Nebyla to však jen otázka zániku 2. republiky na základě jejího rozpadu a okupace Čech a Moravy Německem, ale především trapné mlčení velmocí, hlavních garantů její samostatné existence po naplnění mnichovského diktátu, totiž Anglie a Francie. Diplomacie obou velmocí se zmožily pouze na ubohé protestní noty. Spojené státy zastávaly zatím neutrální postoj, ač v kongresu měly silný hlas politické kruhy, které Německu spíše nadržovaly. O postoji, či skutečných záměrech Stalinovy kliky, se dodnes vedou diskuse. Víc než pravděpodobnou se jeví konstrukce, podle níž Stalin doufal, že krize vtáhne Francii, jako spojence ČSR, do války s Německem. Zatím britský premiér Chamberlain doufal, že krváčet bude naopak Sovětský svaz, jenž byl také vázán smlouvou o válečné pomoci s ČSR, přičemž by si ale musel vynutit průchod Polskem, neboť s Československem neměl společnou hranici. Postoj Francie byl závislý na postoji kabinetu premiéra Chamberlaina, který si Hitlerův režim doslova „vypěstoval“ a slíbil mu „Sudety bez boje“. Obě velmoci pak na potenciální spojence ve střední Evropě pohlížely podobně jako na koloniální provincie v zámoří. Co k tomu dodat? To nebyla slepota nebo krátkozrakost. To byl politický marasmus a zločin. Hitler dostal jeden ze svých pověstných záchvatů, tentokrát z radosti nad snadným vítězstvím. O Francii a Británii se vyjádřil jako o červech (jež mínil brzy rozdrtit). Ještě téhož večera triumfoval na hradě českých králů, zatímco nešťastný Hácha byl ještě ve vlaku, který německé dráhy úmyslně zdržely na svém území.

Na druhý den, 16. března byl na obsazeném územím zřízen protektorát, jehož prvním protektorem byl jmenován jeden z čelných představitelů staré pruské šlechty, Konstantin von Neurath, spoluautor plánu na rozbití Československa.

Vlka nakrmili, však ovce jim stejně podával

Přestože Německo v tu chvíli „hodilo na zem rukavici“, nebylo ještě přesně jasno, kdo a proti komu bude bojovat. Válka sice dosud vyhlášena nebyla, měla však již první padlé v bojích čs. branné moci s jednotkami sudeto-německého Freikorpsu a po-

dobných paramilitárních provokačních bojůvek maďarských nebo polských. O této problematice byly popsány stohy papíru. Historiografie česká i slovenská, vznikající v různých dobách poválečných, se zaměřovala především na protifašistickou činnost doma i v zahraničí, přičemž v době „budování socialismu“ došlo k účelovým deformacím a manipulacím s fakty. Donedávna se pak skoro vůbec nehovořilo o tom, jak se bývalí občané Čs. republiky dostali do „mundúru“ Třetí říše. Málokdo si také dovede představit, jaký obrovský potenciál získalo Německo ovládnutím prostoru bývalé Čs. republiky pro svůj další expanzní postup. Jenom ukořistěné ruční zbraně a výstroj umožnily kvalitně vyzbrojit a vystrojit půl milionu vojáků (Čs. republika byla schopna mobilizovat 41 divizí pozemního vojska, kromě toho letectvo, jednotky protivzdušné obrany a jednotky SOS). Německé OKH (velitelství pozemních sil) bylo před „březnem“ schopno mobilizovat asi 1,5 milionu vojáků.

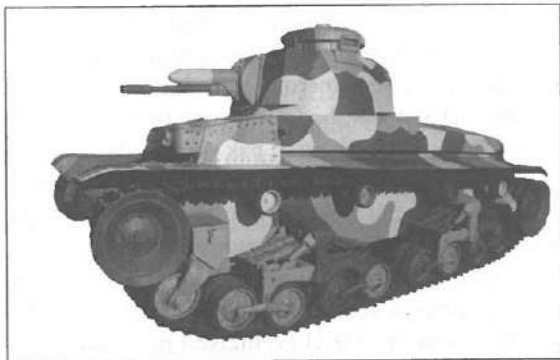
Letectvo čs. armády, včetně sil dislokovaných na Slovensku, čítalo přes 2000 strojů, včetně letišť, opraven, skladů pohonných hmot a munice. Jen pro srovnání, Luftwaffe měla v té době k dispozici asi 2500 strojů, ač nutno přiznat, že její park byl z větší části modernější a akceschopnější.

Snadnou kořistí Říše se staly také československé tanky, zejména lehký tank ŠKO-DA LT vz. 35. Armáda disponovala téměř 300 kusy. Dále to byl lehký tank PRAGA LT vz. 38, který se v té době nacházel ve stadiu vývoje. Samotnými Němci byl po zkouškách uznán za jeden z nejlepších ve své kategorii. Jeho vývoj byl pod dohledem okupantů urychleně dokončen. Továrna ČKD ho během války vyrobila armádám Osy v počtu téměř 1400 ks.

Není tajemstvím, že každá desátá dělová hlaveň namířená proti Spojencům byla vyrobena v plzeňské Škodovce a jejich pobočkách, jako např. vynikající rychlopalný kanon vz. 37 použitý v pevnostech i na Atlantickém valu. Československá armáda též disponovala velkým množstvím motorových vozidel a z továren Tatra, Praga, Škoda a dalších, jimiž wehrmacht dozbrojila své, dosud z velké části hypomobilní dělostřelectvo a trén. Němci byl také vysoce hodnocen prototyp stíhačky Avia B-35 (verze B-135), neboť se parametry zcela vyrovnala německému letounu Messerschmitt Bf-109. Asi nejmodernější letoun, který padl Luftwaffe do spárů, byl v Avii licenčně vyráběný lehký bombardér B-71 (SSSR –Tupolev, typ SB-2).

Prototyp čs. stíhacího letounu AVIA B – 35 z roku 1938, který v malých sériích vyráběla Třetí říše pro své vazalské spojence.

Československý tank Škoda LT vz. 35

Československý střední bombardér B-71, (v Avii licenčně vyráběný brilantní sovětský letoun z konstrukční dílny A. N. Tupoleva), padl do spárů vojsk Osy v počtu 60 ks převzatých a 161 ks rozestavěných.

Nadpočetná technika, byla pak Německem drazé odprodána vazalským státům, zejména Slovensku, Bulharsku, Chorvatsku, Rumunsku a Maďarsku, od nichž se požadovalo spojenectví v nastávající válce.

Vyspělý hospodářský potenciál a pracovní síly patnáctimilionového státu rozpadlého se v Protektorát Čechy a Morava, říšské Sudety, vazalské Slovensko, Maďarskem okupované jihoslovenské pohraničí a Podkarpatskou Rus, dodávaly státům Osy suroviny, techniku, výstroj i výzbroj, potraviny, pohonné hmoty a otrockou práci, zejména v tzv. „totálním nasazení“ nebo v pracovních koncentračních táborech. Kromě toho všeho, z počtu téměř 15 milionů obyvatel bývalého Československa se asi 500 tisíc etnických Němců, Poláků, Maďarů, Rusínů, Slováků a paradoxně i Čechů, stalo dříve či později vojáky v armádách států Osy.

Tím se naplnilo proroctví prezidenta Beneše, které vzkázal francouzské reprezentaci krátce po své abdikaci v říjnu 1938, totiž, že potenciál, který tak lehko přenechala Hitlerovi se brzy obrátí proti Francii samotné.

Za tu našu Slovenčinu!

Když pohlédneme na mapu střední Evropy z doby před 2. světovou válkou, nemůžeme přehlédnout, že českomoravský prostor vytvářel klín vražený do území Říše. České země jako Protektorát Čechy a Morava musely splynout s Říší, zatímco Slovensko, Německu nepřekážející, smělo být formálně samostatné. Územním ztrátám se ovšem nevyhnulo. Již v průběhu podzimu 1938 musela na nátlak Polska oslabená Československá republika odstoupit nevelká pohraniční území, České Těšínsko a pět malých částí na slovensko-polské hranici. Další revize ve prospěch Maďarska už byly citelnější. A tak, když se 21. března 1939 Maďari rozhodli svým vojskem obsadit ještě východní část Slovenska, postavily se zbytky armády tvořené slovenskými i českými vojáky a podporované Hlinkovou gardou na odpor. Boje probíhaly mezi Michalovcemi a Stakčínem. Pozemním vojskům zde velel podplukovník August Malár. Maďari pak útočili směrem od Užhorodu, který jim už několik měsíců patřil. Slovenskému vojsku po rozpadu společného státu chyběli především čeští velitelé, odborníci, technici, dělostřelci, řidiči, letci i pozemní personál. Např. nová slovenská armáda měla jediného generála Rudolfa Viesta, který však na Slovensku nezůstal. Dále měla pouze dva podplukovníky, Malára a Čatloše, několik majorů a dalších asi 400 důstojníků nižších šarží. Technika, zejména tanky a pancéřové automobily byly před opuštěním českými vojáky záměrně poškozeny. Československé stíhačky AVIA B – 534, jádro bitevního letectva, kterých bylo na slovenských letištích provozuschopných asi 60 kusů, se nyní setkaly s početnějšími maďarskými Fiaty CR 32, jejichž piloti i velitelé byli na boj lépe připraveni. Tzv. „Malá válka“ trvala od 21. do 26. března. Slovensko bylo poraženo, kapitulovalo a ztratilo území o velikosti 11 000 km² s obyvateli maďarské, slovenské i ruské národnosti.

Navzdory svému ublížení se však Slovensko stalo věrným spojencem Osy Berlín-Rím-Tokio. Ostatně, kromě něho bojovali posléze po boku naci-fašismu nejen exteriitoriální Němci, ale také Indové, Thajci, Francouzi, Holanďané, Valoni, Dánové, Španělé, Poláci, Rusové, Kozáci, Ukrajinci, Gruzínci, sovětská Turkítí, Litevci, Lotyšci, Estonci, Finové, Maďari, Rumuni, Chorvati, odpadlí Srbové, Albánci a Bulhaři. V naději, že budou alespoň střežit objekty v zápolí, nasadily německé vojenské úřady do válčící Itálie dokonce i Čechy. Zdá se to neuvěřitelné, ale jenom z území dobytého Sovětskému svazu bylo na pomoc Německu vyzbrojeno téměř milion dobrovolníků (jednotky byly nazývány Osteinheiten nebo též Osttruppen).

Po úspěšném rozbití Česko-Slovenska přišlo na řadu Polsko, jehož území tzv. „koridoru“ oddělovalo Říši od tehdejšího Východního Pruska (dnešní Kaliningradská oblast), a tím bylo Německu stejnou překážkou v cestě jako Česko-Slovensko. Samostatné Slovensko umožnilo nástup německé armádě proti Polsku ze svého území a zúčastnilo se této války svými pozemními i vzdušnými silami (3 pěší divize, tankový

pluk a 2 stíhací letky). Do čela slovenské armády se postavil bývalý československý podplukovník, pozdější generál Ferdinand Čatloš.

Generál Ferdinand Čatloš, ministr národní obrany Slovenského štátu, polní velitel slovenských jednotek. Rozporuplná osobnost slovenských dějin.

du a nakonec sbor o síle asi 55 000 mužů, což byla téměř polovina jeho mobilizačního potenciálu. Po početní redukci sboru (asi 35 000 mužů se vrátilo domů kvůli hospodářství) působily po boku německé armády na východní a jižní frontě 2 slovenské divize (postupně celkem asi 25 000 mužů). Měly omezeně k dispozici těžkou techniku a několika letek slovenských vzdušných sil.

Jen stručně si připomeňme, že Slovensko postavilo ještě tzv. Východoslovenskou armádu v síle 2 divizí, která byla německou brannou mocí odzbrojena ještě dříve, než vzplálo SNP. Další 2 divize ze středního Slovenska – tzv. Zapolná armáda se postavila proti Tisovu režimu a německé branné moci. Společně s partyzány se probíjela vstříc Rudé armádě. Velitelem povstaleckých vojsk byl jmenován divizní generál Rudolf Viest, jenž přicestoval letadlem z Londýna. Jeho náčelníkem štábu byl jmenován slovenský plukovník Ján Golian, povýšený nyní do hodnosti čs. divizního generála.

Vystupoval nejen jako polní velitel sboru, který vedl proti Polsku, ale také jako ministr národní obrany. Již před zaborem slovenského území někteří polští politici a generálové upozorňovali na fakt, že územní zisk Polska na úkor Slovenska nestojí za fatální zhoršení vztahů mezi oběma národy. To se nyní ukázalo jako prozíravý ale nedoceněný názor. Slovensko tehdy získalo zpět uloupené území o rozloze asi 1000 km². Teprve nyní vyhlásili Spojenci Německu (přirozeně i Slovensku) válku. Tato fáze pak vstoupila do dějin pod názvem „Podivná válka“, neboť tak, jako napadenému Československu, ani Polsku nikdo ze Spojenců na pomoc nepřišel. Zato Sovětský svaz se projevil v celé své zrůdnosti, když si pospíšil urvat z polského území svůj podíl, na nějž si činil nárok podle tajného dodatku nechvalně proslulého „Paktu o neútočení“, který podepsal Ribbentrop s Molotovem krátce po okupaci Čech a Moravy.

Když pak byl Německem v červnu 1941 napaden také Sovětský svaz, vypravilo Slovensko Německu na pomoc nejdříve tzv. Rychlou skupinu v síle pluku, později reorganizovanou v Rychlou brigádu

Generál Čatloš se dal dobrovolně k dispozici velení SNP v Banské Bystrici. Byl však zatčen a deportován letadlem do Moskvy. Na rozdíl od Viesta a Goliána přežil nejen válku, ale i pozdější soud v osvobozené republice.

Bratislavská posádka v počtu asi 7 000 mužů, dalších asi 20 000 mužů tzv. slovenské domobrany a Hlinkova garda v počtu rovněž asi 20 000 mužů, byly jednotky, které zůstaly věrně fašismu. Jim jsou přičítána i některá zvěrstva páchaná v boji proti povstalcům na Slovensku.

2. pěší (zajišťovací) divize pod velením plukovníka Augusta Malára působila na Ukrajině a v Bělorusku k ochraně týlu vojsk Osy. Její jednotky boje s partyzány skutečně vedly, dokonce došlo i k vraždění civilních obyvatel jako odvety za smrt několika vojáků. Přesto v divizi převládali lidé slušní, kterým politicky došlo, do jaké role bylo Slovensko vtaženo. Dezercemi (asi 1 500 mužů) a podezřele vysokými ztrátami se divize stala pro Němce značně nespolehlivou. Z ní pocházel např. legendární kapitán Ján Nálepka, který převedl svůj oddíl k běloruským partyzánům.

Na podzim roku 1943 byla divize zbavena těžkých zbraní a přemístěna z prostoru Minska do Itálie, aby zde působila jako technická brigáda. Po zhroutilí „Gustavovy linie“ v jižní Itálii v lednu roku 1944 ustupovala s ostatními vojsky Osy na sever. V nastalém zmatku si její vojáci mysleli, že je s válkou konec a oni se zastaví až doma na Slovensku. Tehdejší velitel divize plk. Imro a jeho pobočník kpt. Hujsa využili situace a na motocyklu přešli k americké armádě. Prchající houfy zbavené velení byly zastaveny německým polním četnictvem na tzv. „Gótské linii“ (na čáře Spezia – Bologna – Ravenna) a reorganizovány. Její počet se snížil na pouhých 5 000 mužů. Až do konce války stavěli slovenští vojáci zcela zbytečné opevnění na řece Pádu v prostoru u Piacenzy a Pávie. Jejich nový velitel, germanofil a profašisticky orientovaný plk. Veselý podvázal politickou činnost natolik, že se k dezercím a spolupráci s partyzány odvážilo jen několik desítek vojáků až na konci dubna 1945, v předvečer postupu amerických vojsk k Pádu.

Na konci roku 1944 byla brigáda početně posílena slovenskými vojáky zajatými těsně před vypuknutím Slovenského národního povstání. Jednalo se o počet asi 2000 mužů z Východoslovenské armády, která byla preventivně bez výstřelu obklíčena a odzbrojena německou kárnou misí. V počtu asi 7000 mužů byla brigáda opět reorganizována v 2. technickou divizi. Po zhroutilí říšské moci v Itálii se do čela této divize postavil velitel 101. pluku, vojáky oblíbený podplukovník Jaroslav Kmickiėwiė (před válkou velitel mukačevského 10. jízdního pluku). Tento důstojník byl původně pro své politické názory zbaven velení a až do konce války internován v Piacenze. Nyní byla divize Spojenci odzbrojena a přemístěna do kraje Valpolizella, aby zde čekala na repatriaci, podobně jako české vládní vojsko. Několik zrádců z důstojnického sboru, včetně plk. Veselého, bylo zatčeno a ve vlasti souzeno.

1. (rychlá) divize pod velením plukovníka Jozefa Turance, později plukovníka Štefana Jurecha a náčelníka štábu podplukovníka Jána Goliana došla po boku jednotek wehrmachtu až pod Kavkaz. Po zvratu na východní frontě, od jara 1943, se i v ní

počaly projevovat rozkladné tendence. Po bitvě u Melitopolu došlo k dezerci asi 2000 mužů k Rudé armádě. V září roku 1944 byla divize odzbrojena a stažena do Rumunska, později do Maďarska. Dále zde působila jako 1. technická divize při stavbě opevnění. Od února roku 1945 se nacházela u Blatenského jezera. Zde také padla do zajetí postupující Rudé armádě a byla repatriována.

Obě divize zažily bojová střetnutí. Množství vyznamenaní jejich příslušníků svědčí o skutečném, ne jen předstíraném boji. Složení slovenské armády bylo značně různorodé. Od skrytých demokratů a potenciálních vlastenců zatažených do německé války proti své vůli, přes nevzdělané a dezorientované otroky až po nacionalisticko-fašistické fanatiky, případně promaďarsky orientované kreatury a zrádce. Odlišení „zrna od plev“ mezi zajatými a dezertéry by bylo asi velmi obtížné. Obranné zpravodajství čs. zahraniční armády v Sovětském svazu nakonec tuto nesourodou masu přijalo a jako celek zařadilo. Hodnosti a nároky ze slovenské armády byly těmto převedeným bojovníkům zachovány, což u ostatních čs. vojáků vyvolalo silný pocit nespravedlnosti. Tyto skutečnosti se tak málo hodily poválečné historiografii, že se o nich za socialistického režimu nesmělo mluvit, natož psát. Pokud se vůbec objevila nějaká zmínka, musela slovenskou armádu interpretovat jako protifašistickou organizaci, napojenou na komunistickou stranu v Moskvě, která organizovala dezerce k partyzánům a diverzní činnost proti německé moci. Naprostá demagogie měla jediný cíl, rozdělit Čechy a Slováky žijící ve společné zemi a zničit tak Masarykovu a Šrobárovu myšlenku jednotného národa v unitárním státě. Jak je dnes patrné, zdařilo se.

„Nebeští jezdcí“

Ve výčtu „hrdinských činů“ nesmíme zapomenout na slovenské vzdušné síly, které bojovaly až do vypuknutí Slovenského národního povstání proti Spojencům. Již v září roku 1939 a v červnu roku 1941 poskytlo Slovensko Německu své stíhací letky vyzbrojené československými stíhačkami AVIA B-534 a bombardéry Letov Š-328. Stroje byly v té době již nemoderní a jejich piloti dosáhli v bojích se sovětskými letouny jen několika sestřelů. Slovenská vláda na doporučení německé letecké komise zakoupila na úvěr postupně celkem 43 stíhacích letounů Messerschmitt Bf 109, nejdříve verze E, později modernější verze F a G, na nichž bylo vycvičeno postupně celkem 39 pilotů. Stroje byli zčásti ztraceny ve válečných operacích, z části vráceny zpět Německu. Sice nebyly v nejlepším technickém stavu, přesto se jednalo o velmi moderní zbraně, které se kvalitou srovnávaly s letadly Britů, Američanů nebo Sovětského svazu. S nimi byla vyzbrojena pouze jediná - 13. stíhací letka (stálý počet 14 až 15 strojů), nasazená v oblasti Kubáně u Azovského moře, kde v rozmezí října 1942 až října 1943 (ve dvou garniturách) sestřelila prokazatelně 215 sovětských letadel. Tím se její piloti zařadili mezi stíhací esa 2. světové války, bohužel na straně Osy.

Rok 1943 přinesl Ose řadu válečných neúspěchů. I slovenští piloti brzy pochopili, že bojují na straně, která nezvítězí. Po několika dezercích, přeletích na území Sovětského svazu v létě roku 1943, vzrostla nedůvěra německých „chleboďárců“ k vychvalované jednotce. Letka byla na návrh ministra národní obrany „Slovenského štátu“,

generála Ferdinanda Čatloše, stažena zpět do vlasti. I Čatloš nyní tajně uvažoval o přechodu Slovenska do tábora Spojenců a chtěl si letectvo, pokud možno, ušetřit. V létě 1944 došlo k několika velkým náletům Spojenců na rafinerie v okolí Bratislavy a Vídně. Při jednom takovém, dne 26. června vzletlo 8 letounů Messerschmitt slovenské 13. stíhací letky společně s německými a maďarskými stroji proti spojeneckému svazu, který čítal téměř 1000 strojů, bombardérů a doprovodných stíhaček. Všech 8 letounů bylo rozstříleno několikanásobnou přesilou a většina pilotů zahynula.

V době vzniku Slovenského národního povstání se většina pilotů i pozemního personálu slovenských vzdušných sil přidala na stranu povstalců. Z obavy před postupujícími německými kárnými jednotkami, dne 31. srpna 1944 přelétlo 26 provozu schopných strojů s 81 piloty na území dobyté sovětskou armádou. Byly mezi nimi především zbývající 4 Messerschmitty Bf-109 G, stíhačky Avia BH-534, průzkumné a bombardovací stroje Letov Š-328, několik dopravních letounů italské a německé výroby a další. Tyto stroje i s piloty nyní posílily budovanou 1. čs. smíšenou leteckou divizi, formovanou převážně z československých letců přidělených z Británie.

Snaha o přežití nebo protektorátní aktivismus?

Také čeští letci usedli do kokpitů německých letounů. 16. března maršál Göring nabídl pracovní místa v civilní složce Luftwaffe pilotům i pozemnímu personálu z právě rušené Československé armády. Jedním z letců, kteří se přihlásili a krátkodobě v říšském letectvu působili, byl i pozdější legendární stíhač RAF a generál čs. letectva František Fajtl. Později z protektorátu unikl, podobně jako mnoho jiných. Dlužno však podotknout, že civilní složka Luftwaffe, která přijala do svých služeb asi třetinu počtu personálu ze zrušeného čs. vojenského letectva, zajišťovala pouze zkušební, manipulační, kurýrní a dopravní lety nad územím kontrolovaným Říší, při čemž její personál nebyl veden jako vojenské osoby. Piloti dostávali přesně odměřené množství paliva, takže únik z Říše byl v podstatě nemožný a podařil se pouze v jediném případě.

V uniformách německých neozbrojených složek se ocitlo také několik tisíc Čechů, kteří byli místo na otrocké práce zvané „Total Einsatz“, nasazeni u protipožárních jednotek „Feuerwehr“ nebo civilní protivzdušné služby „Luftschutz“, převážně na území Říše. Vzhledem k frekvenci leteckého bombardování německého území spojeneckými svazy se jednalo o službu velmi nebezpečnou, neboť šlo o ochranu převážně civilního obyvatelstva, které válkou nezměrně trpělo (likvidace požárů a závalů po náletech, záchrana postižených osob, sanace poškozených staveb zprůchodnění komunikací, likvidace nevybuchlé munice, monitoring vzdušného prostoru, signalizace před nálety, kontrola ochranných opatření, správa protileteckých úkrytů a další). Německo tak vyšetřilo své vlastní, politicky spolehlivé občany, aby je obratem mohlo poslat padnout na frontu.

Jak je tedy patrné, na rozdíl od Slováků a jiných vazalských národů neměli etničtí Češi v žádném případě důvěru říšských úřadů. Nebylo jim především dovoleno zacházet se zbraněmi. Výjimkou bylo pouze (české) vládní vojsko.

Generál Jaroslav Eminger, generální inspektor vládního vojska protektorátu Čechy a Morava.

vní vnitřního pořádku. Byl povolen nábor, především převodem vojáků ze zrušené čs. armády. Aby se v něm nemohli schovávat před brannou povinností němečtí občané, vstup byl povolen pouze skutečným Čechům. Vojsko mělo spíš politický než vojenský smysl. Přinášelo jakousi iluzi pro zahraniční pozorovatele, že český národ je v Říši s Němci rovnoprávný. Protože vojsko nesmělo být použito mimo protektorátní území, nemělo žádnou válečnou doktrínu. Aby bylo vůbec nějak zaměstnáno, dostalo ke střežení asi 500 km železničních tratí v Čechách a na Moravě. Dalšími úkoly byly tzv. remontní služby, tj. opravy poškozené vojenské techniky nebo léčení zraněných zvířat dovezených z fronty, výchova mladých vojenských koní, pomoc v hospodářství, zásahy v případech živelných pohrom. Nikdy nedošlo k případu plánovaného nasazení vládního vojska při tzv. asistenci policejnímu zásahu nebo stíhání paradesantních výsadek v terénu. Výsadou 1. pražského praporu pak bylo držet čestnou stráž na Pražském Hradě a v Lánech. Formálně byl vrchním velitelem vojska státní prezident, skutečným velitelem však byl tzv. zplnomocněncem říšské branné moci při úřadu protektora v Čechách a na Moravě (postupně se ve funkci vystřídal němečtí generálové Friderici, Schall, naposledy Tousaint).

Háchovi „Melody Boys“

16. března 1939, den po okupaci vznikl výnosem říšského vůdce a kancléře (Adolfa Hitlera) Protektorát Čechy a Morava začleněný do Velkoněmecké říše. V zemi byly jako ozbrojené sbory zachovány pouze četnictvo, policie, finanční stráž a justiční stráž. Československá armáda byla do zimy 1939 zlikvidována, avšak, pokud se někteří její příslušníci hlásili k německé národnosti, podléhali branným zákonům a odvodní povinnosti, stejně jako Němci říšští. Žádný politický Čech nebyl povolán k službě v jednotkách německé branné moci. Pro přesnost však doplníme, že někteří Češi žijící v odtrženém území tzv. Sudet, zejména pak z rodin smíšených nebo izolovaných, byli donuceni nátlakem k opci pro německou národnost, dokonce aniž ovládali německý jazyk. Následně byli povoláni do ozbrojených sil Říše. Mnozí padli do zajetí nebo zahynuli.

Již 16. března 1939 bylo také výnosem říšského kancléře a vůdce povoleno zřídit české vojsko omezeného počtu pro udržení

Počtem nepřesáhlo vojsko 7000 mužů ve 12 praporech a několika odloučených jednotkách. Záměrně zastaralá výzbroj (jezdecké karabiny Mannlicher vzor 1895) a omezené množství atypického střeliva limitovaly možnost jeho operačního nasazení. Později v Itálii bylo vojsko dozbrojeno samopaly Beretta 38, kulometry Mitra, Saint Etien a ručními granáty. Uniformou připomínalo zrušenou čs. armádu, zejména přilbou vz. 32 se znakem českého lva, stříhem čepic, blůz a kabátů. Červené kalhoty vojáků jízdních čet a žluté lemovky na blůžách vysloveně připomínaly dragouny z předválečné doby. Výcvik byl rozsahem omezený, fyzicky ale velmi náročný. V čele vojska stálo několik set důstojníků, převážně národně spolehlivých, ze zrušené čs. armády. Generálním inspektorem byl jmenován bývalý divizní generál jezdeckta Jaroslav Eminger (za mobilizace velitel 3. rychlé divize bratislavské). Tento exponent byl i se svou rodinou sledován Gestapem 24 hodin denně. Přesto měl tolik cti a odvahy, že když byl vybidnut zplnomocněncem říšské branné moci generálem Schallem, aby nabídl vládní vojsko pro východní frontu, odpověděl, že Češi proti Rusům nikdy bojovat nebudou. To bylo více, než odvážné a Eminger mohl hned skončit na popravišti. Schall byl tak překvapen, že už na Emingera více nenaléhal. Každý z 12 praporů měl svou hudbu o 27 hráčích, kteří byli zároveň vycvičeni jako střelci. Velmi často byly pro veřejnost provozovány koncerty české hudby nebo vystoupení vojenských pěveckých sborů. Z toho důvodu se v.v. dostalo laskavě ironické přezdívky „Háchovi Melody Boys“.

K. H. Frank se obával zrady ze strany českého vojska. Intenzivně se dožadoval jeho odzbrojení a rozpuštění. OKH (vrchní velitelství říšského pozemního vojska) v něm však vidělo celou vycvičenou divizi, s níž je možno zacelit mezeru v řadách vojsk Osy, kdy lidské rezervy „rasově plnohodnotných“ vojáků Říše byly již vyčerpány. Proto nařídilo rozkazem z 8. května 1944 vyvézt většinu vojska, přes 5000 mužů, do severní Itálie ke službě v zázemí. Velení v Itálii převzal generál František Marvan. Zbytek vojska, hlavně z 1. praporu pražského a ostatních v počtu asi 1500 mužů, zůstal v zemi k plnění původních úkolů v omezeném měřítku.

Od počátku června, kdy vlakové transporty dospěly do Itálie, zbíhali čeští vojáci k partyzánům, zvláště, když byli umístěni ke střežení objektů v horách, kde německé a italské úřady byly vystaveny neustálým útokům a nemohly dezercím ani zabránit, ani je řádně vyšetřit. Takový stav nastal u pěti praporů umístěných na severozápadě země. Např. z hradeckého 6. praporu zmizelo za měsíc téměř 300 vojáků, kteří na sklonku léta přešli do Švýcarska. Další asi 350 zběhů připadá na prapory č. 7 – Josefov, 8 – Jičín, 10 – Bučovice, 11 – Kostelec nad Orlicí a 12 – Lipník nad Bečvou. Ostatní prapory, č. 2 – Rakovník, 3 – Písek, 4 – Čáslav, 5 – Kutná Hora a 9 – Vysoké Mýto, neměly k dezercím dost příležitosti, takže se z nich zbíhalo jen ojedinelé.

Kromě dvou případů s celkem šesti mrtvými, nešťastných náhod a nedorozumění, nebyli čeští vojáci italskými partyzány ohrožováni. Naopak, české komunitě v Miláně a českým salesiánům v Turíně se podařilo zástupce vládního vojska s představiteli odboje zkontaktovat. Velkou zásluhu na tom měl v Miláně působící dominikánský bratr a profesor slavistiky na univerzitě, dr. Jiří Maria Leopold Veselý, který účelově vstoupil do vládního vojska jako vojenský kněz.

Majoor duchovní služby vládního vojska, PhDr. Jiří Maria Leopold Veselý, řeholní bratr Ordinus praedicatorum Dominikanum, činný v italském odboji. Zprostředkoval spojení mezi milánským centrem odboje CLNAI a vládním vojskem.

MUDr. František Stauděk, šéflékař vládního vojska a jeden z nejstatečnějších odbojářů v Itálii.

Navázal kontakt s českým vojenským šéflékařem MUDr. Františkem Staudkem, několika důstojníky a poddůstojníky. Zároveň informoval několik nejvyšších představitelů italského Výboru pro národní osvobození (Comitato Liberazione Nazionale Alto Italia) dr. Ezia Franchesciniho, dr. Petara Gubarinu, generála Rafaelle Cadornu a dalších. Výsledkem bylo, že italští a slovinští partyzánské bojovníci (Corpo Volontari de la Liberta) rozlišovali zřetelně mezi českými vojáky a skutečnými nepřáteli (Němci, Gruzínci, Kozáci a italskými gardisty), až to bylo podezřelé. V rozmezí od června do září 1944 došlo ke zběhnutí asi 750 mužů se zbraněmi, automobily, koňmi, bicykly a jiným vojenským materiálem. Jejich zmizení bylo vždy hlášeno jako „odvlečení po boji s přesilou italských banditů“. Potom se však stalo, že v noci 17. září 1944 zběhlo najednou 35 mužů i s velitelem hejtmanem (kapitánem) Františkem Petříkem ze strážního postu u řeky Pádu (blízko města Pavie). Němci z druhé strany řeky je viděli

nasedat a bez odporu odjíždět nákladními vozidly partyzánů s rozsvícenými reflektory k Apeninám. To byla jasná domluva se spojeneckým letectvem, že na avizované osvětlené vozidlo střilet nebudou. Partyzáni s sebou odvezli také dva PL kulomety ráže 20 mm, těžké a lehké kulomety, samopaly, pušky a pistole, munice, granáty, výstroj, zdravotní materiál, proviant a vše, čím byl post a jeho stráž vybaven. Němci měli nyní důkaz a důvod k represím. K. H. Frank, jenž se snažil do věci vojska zasahovat na dálku, jízlivě vyčetl generálu Keitelovi, že „z Háčovy gardy se nyní stává garda Benešova“. Vojsko bylo staženo z ohrožených zón, ke 4. říjnu odzbrojeno a nasazeno jako pionýrské oddíly RENO-PO při stavbě opevnění na levém břehu Pádu. Od této chvíle mělo statut válečných zajatců. Generála Marvana vystřídal nyní generál Pražák, později generál Vítěz.

Karl Hermann Frank, původem karlovarský kamelot, po okupaci říšský ministr úřadující po smrti R. Heydricha též na postu zastupujícího protektora.

Ceco, buono!

Asi 650 českých zběhů, mezi nimi 10 důstojníků, se postupně dostalo přes švýcarské nebo francouzské hranice ke spojencům a dále k čs. zahraniční armádě. Nejvíce jich posílilo 1. samostatnou obrněnou brigádu generála Lišky bojující v té době u obležené pevnosti Dunkerque. Malé množství, asi 20 mužů přešlo k Titovu 9. sboru ve Slovinsku a 10 jich dokonce přeběhlo k Američanům u Bologne. Asi stovka zběhů bojovala až do konce války po boku italských partyzánů, z části v Alpách, z části v Emilských Apeninách.

Jedna z velkých partyzánských bitev v Itálii se odehrála 11. září 1944 v údolí řeky Orco vytékající z přehrady ležící ve výšce 1600 m nad mořem u městečka Ceresole Reale. Nadporučík Leopold Vrána zde velel oddílu 57 českých a asi 300 italských a slovinských partyzánů, kteří byli zatlačeni postupujícími německými a italskými fašistickými oddíly vysoko do hor. Čeští ženisté vyhodili do povětří nejdříve část skalní stěny a znemožnili tak postup tankům i pěchotě v soutěse. Potom na ně zahájili palbu z výhodných postavení na skalách. Italové z městečka uvolnili propust v přehradní zdi. Vodní vlna, která se valila údolím říčky Orco, smetla oddíly útočících. Padl fašistický velitel plukovník Quagliatta, těžce zraněn byl i velitel celého sboru kníže Valerio Borghese, sekretář fašistické strany Alessandro Pavolini a několik dalších exponentů fašistického režimu. Italští partyzáni ukrytí na skalních římsách a v kavernách volali: „Ceco buono“! („Výborně, Češi“!)

Konec války zastihl české vojáky na Adiži

Zde stavěli mosty a komunikace, které spojenecké letecké svazy vzápětí bombardovaly. Prapory byly roztaženy od Aly nad Veronou až po Bolzano. Protože vojáci zbíhali nadále k partyzánům, museli být hlídáni německými strážemi. Po dobytí Verony 26. dubna 1945 se německá vojska dala na hromadný útek údolím Adiže směrem k Brennerskému průsmyku. České jednotky zůstaly v místech svého posledního působení. Po zhroutilí německé branné moci v Itálii, tj. po 4. květnu 1945, byly soustředěny společně se Slováky a zajatými Němci československého původu v kraji Valpolizella v jižních Tyrolích (štáb v Bosco Chiesa Nuova).

Jejich velitelem se stal náčelník Čs. vojenské mise v Neapoli pplk. Karel Svoboda a náčelníkem štábu slovenský zpravodajský důstojník internovaný německými úřady v Itálii, kpt. Ján Stanek. Velitelem české části – 1. pěší brigády se stal plk. Rudolf Moskorz, velitelem slovenské části – 1. pěší divize pplk. Jaroslav Kmickiewicz a velitelem německé části – 1. pěšího záložního pluku se stal pplk. Jan Sedláček.

V červenci roku 1945 byly tyto jednotky několika vlaky převezeny do vlasti.

PO STOPÁCH PŘEDKŮ

ANEB CESTA PŘEDSEDY SLOVINSKÉ RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI PO ČESKÉ REPUBLICE V DUBNU 2008

Peter Hawlina

Narodil jsem se v Lublani, můj otec Herbert v Tržiči na Gorenjsku, jeho otec Otto v Horce na dnešním Slovensku, jeho dědeček Anton v Chludově. To je obec blízko Železného Brodu. Podle rodinné tradice mohla pocházet jedna z babiček z Nizozemí. Tuto informaci na základě dosavadních výzkumů nemohu prokázat.

Můj děd byl též přistěhovalec, který si založil rodinu v dnešním Slovinsku. Roku 1912, kdy se oženil, to bylo ještě Rakousko, vlastně Rakousko-Uhersko. Nikdy jsem ho nepoznal. Umřel v necelých čtyřiapadesáti letech, deset let před mým narozením. Sám mi o vlasti svých rodičů ani nemohl vyprávět z vlastní zkušenosti. Svoji někdejší vlast mému otci a jeho dvěma sestrám se pokoušela představit jejich babička, která jim vyprávěla o krásné zemi pod vysokými horami.

Ani její vyprávění nikdy nepřimělo potomky k návštěvě těch krajů. Nebyla vhodná příležitost a opětovně také nebyly vhodné okolnosti.

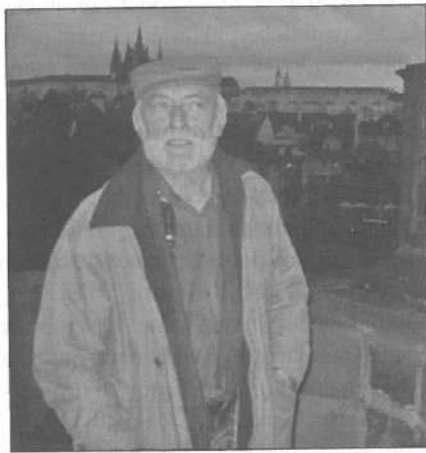
Asi proto jsem ani netoužil navštívit tyto kraje. Dal jsem přednost cestám na Západ. Pochopitelně mi připadaly socialistické státy nezajímavé a vzhledem ke stávající politické situaci nezasluhující návštěvu. Nepříjemný byl přechod hranice s veškerým scénářem bezpečnostních opatření a nařízení. Jako bych vstupoval do morbidního světa George Orwella. Proto jsem také ve větších a význačných státech, dokonce ani v samotné Praze nepostřehl bohatství umění a kultury, nemluvě o dalších oborech lidské činnosti. Příjemná vzpomínka mi zůstala na sklep v pivnici U Velkých františkánů v Bratislavě, kde si celé osazenstvo v příjemně zatuchlém ovzduší družně donekonečna prozpěvovalo. Když jsem jezdil po okresních silnicích, pak mi ve slabé chvíli připomněly tlampače na silnici, které vzdor tomu, že nic nehlásily, všudypřítomnou vládu Velkého bratra. Toho bylo doma přespříliš, avšak přes všechno méně než v jiných socialistických zemích.

Návštěvu země svých předků jsem tedy odkládal, a možná bych ji tak odkládal až do nekonečna, kdyby mi jednoho dne nepřišla e-mailem pozvánka do Prahy na vernisáž výstavy bosenského umělce Safeta Zeca. Safet není pouze bosenský fotograf. Je mezinárodně uznávaný, podobně jako Pablo Picasso není malíř pouze španělský, ale i andaluský.

„Ovšemže pojedeme“, rozhodla moje žena. Bez přemýšlení se ještě připojili dcery a syn. Najal jsem si karavan a v pondělí 14. dubna 2008 jsme byli v Praze. Bylo nás pět. Každopádně jsem měl několik speciálních požadavků a přání. Podle předchozí domluvy s českými kolegy-genealogy vyřáším metrem na okraj Prahy. V prostorách České genealogické a heraldické společnosti mě očekával předseda Martin Slaboch

a spolkoví úředníci Václav Hásek a Helena Voldánová. Vyměňujeme si několik publikací a pokoušíme se poznat způsob práce druhé strany. Není to jednoduché. Český neumím. Oni neumí slovinštinu. Zkoušíme to tedy německy a anglicky. Ale ukazuje se to poměrně únavné. Těžkosti dorozumívání jsou mnohem větší, než jsem si představoval. Písemně si to přece jen lépe překládám, než když to slyším. Na způsobu komunikace zas až tak nezáleží. Když se bavíme o financování našich rodopisných společností, konstatujeme, že také oni pracují skoro výlučně zájmově. Náklady činnosti platí členové spolku. Dovídám se, že Moravané mají v Brně vlastní společnost.

V Praze jsme ještě ve čtvrtek, kdy se konečně zúčastníme vernisáže výstavy v Muzeu Kampa, které se nachází několik minut od Karlova mostu.

Peter Hawlina na Karlově mostě v Praze v dubnu 2008

Dva dny jsou na Prahu opravdu málo. Jaký jiný dojem mám po více než třech desetiletích od doby, kdy jsem tu byl poprvé. Ve středu ráno vyrážíme na sever do kraje, kde žily generace předků mého děda. Dorazíme do Litoměřic, kde je oblastní archiv. I když jsem nebyl objednan, dostanu místo ve studovně a dostatek materiálu. V archivu mně půjčili matrik, kolik jsem potřeboval. Také fotografování je povoleno bez omezení. Archiváře jsou podobné našim. Když jsem pracoval se staršími materiály, byly v latině a dobře se četly. Hodiny rychle plynuly. Naštěstí je archiv otevřen až do pěti hodin odpoledne. Odjíždíme ještě do Terezína, kde si stihneme prohlédnout muzeum holokaustu. Jak hrozný protiklad od příjemných a vzorných Litoměřic.

Do archivu jdu také ve čtvrtek dopoledne. Rodokmen předků a sourozenců svého dědečka jsem měl vypracován dost daleko do minulosti. Rodinnou evidenci jsem před lety doplnil tak, že jsem si zaplatil místního genealoga, který mi za mírný poplatek rodokmen skoro ve všech směrech doplnil. My rodopisci víme, že naše výzkumy nejsou nikdy dokončené. O tom jsem se za několik hodin v litoměřickém archivu znovu

přesvědčil. Víím, že kdybych pokračoval v práci ještě několik dní, tak bych rodokmen výrazně doplnil. Možná se do archivu ještě někdy vrátím. Tentokrát bych ale přijel sám, protože ostatní členové rodiny by už asi neměli tolik času.

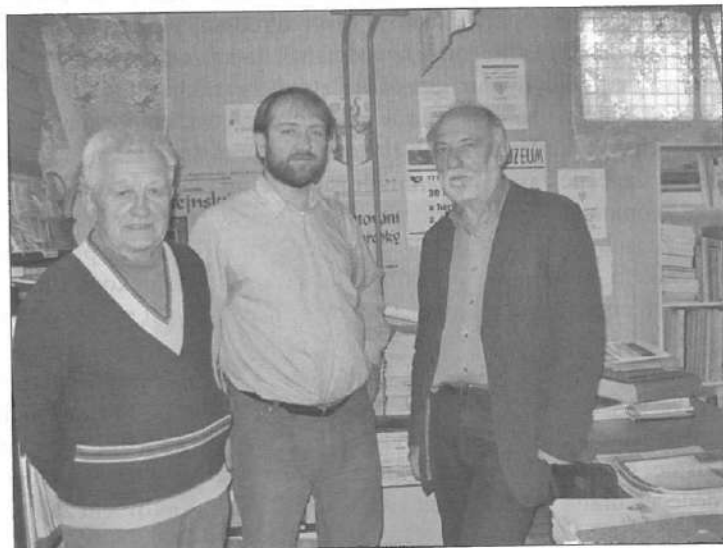
Odjíždíme na sever do kraje kolem Ústí nad Labem do města Český Dub. Jedeme také na Ještěd po silnici, kterou před nějakými stopadesáti lety projektoval můj dědeček stavební inženýr Franc (sic!) Hawlina. Tvrdí to rodinná tradice. Informaci nemám ověřenou, není to zas až tak důležité. Je podstatné, že můžeme spatřit Ještěd, o který bychom se nezajímali, kdyby ho nezmiňovala rodinná tradice. Odtud jedeme do Železného Brodu. V hostinci se setkávám s místním znalcem, který mi nabízí veškerou pomoc. Zná všechny lidi, všichni znají jeho, pozorně studuje rodokmen mého dědečka a zdá se, že ho skutečně zajímá. Domluvili jsme, že mi ukáže několik okolních zajímavostí. Také zvoníme u nějakého pana Havlína. Jsou sice ochotni se s námi bavit, ale opět se ukáže, že jsou veliké problémy s dorozumíváním. Vidím, že příště budu muset přijít s tlumočnickem, protože kvůli mému věku se už nebudu pokoušet učit se česky. Proto jsem se jich neptal na rodokmen, jestli by se nedalo zjistit možné příbuzenství. Přemýšlel jsem také, že by bylo zajímavé najít nějakého místního Havlína, který by byl ochoten nechat si udělat genetický test, abychom si pak mohli informace navzájem porovnat. Právě to jsem uskutečnil před rokem s nějakým Havlínem žijícím v Německu. Nejprve jsme si e-mailem poslali své rodokmeny a zjistili svou vzájemnou příbuznost. Jsme bratřenci ze čtvrtého kolena. To znamená, že to byli dědeček mého dědečka a dědeček bratra jeho dědečka. Najít shodu v DNA je ovšem zajímavější. To mi zbývá vyřídit při příští návštěvě.

Poté jsme se ještě zastavili v Liberci, ale v archivu již bylo zavřeno. Také jsme zhlédli místní pamětihodnosti. Tehdy jsme nevěděli, že za rok se tu bude konat mistrovství světa v lyžování. Ještě později jsem se také dozvěděl, že Liberec ve 14. století založili němečtí a vlámské přistěhovalci a začali zde rozvíjet textilní průmysl. Rodinné podání o našich nizozemských předcích tím nabývá na významu.

Klidně bych mohl uvést místa, kde jsme se stihli za tu krátkou dobu zastavit, je nemožné jmenovat ty, které by bylo ještě dobré vidět, skoro všude bez výjimky jsme byli všude příjemně překvapeni. Uvědomil jsem si, jakou pravdu měli ti starší lidé, kteří se tak pochvalně vyjadřovali o předválečném Československu a nemohli proto uvěřit tomu, jak se zde vyvinula situace po druhé světové válce. Naše generace pod pojmem české zboží rozuměla výrobky druhé nebo třetí kvality. Jak jiné to je dnes.

Mezi známými i neznámými ve Slovinsku je značný podíl těch, kteří měli české předky. Mnohokrát jsem přemýšlel o tom, že by bylo zajímavé, zjistit jaké je to asi procento lidí. Když jsem pátral po předcích mé ženy, byl jsem také překvapen, že její praděd Johann Kuscher měl za ženu Češku Katarinu Swobodovou. Takových případů je u nás ve Slovinsku opravdu hodně. Je pak zajímavé, že český původ se nijak zvlášť necení. Naprosto jinak je to s dosud neprokázanými pověstmi o našich francouzských předcích. O těch se hovoří mnohem více. Mnozí Slovinci se totiž chlubí předkem, který byl Napoleonův voják, případně ještě šlechtic. Nevím o žádném takovém případě, že by byl takový původ dokázán zápisy v matrikách.

Na závěr zprávy o mém turisticko-genealogickém týdnu v České republice mohu říci, že mi mnoho dal. Takovou cestu doporučuji všem, ještě obzvláště těm, jejichž rodové kořeny se nacházejí v tomto zajímavém státě. Je potřebná dobrá příprava a lze doporučit doprovod tlumočníka.

*Václav Hásek, Martin Slaboch a Peter Hawlina v dubnu 2008
v kanceláři ČGHSP v Praze-Stodůlkách*

Ze slovinštiny přeložil pracovník Národního archivu v Praze PhDr. Jan Krlín Ph.D.

Peter Hawlina (nar. 9. srpna 1941 na lublaňském předměstí Zelena jama) je předsedou Slovinské rodopisné společnosti (Slovensko rodoslovno društvo), kterou zakládal v březnu 1995. Společnost vydává časopis Drevesa. Peter Hawlina je synem lékaře Herberta Hawlina a lékařky Ane rozené Suhadole, s manželkou Irenou rozenou Goršič mají 9 dětí. Pan Hawlina vystudoval ekonomickou fakultu na univerzitě v Lublani.

Stránky Slovinské rodopisné společnosti:

<http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/drustvo/predst.htm>

Vývod z předků

1. Otto Hawlina * 12.11.1876, Hórka (Hrádok) nad Váhom, Nitra, + 05.08.1931, Trzič, pohřben 07.08.1931, Trzič.

1. generace

2. Anton Camill Hawlina * 16.03.1848, Chloudov, Železný Brod, = 29.05.1873, v ____, Anna Jurisch, * 29.06.1849, Polubný, Tanvald, Jizerské hory, + 25.08.1895, Graz. Anton + 06.02.1906, Ljubljana, pohřben Ljubljana.

3. Anna Jurisch * 29.06.1849, Polubný, Tanvald, Jizerské hory, + 25.08.1895, Graz.

2. generace

4. Franz Hawlina * 28.02.1815, Chloudov, Železný Brod, = 26.04.1842, Český Dub, Anna Karolina Arnold, * 30.03.1823, Český Dub, + >1848, Český Dub. Franz + 25.03.1885, Liberec.

5. Anna Karolina Arnold * 30.03.1823, Český Dub, + >1848, Český Dub.

6. Karl Jurisch * 14.03.1806, Libchavy, Ústí nad Orlicí, = 05.02.1839, v ____, Johanna Franziska Gärtner, * 19.08.1820, Rýžoviště, Harrachov, + 24.12.1902, Jablonec nad Nisou. Karl + 28.07.1865, Horní Polubný, Tanvald, Jizerské hory.

7. Johanna Franziska Gärtner * 19.08.1820, Rýžoviště, Harrachov, + 24.12.1902, Jablonec nad Nisou.

3. generace

8. Franz Hawlina * 19.09.1790, Koberovy, Železný Brod, = 23.11.1812, v Chloudov, Železný Brod, Anna Wawrich, * ____.1793, Chloudov 2, + ____. ____. Franz + ~1865, ____.

9. Anna Wawrich * ____.1793, Chloudov 2, + ____. ____, ____.

10. Anton Arnold * 06.03.1794, Český Dub, = 27.10.1818, Český Dub, Anna Maria Francisca Slucková, * 03.06.1791, Český Dub, + ~1850, Český Dub. Anton + 19.10.1848, Český Dub, pohřben 22.10.1848, Český Dub.

11. Anna Maria Francisca Slucková * 03.06.1791, Český Dub, + ~1850, Český Dub.

12. Johann Georg Jurisch * 08.11.1770, Werchow u Calau/Kalawa v Dolní Lužici, = 20.03.1805, České Libchavy, Jana Karolina Tomášová, * ____.1779, Luckau / Lukow, Dolna Lužica, + >1806, ____ . Johann + __.07.1811, ____.

13. Jana Karolina Tomášová * __. __. 1779, Luckau / Lukow, Dolna Lužica, + >1806, __.

14. Anton Gärtner * __. __. 1743, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, = 12.01.1819, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, Anna Maria Zeh, * 21.05.1778, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, + 22.10.1871, Horní Polubný, Tanvald, Jizerské hory. Anton + >1820, __.

15. Anna Maria Zeh * 21.05.1778, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, + 22.10.1871, Horní Polubný, Tanvald, Jizerské hory.

4. generace

16. Jakub Hawlina * ~1750, __, = 22.11.1778, Koberovy, Železný Brod, Kateřina Fabiánová, * 10.09.1752, Koberov 9, + __. __. __, Koberov 7. Jakub + __. __. __, Koberov 7.

17. Kateřina Fabiánová * 10.09.1752, Koberov 9, + __. __. __, Koberov 7.

18. Jozef Wawrich * ~1765, __, = ~1790, v __, Anna Dědková, * ~1765, Borek 2, Turnov, Česká Lípa, + __. __. __, __. Jozef + __. __. __, __.

19. Anna Dědková * ~1765, Borek 2, Turnov, Česká Lípa, + __. __. __, __.

20. Joannes Josephus Adalbertus Arnold * 23.04.1759, Liberec, = 18.02.1783, Český Dub, Elisabetha Dorothea Engel, * 26.02.1759, Český Dub, + 16.02.1830, Český Dub, pohřben 18.02.1830, Český Dub. Joannes + <1830, __.

21. Elisabetha Dorothea Engel * 26.02.1759, Český Dub, + 16.02.1830, Český Dub, pohřben 18.02.1830, Český Dub.

22. Franz Slucka * 06.04.1755, Český Dub, = 04.10.1784, Český Dub, Maria Ludmilla Riegel, * 02.03.1764, Český Dub, Dolní předměstí 8, + __. __. __, __. Franz + __. __. __, __.

23. Maria Ludmilla Riegel * 02.03.1764, Český Dub, Dolní předměstí 8, + __. __. __, __.

24. Johann Georg Jurisch * ~1740, Werchow u Calau/Kalawa v Dolní Lužici, = ~1770, v __, __, * ~1745, __, + __. __. __, __. Johann + ~1790, __.

25. __ * ~1745, __, + __. __. __, __.

26. Johann Tomas * ~1750, __, = ~1775, v __, __, __, * ~1755, __, + __. __. __, __. Johann + ~1820, __.

27. __ * ~1755, __, + __. __. __, __.

30. Antonius Benedict Zeh * 23.03.1746, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, = 03.06.1771, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, Kateřina Nosková, * 17.01.1753, Bozkov, Semily, + ~1840, __. Antonius + ~1840, __.

5. generace

31. Kateřina Nosková * 17.01.1753, Bozkov, Semily, + ~1840, __.

32. Jakub Hawlina * 23.08.1722, Brodec 71, = ~1750, v __, __, __, * ~1725, __, + __. __. __, __. Jakub + __. __. __, __.

33. __ * ~1725, __, + __. __. __, __.

34. Joannes Fabian * ~1725, __, = ~1752, v __, Katarina Salabova, * ~1730, __, + ~1773, __. Joannes + __. __. __, Koberov 9.

35. Katarina Salabova * ~1730, __, + ~1773, __.

38. Karel Dědek * ~1740, __, = ~1765, v __, __, __, * ~1740, __, + __. __. __, __. Karel + __. __. __, __.

39. __ * ~1740, __, + __. __. __, __.

40. Carolus Arnold * ~1730, __, = ~1755, v __, Catharina __, * ~1735, __, + __. __. __, __. Carolus + __. __. __, __.

41. Catharina __ * ~1735, __, + __. __. __, __.

42. Wenzel Engel * ~1730, Český Dub, = 16.01.1758, Český Dub, Anna Rybářová, * ~1735, Letařovice, Český Dub, + __. __. __, __. Wenzel + __. __. __, __.

43. Anna Rybářová * ~1735, Letařovice, Český Dub, + __. __. __, __.

44. Georgius Sluká * ~1720, Rostin, = 22.11.1744, __, Dorothea Bulířová, * ~1725, __, + __. __. __, __. Georgius + __. __. __, __.

45. Dorothea Bulířová * ~1725, __, + __. __. __, __.

46. Ferdinand Rigl * ~1735, Český Dub, = 28.01.1760, Český Dub, Elisabeth Machel, * ~1740, Český Dub, + Ferdinand +

47. Elisabeth Machel * ~1740, Český Dub, +

60. Joannes Christophorus Cehe * ~1710, Loukov, Semily, = 18.10.1736, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, Dorothea Girzitz, * 27.01.1715, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, + Joannes +

61. Dorothea Girzitz * 27.01.1715, Zlatá Olešnice, Tanvald, Jablonec/Nisou, +

62. Simon Nosek * ~1715, Jesenný, Semily, = ~1745, v, Dorothea, * ~1720,, + Simon +, Jesenný, Semily.

63. Dorothea * ~1720,, +

6. generace

64. Hawlina * ~1695,, = ~1720, v,, * ~1695,, +, Brodec. +, Brodec.

65. * ~1695,, +, Brodec.

86. Martin Ribarz * ~1710,, = ~1735, v,, * ~1710,, +,, Martin + <1758,

87. * ~1710,, +

120. Jeremia Zehe * ~1685, Laukowitz, = ~1710, v,, * ~1685,, +,, Jeremia +

121. * ~1685,, +

122. Mathia Girzitz * ~1690,, = ~1714, v, Mandalena, * ~1690,, +,, Mathia +

123. Mandalena * ~1690,, +

ZPRÁVY ZE SPOLEČNOSTI

Zpráva z Valné hromady České genealogické a heraldické společnosti v Praze ze dne 28. března 2009

Valnou hromadu v prostorách farního úřadu Českobratrské evangelické církve v Korunní ulici v Praze na Vinohradech zahájil místopředseda pan Tomáš Krůta a přivítal 61 přítomných účastníků. Po zvolení zapisovatele (Helena Voldánová) a návrhové komise (předseda Ing. Jiří Řezníček, členové Karel Dub a Rostislav Laifr), volební komise (předseda Petr Hnízdil, členové Pavel Hnízdil a Marie Löwitová) byl odsouhlasen program Valné hromady. Správní výbor připravil pro účastníky valné hromady oblíbený prodej publikací i nabídku občerstvení.

Zprávu o činnosti za rok 2008 přednesl předseda České genealogické a heraldické společnosti v Praze pan Ing. Mgr. Martin Slaboch.

40 let ČGHSP

Před několika dny, to bylo právě 40 let, kdy byla naše Společnost založena. Dne 5. března 1969 se v budově Národního muzea v Praze sešlo 129 zájemců o rodopis a heraldiku na ustanovující valné hromadě, na které založili Genealogickou a heraldickou společnost v Praze. Založení nebylo úplně snadné, neboť Ministerstvo vnitra ČSSR nechtělo dlouho stanovy schválit. Prvním předsedou byl zvolen archivář PhDr. Vladimír Jan Sedlák. První číslo spolkového časopisu s názvem „Listy genealogické a heraldické společnosti v Praze Acta genealogica ac heraldica“ vyšlo v květnu 1969. Od počátku si správní výbor uvědomoval důležitost vydávání časopisu, který je nejvýznamnějším pojítkem všech členů z celé republiky. Věřím, že naši předchůdci by byli s naší současnou činností spokojeni a zároveň doufám, že i my najdeme v budoucnu své nástupce.

Rád zde připomenout, že blahopřání k našemu 40. výročí nám zaslali:

Heraldický a genealogický spolek Adler z Vídně, Národní muzeum v Praze, Czechoslovak Genealogical Society International St. Paul (USA), Pražská informační služba, Historický spolek Schwarzenberg z Českých Budějovic, Česká vexilologická společnost, Genealogická společnost z Francie, Archiv Lipsko (Německo), Zentralstelle für Personen-und Familiengeschichte Frankfurt am Main (Německo).

Činnost správního výboru

Správní výbor se v průběhu roku 2008 scházel ke schůzím každé 3 týdny (kromě

letních měsíců července srpna) všech schůzí se účastnil i předseda revizní komise Ing. Milan Špirakus. Členové správního výboru se poctivě snažili plnit plánované i mimořádné úkoly. Úkolů bylo mnoho a s potěšením mohu říci, že většina se jich podařila splnit. Členové správního výboru zajišťovali: pondělní dvouhodinové služby v kanceláři, 1x měsíčně služby spolkové knihovny, doplňování knižního fondu, vydávání časopisu GHL, vyřizování pošty, prodej publikací a starších časopisů GHL, 2x „Den otevřených dveří“, aktualizaci webových stránek, schvalování a registraci osobních znaků, vedení účetnictví, přednášky na Středečnických, uspořádání 2 výstav „Putování za předky“, vedení členské evidence, výběr ročních členských příspěvků a uspořádání kurzu pro začínající rodopisce. Jistě uznáte, že na několik členů správního výboru to bylo úkolů dost.

Provoz kanceláře

Po uzavření nájemní smlouvy s Bytovým družstvem Fantova pro stávající nebytové prostory bylo nutno zajistit několik technických úprav: montáž měřidel na topení, montáž nového zámku po jeho násilném zničení, tisk a umístění firemního štítu na vchodových dveřích a rekonstrukce i kolaudace úklidového prostoru na WC. Kancelář byla pravidelně otevřena v pondělí a v Den otevřených dveří a služby zajišťovalo pět členů správního výboru (Voldánová, Jičínská, Šimková, Černá a Slaboch).

Členství

V roce 2008 bylo přijato 50 nových členů, 3 členům bylo členství obnoveno, 5 členů zemřelo, 7 členů ukončilo, 16 členům bylo pro neuhrazení členského příspěvku členství ukončeno. K 31. prosinci 2008 měla ČGHSP celkem 744 individuálních členů. Organizací – archivů, knihoven, muzeí – bylo celkem 81 (z toho 7 nově přijatých) a dalším 26 organizacím zasíláme povinný výtisk nebo časopis vyměňujeme.

Vyřizování korespondence

Většina dotazů se týkala objednávek publikací, členství v ČGHSP a část byla také odborné dotazy, které si vyžádaly náročnější odpovědi. Téměř všechny dotazy a přání byly vyřizovány do 2 týdnů, pokud nebyly nutné konzultace s odborníky. Za rok 2008 došlo 238 dopisů a odesláno bylo 119 listovních zásilek. Nejvíce korespondence je však vyřizováno elektronicky emailovou poštou. V průběhu roku 2008 bylo doručeno a vyřizováno 399 emailových zpráv.

Časopis Genealogické a heraldické listy

V průběhu roku 2008 se opět podařilo vydat a všem členům rozeslat 4 čísla spolkového časopisu Genealogické a heraldické listy. Každé vydání časopisu má v posledních 3 letech již pravidelně 96 stran. Příznivý ohlas u čtenářů měl pestrý obsah časopisu a postupné představování SOA archivů, které mají pro genealogy největší význam.

Knihovna

V červnu 2008 ukončila roční práci knihovnice paní Vlasta Krylová, za což ji ještě jednou přede všemi děkuji, a od září se stal novým knihovníkem náš mladý člen Daniel Lang, který své úkoly plní svědomitě. Soupis celé knihovny včetně nových přírůstků za rok 2008 je uveřejněn na našich stránkách. K 31. prosinci 2008 měla knihovna ČGHSP přesně 5 000 knih. Koncem roku se podařilo odkoupit knihovnu našeho dlouholetého člena pana Josefa Bady (1918–2008) a jubilejním 5000. zapsaným titulem se stal rozsáhlý rodokmen Badů. Multimediální knihovna, která byla založena roku 2007, měla ke konci roku 23 jednotek (CD, DVD, videokazety).

Pro knihovnu se v roce 2008 zajistilo a připravilo:

- nový knihovní řád
- nové razítko pro označení publikací
- nákup 12 nových knihovních skříní
- nákup 2 políček pro nabídku publikací a časopisů k prodeji
- zajištěna celodenní brigáda v sobotu 15. listopadu pro montáž a umístění nových knihoven a přemístění knih
- průběžně je zajišťováno označení všech knih razítkem a barevnou páskou
- průběžně zajišťováno dokupování a zápis knihovních jednotek
- zajištěny dva dny otevřených dveří v knihovně
- zajištěny návštěvní dny v knihovně každé první úterý v měsíci

Věříme, že tyto změny zlákaří členy k větší návštěvnosti a využití naší specializované spolkové knihovny.

Dny otevřených dveří

Dny otevřených dveří byly zajištěny v roce 2008 o dvou sobotách, a to 19. dubna (16 osob) a 22. listopadu (25 osob). Návštěvy využili hlavně noví zájemci o členství a mimopražští členové. Největší zájem byl opět o zapůjčení autorských prací členů, soupisy poddaných podle víry a berní ruly. Dále o poskytnutí informací o společnosti a rady k počátku rodopisného bádání.

Nové internetové stránky www.genealogie.cz

Dne 14. srpna 2008 byly spuštěny na staré adrese nová grafická podoba našich stránek, kterou připravil místopředseda Tomáš Krůta. Většina odkazů byla zachována a nejvýraznější změnou bylo využívání přímého objednávání našich publikací, které do konce roku několikanásobně zvýšilo prodej knih. Na stránkách brzy najdete i další nové možnosti.

Výstavy a propagace Společnosti

Prezentační výstava „Putování za předky“ se konala v roce 2008 na dvou místech v Praze. Ve dnech 22. dubna až 15. června 2008 v druhém patře věže Novoměstské

radnice v Praze 2. Slavnostní zahájení otevření všech výstavních prostor v Novoměstské radnici bylo doplněno prohlídkou radnice s průvodcem a rozhovorem pro Český rozhlas. Druhá výstava se konala od 19. listopadu do 12. prosince v „Gymnásiu Jižní Město“ a byla zaměřena především pro studenty tohoto gymnázia. Výstavu si přišlo prohlédnout i dalších 205 žáků z místních Základních škol. Spolupráce na propagaci naší Společnosti a genealogie vznikla s Městskou knihovnou v Praze. V měsíci únoru, březnu a dubnu zajistila paní Jičínská besedu v Městské knihovně ve Vršovicích a na Opatově. V měsíci listopadu měl pan Slaboch přednášku v Městské knihovně v Praze na Smíchově.

Dále se členové správního výboru podíleli na rozhovorech v Českém rozhlase Praha, Plzeň, pro časopis Koktejl a televizní pořad pro mládež Sabotáž. Prezentaci a informace o naší Společnosti zařadila na svůj portál Městská část Praha 13, kde máme sídlo. Informace o kurzu pro začínající rodopisce byla zveřejněna v novinách Nedělní Blesk, 24 hodin a Inzertní noviny. Zasláním nabídky k odběru našeho časopisu státním okresním archivům a dalším organizacím, jsme získali dalších 8 odběratelů. Propagace Společnosti a získání nových členů byla také zvýrazněna vytvořením nové podoby našich internetových stránek, při ukončení kurzů pro začínající rodopisce a na dnech otevřených dveří.

Kurz pro začínající rodopisce a kronikáře

Od 25. září do 27. listopadu 2008 probíhal v Základní škole na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze 3 pod vedením ing. Václava Háška již třicátý pátý kurz pro začínající rodopisce a kronikáře. V porovnání s předcházejícími lety se do kurzu přihlásil poměrně vysoký počet zájemců. Aby byly zajištěny optimální podmínky pro výuku čtení starých textů, bylo nutno otevřít dvě třídy po devatenácti osobách. Dvoutřídní provoz však kladl zvýšené nároky na organizační zajištění. Přesto se charakter kurzu neodlišoval od předcházejících let a učební plán byl co do úrovně i počtu přednášek splněn. Účast na vyučování byla poměrně vysoká a u poloviny účastníků dokonce sto procentní. V tomto kurzu byl poprvé využit digitální projektor zakoupený správním výborem Společnosti, čímž došlo i ke zkvalitnění výuky. Promítat tabulky, grafy nebo snímky je nyní možno i v ostatních přednáškách obou kurzů, při Středečnických a jiných příležitostech, zatímco dosud se tato technika uplatňovala pouze v předmětu „Využití počítače v rodopisné práci“. K přednášce „O rodinné a rodové kronice“ byla i letos uspořádána výstava kronik vypůjčených z knihovny Společnosti a těch, které na ukázkou přinesli a několika slovy doprovodili naši členové paní Blanka Čádová a pan Ing. Bohumír Kurz. Toto zpestření výuky se setkala se zájmem posluchačů kurzu. Účastníci kurzu označili za nejlepší lektory JUDr. Marka Starého a Mgr. Jana Kahudu, též naše členy. Absolventi kurzu byli ještě na 2 exkurzích, které se už tradičně pořádají jako důležitý přírůstek kurzu pro začínající rodopisce, a to do Státního oblastního archivu Praha a do prvního oddělení Národního archivu.

Vydání Německo-českého slovníku pro genealogy

Na minulé Valné hromadě jsem informovali, že náš člen pan Jan Mareš připravil německo-český slovník pro genealogy. Dokonce jsme odhlasovali uvolnění částky 180 000 Kč pro jeho vydání. V průběhu roku byl zajištěn odborný posudek germanistky z FF UK, který upozornil na chyby, zejména na jeho obsáhlost, proto bylo navrženo odstranit negenealogické výrazy. Pan Mareš pracuje pilně na opravách a věřím, že v letošním roce dojde k vydání slovníku.

Osobní znaky

V průběhu roku 2008 byl schválen pouze 1 nový osobní znak a celkem zaregistrováno je u ČGHSP 33 osobních znaků. Znaky jsou ke zhlédnutí na našich webových stránkách.

Skupina pro využití počítačů v genealogii

Skupina pro využití počítačů v genealogii se během roku tradičně scházela v restauraci na Novotného lávce v Praze a pomáhala ostatním členům i dalším zájemcům s užíváním genealogických počítačových programů.

Spolupráce s ostatními genealogickými a heraldickými společnostmi

V měsíci dubnu nás v kanceláři navštívil předseda a zakladatel genealogické společnosti ze Slovinska (Slovensko rodoslovno društvo) pan Peter Hawlina, který v Čechách pátral po svých předcích. Výměna časopisů a informací o činnosti obou společností zahájila pravidelnou spolupráci.

S několika společnostmi, kterým byly koncem roku a v lednu 2009 rozeslány pozdravné dopisy, se podařilo navázat novou spolupráci. Některé nám již blahopřáli ke 40. výročí a nabídli nám i možnost představit naši Společnost v jejich časopisech.

Středečnický

V Revoluční ulici v Praze 1 proběhlo pod vedením Filomeny Jičínské celkem 15 Středečnicků. Průměrná účast byla 13 posluchačů. Největší zájem byl o přednášky: ing. Josefa Fučíka „Konec Rakousko-Uherské monarchie, války a rozpuštění Rakousko-Uherské armády“ (26 posluchačů), Tomáše Krůty „Prezentace skupiny pro využití počítačů v genealogii“ (17 posluchačů) a prof. Vladimíra Bendy „Dějiny a genealogie hugenotů“ (17 posluchačů). Navíc se podařilo zorganizovat 2 exkurze, 7. října 2008 do nového depoziáře Národního technického muzea v Čelákovcích, kterého se zúčastnilo 9 členů a druhá do Muzea hudby v Praze.

Záchrana pamětní farní knihy zatopené obce Červené nad Vltavou

V průběhu roku se 3 naši členové podíleli na záchraně zapomenuté pamětní farní knihy zatopené obce Červená nad Vltavou a jejím uložení do okresního archivu v Písku.

Obec Červená nad Vltavou byla úplně zatopena při budování Orlické přehrady v padesátých letech 20. století. Fara fungovala do r. 1959. Jediné, co bylo ušetřeno, byl vzácný kostelík z konce 12. století, který byl přenesen nad zátopovou oblast. Pamětní farní kniha obsahuje pro genealogy unikátní údaje o konkrétních osobách od 20. let 18. století do zániku obce v roce 1959.

V roce 2008 se na staré půdě našel z pohledu genealogů a archivářů poklad. Byla jím pamětní farní kniha této obce, která přežila na půdě 50 let. Při rušení obcí před zatopením byly podobné archiválie převedeny do archivů, ale pouze důležité knihy, jako jsou matriky. Knihu získal jeden „podnikavec“, jistý pan Jan Fiala z Pardubic. Poctivý člověk by takový klenot odevzdal do archivu nebo římskokatolické církevní správě, protože podobná kniha na podobná místa patří. Farní kniha se ovšem objevila koncem dubna 2008 na internetové aukci, kde jí objevily členky naší společnosti paní Tomanová a Jičínská. Okamžitě začaly jednat, upozornily archiv v Písku (kam obec místně náleží) a podnikly další kroky na záchranu farní knihy. Archiv neměl možnost se narychlo účastnit aukce, a proto se paní ředitelka SOkA v Písku, paní Mgr. Jindřiška Mošanská, dohodla s námi, že knihu vydražíme a předáme archivu. To se povedlo a knihu na Aukro.cz vydražila paní Jičínská za 15 726 Kč. Knihu takové hodnoty jsme nechtěli nechat posílat poštou a proto jsme majiteli navrhli, že si pro ní do Pardubic přijedeme sami a osobně vyzvedneme. Jaké bylo překvapení, když majitel najednou začal pod různými záminkami uhýbat, přestal komunikovat a po 2 týdnech shánění suše oznámil, že knihu prodal druhému vydražiteli! Dnes už nezjistíme, zda aukce nebyla dohodnuta předem, ale skutečně podivné a krajně neseriozní jednání nás hodně zaskočilo. Nepomohla ani stížnost na vedení Aukro.cz. Ve snaze získat knihu jsme kontaktovali nového „majitele“, pana Pavla Hájka. Ten již měl pro archiv více pochopení, ale opět s překupnickými manýry. Prý ho kontaktovali další zájemci a nabízejí mu (i ze zahraničí) za knihu velké sumy. Musela být nabídnuta vyšší částka. Cena pro archiv byla 30 tisíc Kč, naše Společnost přispěla navíc skromným příspěvkem 5 tisíc Kč. Celkem tedy 35 tisíc Kč.

Podmínky koupi byly dohodnuty, ale předání se táhlo přes celé léto z různých důvodů a teprve 14. 11. 2008 byla kniha předána v pořádku do archivu v Písku.

Nejdůležitější je, že knihu se podařilo dostat do archivu a je dostupná všem badatelům. Jsme rádi, že i naše Společnost mohla přispět k zachování této drobné kulturní hodnoty.

Zprávu o hospodaření za rok 2008 přednesl místopředseda Tomáš Krůta

Hospodaření naší Společnosti za minulý rok bylo příznivé a mohu Vám předložit výčet jednotlivých položek.

Celkové příjmy činili 490 598 Kč

z toho 318 220 Kč členské příspěvky

75 078 Kč prodej publikací členům

74 890 Kč kurzovné

12 517 Kč bankovní úroky

9 893 Kč různé

Celkové výdaje činili 467 629 Kč

z toho 182 824 Kč tisk časopisu GHL

15 000 Kč grafická úprava časopisu GHL

69 121 Kč balné a poštovné časopisu GHL

37 974 Kč nájemné nebytových prostor

25 435 Kč nákup publikací

15 038 Kč poštovné

39 469 Kč provozní náklady (poplatky, náklady pro kurzy, nájemné dalších prostor, tisk členských průkazek)

13 000 Kč grafická úprava webových stránek

10 925 Kč nákup projektoru

27 887 Kč rekonstrukce WC

13 746 Kč nákup knihovnických skříní

17 210 Kč náklady pro kancelář (kancelářské potřeby, pojištění, telefon)

Hospodářský výsledek činí + 22 969 Kč

Termínovaný vklad ve výši 500 tisíc Kč nebyl použit a zůstal v plné výši na účtu.

Zpráva Revizní komise ČGHSP

Pan Ing. Milan Špirakus přednesl zprávu Revizní komise ČGHSP, která se věnovala kontrole činnosti, hospodaření, stavu majetku a plnění úkolů uložených na minulém Valném hromadě. Mimo jiné se věnovala diskusnímu příspěvku z valné hromady v roce 2008 pana Jana Podholy, ke kterému zaujala stanovisko a písemně se vyjádřila.

Předseda Revizní komise zkonstatoval, že všechny úkoly byly splněny a poděkoval členkám Revizní komise paní Pavle Říhové a Petře Pánkové za práci v celém volebním období.

Diskuse

V diskusi vystoupila paní Helena Voldánová, která připomněla všechny akce připravené k oslavě 40. výročí založení společnosti (tisk propagačního kalendáře, výstava na úřadě Městské části Prahy 13, natočení dokumentu o Společnosti kabelovou televizí Prahy 13, pozvánky na akce v časopise Stop Prahy 13, sázení pamětní lípy a záměr připravit podzimní setkání členů s programem). Pan knihovník Daniel Lang pozval přítomné do knihovny a na Den otevřených dveří. Dále vystoupil pan předseda Martin Slaboch s návrhem na změnu výše ročního členského příspěvku pro zahraniční členy na částku 600 Kč, která byla všemi hlasy odsouhlasena.

Udělení uznání za práci pro společnost

Dle návrhu Správního výboru odsouhlasila udělení uznání za práci pro společnost pro Ing. Jana Oulíka za práci v redakční radě časopisu GHl a za pomoc s heraldickými dotazy, pro MUDr. Kristiána Koubka za přínos v oblasti genetiky a genealogii, pro Stanislava Kasíka za pomoc s heraldickými dotazy, zejména z komunální heraldiky. Na další návrh udělila valná hromada čestné členství panu Ing. Janu Oulíkovi za mnohaletou činnost ve Společnosti.

Návrh změny stanov

Správní výbor předložil nový návrh změny stanov v § 9 (3). Hlavním důvodem bylo zajištění pružnosti složení a počtu členů Správního výboru. Návrh byl jednohlasně odsouhlasen a správní výbor jej zveřejní na webových stránkách a zajistí oznámení změny na Ministerstvu vnitra ČR.

Nové znění stanov:

§ 9 (3) Správní výbor je volen valnou hromadou. Sestává z předsedy, místopředsedy a dalších nejméně 3 členů. Při hlasování při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy. S výjimkou předsedy a místopředsedy, volených vždy individuálně, jsou členové správního výboru voleni na základě návrhu společně, pokud by valná hromada nezádala volbu jmenovitě.

Před volbami Správního výboru ČGHSP přednesl pan Tomáš Krůta celkové zhodnocení celého volebního období a rekapitulaci plnění úkolů v rozvoji naší společnosti. Obsah zkrácené verze:

1. Naši hlavní snahou bylo zvýšit přidanou hodnotu stávajícím členům, oživit nárůst nových členů a aktivovat spolkovou činnost. Na začátku jsme vyhlásili anketu, jejíž výsledky nám ve směřování další činnosti společnosti velice pomohly. Počet členů byl po dlouhé stagnaci konečně loni výrazně přírůstkový (50 nových členů) a věříme, že díky dalším propagačním aktivitám se nám tento trend podaří udržet.

2. GHl – zde jste přímými hodnotiteli Vy. Redakce se snaží udržet různorodost článků a rozšiřovat záběr na související témata. I v heraldice jsme přidali nové články. Pokračujeme třeba v seznamování s jednotlivými archivy u nás i v zahraničí a nadále připravujeme nová témata a nové formy – např. brzy přineseme rozhovory se zajímavými osobnostmi. Stále je ale co zlepšovat. Vždy uvítáme vaši zpětnou vazbu stran úrovně a témat článků.

3. Knihovna – knihovna se výrazně proměnila – má nové uspořádání (logické členění i fyzické v nových skříních, označení knih), seznam je dostupný na internetu včetně přírůstků. Dnes funguje nový knihovník, kterého navrhujeme za člena SV. Věříme, že jeho činnost přispěje k rozvoji a využívání knihovny. Nakonec jsme nerealizovali korespondenční půjčování z různých důvodů. Každý rok věnujeme finanční částku pro opravy a nákup nových knih.

4. Internetové stránky – v srpnu 2008 jsme spustili nové stránky a doufáme, že Vás zaujaly. Jsou podle mého názoru více přehledné s novou grafikou a obsahují nové funkce a možnosti. Nové stránky měly několik pozitivních efektů – mělo okamžitý vliv na raketový nárůst prodeje knih – 4-5x vyšší počet objednávek! Také vyšší návštěvnost. To je obrovský úspěch. Dále přibýlo samoobslužné fórum pro pátrání, informace o dění, GHl atd. Do budoucna připravujeme privátní část pouze pro členy s hodnotnými informacemi a mnoho dalšího.

5. Pomoc a kontakty v genealogii – podporujeme členy v jejich bádání, ale jako SV nemáme zatím možnosti rozvinout individuální pomoc. Na každý genealogický a heraldický dotaz odpovídáme, pokud je to v našich silách. Nicméně rádi bychom pravděpodobně s pomocí nových webových stránek ustavili poradní skupiny pro genealogy a heraldiky – to je náš cíl. Samozřejmě úspěšně fungují Úterníky a Středečníky, které jsou využívány i pro různou genealogickou pomoc a komunikaci mezi členy.

6. Ediční činnost – velice důležitá náplň naší činnosti. Vyšel Sborník II pro pokročilé genealogy a naplno probíhají práce na přípravě Německo-českého slovníku pro genealogy s panem Marešem. Přislíben máme i Latinsko-český slovník. Vydávání publikací je finančně i časově velice náročné, takže nelze očekávat větší frekvenci vydávání titulů.

7. Kurzy – jsou jedna z nejdůležitějších akcí, které pravidelně pořádáme. V roce 2008 jsme přilákali dokonce tolik frekventantů, že jsme museli otevřít 2 třídy. Ve snaze vedoucí ke zkvalitnění výuky jsme zakoupili digitální projektor a přednášející tedy mohou využívat promítání z počítače pro názornější výuku. To se osvědčilo nejen při běžných přednáškách, ale i při čtení.

8. Členové a regiony – bývalé regionální pobočky dnes prakticky žádné neexistují. Změnila se doba a způsob komunikace a nevidíme v tuto chvíli velkou poptávku po regionálních uskupeních. Oživení regionů úzce souvisí s aktivizací členů pro spolkovou činnost a pokud by se potřeba v regionech objevila, rádi na ni zareagujeme.

9. Genealogická výroční setkání s prezentací výsledků bádání – toto je náš velký dluh, který se zatím nepodařilo vyrovnat. Převážně z důvodu, že jsme zatím v rámci SV nebo mimo něj nezískali organizátory pro takovou akci. Podporujeme jinak genealogická setkání, o čemž svědčí účast našich zástupců na genealogických matčině v Brně. Věříme, že tento dluh v pořádání takových akcí v nadcházejícím období vyrovnáme.

10. Ročně alespoň 2 výstavy v regionálních muzeích – výstavy se nám daří plnit na 100%. Jsou vždy minimálně 2 ročně a tento rok chystáme dokonce 3, kdy vyjedeme s výstavou do Podorlicka.

11. Propagace Společnosti a genealogie za poslední roky doznala obrovský skok kupředu. Nejen často v tiskovinách (např. velký speciál o genealogii v časopise Koktejl), ale i několikrát ročně v rozhlase (za poslední rok dokonce 3x), výjimečně i v televizi (1x ročně). Propagace se snoubí s našimi novými internetovými stránkami a s růstem zájmu o členství.

12. Spolupráce s dalšími společnostmi zabývající se genealogií – podařilo se nám dostat na přímo výbornou úroveň vztahy s dalšími genealogickými a heraldickými společnostmi (hlavně MGHS a SGHS, ale i Slovinsko). Co víc, čile komunikujeme s archivy a získáváme cenné kontakty. Komunikaci s genealogickou, heraldickou a archivní obcí věnujeme velké úsilí – izolovaně toho moc nedokážeme.

To byly oblasti, které jsme si vytyčili a ve kterých chceme nadále napnout síly, pokud nám dáte svou důvěru. Podařilo se nám splnit většinu cílů, které jsme si stanovili. Je ale pravda, že u některých cílů jsme nedosáhli všeho, o co jsme usilovali.

Počet členů SV je dán Stanovami a tento systém není zrovna pružný. Proto také na této VH žádáme o zjednodušení struktury SV. Cílem není zajišťovat všechny aktivity silami SV, ale jmenovat příslušné vedoucí projektu nebo garanty, kteří budou mít úzkou zodpovědnost za daný projekt. Například Arnošt Drozd jako garant a zodpovědný člověk za oblast heraldiky. Chceme přenášet aktivity mimo SV v souladu s cílem oživení spolkové činnosti.

Na závěr si tradičně neodpustím výzvu – pokud nám dáte zpětnou vazbu co se Vám ve Společnosti líbí nebo co je pro Vás negativní, velice jí oceníme a dokážeme zlepšit práci SV.

Volby Správního výboru ČGHSP se ujal předseda volební komise pan Petr Hnízdil a správní výbor byl zvolen ve složení:

předseda: Ing. Mgr. Martin Slaboch (56 hlasů pro, 1 se zdržel)

místopředseda: Tomáš Krůta (56 hlasů pro, 1 se zdržel)

členové správního výboru: Ing. Václav Hásek, Filomena Jičínská, Helena Voldánová, Marcela Černá, Ing. Jaroslava Šimková, Daniel Lang (52 hlasů pro, 5 se zdrželo).

Volby Revizní komise ČGHSP ve složení:

předseda RK: Ing. Milan Špirakus (55 hlasů, 2 se zdrželi),

členky: Petra Pánková a Pavla Řihová (54 hlasů, 3 se zdrželi).

Na závěr poděkoval předseda Martin Slaboch přítomným za důvěru a podporu Správnímu výboru ČGHSP.

Plán činnosti ČGHSP na rok 2009 přednesl pan předseda Martin Slaboch:

- uspořádat dva dny otevřených dveří, tím 2x ročně zpřístupnit kancelář a knihovnu i pro mimopražské členy
- zajistit otevření kanceláře každé pondělí od 15 do 17 hodin (kromě státních svátků a letních měsíců července a srpna)
- zajistit otevření knihovny každé první úterý v měsíci 17–19 hodin (kromě státních svátků a měsíců července a srpna)
- pravidelně aktualizovat webové stránky www.genealogie.cz
- podporovat setkávání členů na Útermicích

- podporovat genealogické projekty: „Genea“, „Genetika a příjmení“ a „Projekt sociální mobility v Čechách“
- vydat 4 čísla GHL
- doplňovat knižní fond genealogickou a heraldickou literaturou
- realizovat setkávání členů na Středečnickách
- uskutečnit výstavu „Putování za předky“ a dále prezentovat naši Společnost v médiích
- připravovat oslavu 40. výročí založení ČGHSP (kalendář pro rok 2009, slavnostní vysazení lípy v archívním areálu na Chodovci, setkání)
- uspořádat kurz pro začínající rodopisce
- připravit vydání publikace Německo-český slovník pro genealogy
- připravit projekt „Významový česko-latinsko-německý slovník řemesel a povolání“ na internetových stránkách společnosti

Návrh rozpočtu ČGHSP na rok 2009 přednesla paní Helena Voldánová

Příjmy:

členské příspěvky jednotlivců 240 tis.

příspěvky organizací 30 tis.

kurz pro začínající rodopisce 70 tis.

prodej publikací 60 tis.

úroky z termínovaného vkladu 10 tis.

Celkem 410 000 Kč

Výdaje:

tisk časopisu GHL 190 tis.

rozesílání časopisu GHL firmou Avis 70 tis.

nájemné a poplatky za nebytový prostor 40 tis.

nákup knih do knihovny a opravy knih 30 tis.

provoz (telefon, pojištění, bankovní poplatky, kancelářské potřeby) 30 tis.

akce k 40. výročí Společnosti 20 tis.

tisk propagačního letáku 30 tis.

Celkem 410 000 Kč.

Rozpočet na rok 2009 je plánován jako vyrovnaný

Usnesení Valné hromady ČGHSP přednesl předseda návrhové komise pan Ing. Jiří Řezníček a přítomní jej odsouhlasili všemi hlasy.

1. Valná hromada schvaluje:

Zprávu SV o činnosti a hospodaření ČGHSP za rok 2008

Zprávu RK k činnosti a hospodaření SV za rok 2008

Udělení uznání za práci ve Společnosti pro Jan Oulíka, Stanislava Kasíka a Kristiána Koubka a udělení čestného členství pro Jan Oulíka
 Změnu stanov v § 9 Správní výbor (3) /viz příloha/
 Volbu Správního výboru, předsedy, místopředsedy a Revizní komise
 Správní výbor ve složení: předseda Ing. Mgr. Martin Slaboch, místopředseda Tomáš Krůta,
 členové Ing. Václav Hásek, Filoména Jičínská, Helena Voldánová, Marcela Černá,
 Ing. Jaroslava Šimková, Daniel Lang
 Revizní komise ve složení: předseda Ing. Milan Špirakus, členové Petra Pánková
 a Pavla Říhová
 Plán práce a rozvoj společnosti pro rok 2009
 Rozpočet společnosti na rok 2009
 Změnu výše ročního členského příspěvku pro zahraniční členy na částku 600 Kč

2. Valná hromada ukládá předsedovi a Správnímu výboru ČGHSP vedle běžných organizačních, administrativních a finančních činností zajišťovat zejména:

- 2x ročně zpřístupnit v sobotu kancelář a knihovnu jako Den otevřených dveří
- každé pondělí zpřístupnit kancelář v době 15-17 hodin (mimo svátků a školních prázdnin)
- zpřístupnit spolkovou knihovnu dle vyhlášených dnů
- doplňovat knižní fond knihovny
- realizovat Středečníky
- podporovat setkání členů na Úternících
- uspořádat kurz pro začínající rodopisce
- propagovat ČGHSP na výstavě, přednáškách a v médiích
- podporovat projekty Genea 2003, Genetika a příjmení, Projekt sociální mobility v Čechách
- vydávat 4x ročně členský časopis GHL
- iniciovat setkání a koordinovat společné aktivity s dalšími genealogickými a heraldickými společnostmi
- připravit projekt „Významový česko-latinsko-německý slovník řemesel a povolání“ na internetových stránkách společnosti
- připravit vydání publikace Německo-českého slovníku pro genealogy

Pan Tomáš Krůta na závěr poděkoval za účast a podporu Společnosti a ukončil valnou hromadu ve 13.30 hodin. Poté otevřel volnou diskusi pro přítomné členy, ze které vyplynuly další dobré nápady a inspirace.

Helena Voldánová

Zprávy ze spolkové knihovny

Jarní Den otevřených dveří ČGHSP 18. dubna 2009

První Den otevřených dveří ČGHSP v tomto roce, který lze označit jako jarní, přivítal úctyhodných 51 zájemců o rodopis a heraldiku. Ze všech dosud konaných dnů otevřených dveří byl tento nejúspěšnější co do návštěvnosti. K vysokému počtu návštěvníků zřejmě přispělo několik propagačních akcí: upoutávka v České televizi v pořadu *Z metropole*, reportáž v televizi TV 13 o naší společnosti, výstava *Putování za předky* na radnici Městské části Praha 13 – Stodůlky v březnu a dubnu, přes 150 rozdaných letáků na Valné hromadě ČGHSP, na kurzu pro pokročilé rodopisce i jinde, dále upoutávky v časopise GHL a na internetových stránkách www.genealogie.cz – to vše pomohlo představit den otevřených dveří a hlavně společnost jako takovou. Kromě razítkování a olepování publikací sličnými slečnami a zapisování nových přírůstků bylo patrné také to, že naše rodopisně-heraldické řady rozšířilo mnoho nových členů. Nelze ani spočítat všechny vznesené dotazy začínajících rodopisců a následně diskuse. Na dotazy ohledně genealogického bádání a činnosti společnosti odpovídali členové správního výboru. Svou návštěvou poctili sobotní akci také bývalý knihovník pan Trnka, pánové Rod a Dub, všichni dlouholetí členové ČGHSP. Do knihovny zavítal i předseda revizní komise pan Špirakus, dále např. pan Štrupl – místopředseda Spolku pro pietní místa či pan Martykán, předseda České vexilologické společnosti. Účast byla opravdu bohatá, což svědčí o narůstajícím zájmu o rodopis a renesanci naší společnosti.

Mnozí jsou teprve na začátku svého pátrání po předcích, nevědí, kde začít a kde hledat informace. Je dobré vědět, že naše společnost jim nabízí pomocnou ruku formou dnů otevřených dveří, konzultací, odborných knih či nejlépe rodopisných kurzů pana Ing. Hásky. Na soupis všech knihovnických svazků, o které byl během Dne otevřených dveří ČGHSP zájem, zde není dost místa, ale nejvíce byly již tradičně v kursu Berní rula, Soupisy poddaných podle víry a kroniky rodové a rodinné.

Další dodatek k soupisu knihovny

Každý rok vycházel pravidelně, jako součást GHL, tištěný dodatek k soupisu knihovny. Z důvodu ušetření finančních prostředků již není příkládán k časopisu, ale je k dispozici v elektronické podobě na stránkách společnosti www.genealogie.cz v sekci Knihovna. Od ledna tohoto roku přibýlo do knihovny více než 100 nových publikací, proto bude za účelem lepší a pružnější informovanosti o aktuálním stavu knihovny dodatek k soupisu knihovny aktualizován i v polovině roku, abyste byli zavčas seznámeni s novými knižními přírůstky.

*Daniel Rudolf Lang,
knihovník ČGHSP*

Zpráva z Úterníků za 1. čtvrtletí 2009

Za první čtvrtletí 2009 se uskutečnilo 13 pravidelných schůzek, mimo stálých účastníků byly poskytnuty konzultace sedmi zájemcům z oblasti genealogických programů. Dva dotazy nebyly zodpovězeny.

Byla projednána nová verze genealogického programu BK 6.3 včetně anglického originálu příručky. Začaly se sbírat podklady pro připravovaný projekt GENSEM (tj. zabezpečení odborných seminářů z oblasti genealogie), bylo doplněno do soupisu několik dalších desítek neobvyklých výrazů získaných z genealogických dokumentů. Byla navázána spolupráce s řešitelem projektu z oblasti sociální historie. V rámci této spolupráce byl zpracován návod na použití programu BK 6 k vytvoření jednoúčelového rozrodu, dále byl vytvořen program pro zpracování dat v souboru GEDCOM pro účely tohoto projektu.

Bohuslav Sloup

Skončil čtrnáctý kurz pro pokročilé genealogy

Kurz probíhal v době od 25. ledna do 16. dubna 2009 opět v Základní škole v Praze 3 na Náměstí Jiřího z Poděbrad. Přihlásilo se do něj 23 rodopisců a všichni na konci kurzu obdrželi osvědčení o absolutoriu. Mezi posluchači převládali rodopisci již s určitými zkušenostmi. Účast na přednáškách byla poměrně vysoká, neboť osmnáct z nich mělo docházku stoprocentní. Většina účastníků byla z Prahy, osm dojíždělo z různých míst republiky.

Cíl výuky byl stejný jako v minulých letech: naučit rodopisce samostatně odhalovat zdroje informací o předcích a zdokonalit jejich rozhled v historii, pomocných vědách historických i reáliích života předků.

Celkové uspořádání kurzu se jen v malé míře odlišovalo od kurzů minulých. Program sestávající z odborných přednášek a jedné konzultační a informační hodiny byl co do náplně splněn. Účelem konzultační a informační hodiny bylo zodpovědět dotazy posluchačů, informovat je o poslání ČGHSP a při tom je získat jak pro členství, tak i pro některou z forem spolupráce.

Již podruhé byla do programu zařazena přednáška Dr. Kristiana Koubka, DrSc. „Genealogie a genetika“. Správní výbor Společnosti tím sleduje snahu přiblížit rodopiscům genetiku jako důležitou oblast pro využití výstupů jejich bádání. Pokračovalo se ve střídání dvou námětů z reálií života našich předků. Zatím co v roce 2007 byla do programu zařazena přednáška „Jak naši předkové bydleli“, v tomto roce paní Jičínská předvedla „Jak se naši předkové odívali“.

Lektorský sbor byl dále zkvalitněn, což se projevilo i ve zlepšující se úrovni přednášek, takže druhý stupeň našeho vzdělávacího procesu se ještě více přiblížil úrovni vysokoškolské. Při závěrečném hodnocení byli absolventy nejvýše oceněni prof. Dr. Eduard Maur, Mgr. Blanka Rozkošná a Mgr. Ing. Martin Slaboch. K vytvoření potřebné studijní pohody přispěla také skutečnost, že účastníci měli jako první k dispozici studijní pomůcku – Sborník učebních textů pro pokročilé genealogy.

Správní výbor děkuje všem, kdo se o průběh kurzu zasloužili, a to jak členům Společnosti, tak i externím spolupracovníkům. Přes nesporná pozitiva byl letošní kurz pro pokročilé genealogy hodnocen pouze jako dobrý. To pro organizační závadu v samém jeho závěru. Správní výbor ČGHSP se za to absolventům ještě jednou omlouvá.

Příští kurz pro pokročilé se bude konat začátkem roku 2011.

Václav Hásek

Čeští genealogové na pomoc sociálním dějinám

(informace o výsledcích akce k dubnu 2009)

Vážení čtenáři a členové ČGHSP, v GH 4/2008 byla na str. 75-78 uveřejněna výzva členům ČGHSP k poskytnutí genealogických dat pro projekt k sociálním dějinám Čech v období 1780–1938. Zde předkládám krátkou informaci o prozatímních výsledcích této akce. Do sepsání této zprávy (tj. do 26. dubna t.r.) na mou „Výzvu“ pozitivně reagovali a svá data mi buď přímo, nebo přes vedení Společnosti, poskytli následující členové ČGHSP:

- Stanislav Adamec (Ústí nad Orlicí)
- Ing. Blažena Fleková (Litvínov)
- Ing. Rostislav Laifr (Černošice)
- Helena Voldánová (Praha)
- Vojtěch Řepka (Praha)
- Ing. Bohumír Kurz (Praha)
- Blanka Čádová (Praha)
- Ing. Jiří Řezníček (Praha)
- Ladislav Laštovka (Plzeň)
- Dalibor Kaňka (Chotěboř)
- Karel Fous (Praha)

Přes vedení ČGHSP (M. Slaboch a pí. H. Voldánová) jsem obdržel dále genealogická data od Karla Červeného k rodům Červených (Klatovsko) a Čermáků (Písek).

Všem jmenovaným dárčům dat zde upřímně děkuji za podporu mého projektu. Největší objemy dat – v rozsahu několika set osob! – poskytli paní H. Voldánová, K. Fous, ing. Laifr a ing. Řezníček. Oba posledně jmenovaní mi poslali svá data dokonce již ve formě sekvenčního/ lineárního zápisu, za což jim náleží ještě zvláštní poděkování!

Bohužel však v darovaných souborech často narážím na chybějící, nekompletní údaje. Je samozřejmě možné, že některé z chybějících údajů (data sňatků, narození, míst a povolání) nemají sami dárči k dispozici. V normálním případě se snažím při-

padné časové údaje doplnit extrapolací z těch dat, které jsou k dispozici. Kde to však není možné, pak musím takové zápisy vyřadit.

Ovšem obdržel jsem datové soubory s požadovanými údaji jen pro menší část rodokmenů např. někde byla uvedena povolání pouze pro muže (někdy dokonce i jen pro muže–potomky v přímé linii!). Dále se ukazuje, že často chybí údaje o povolání žen (nevěst/matek), resp. povolání jejich otců (zejména u nevěst příženivších se rodu „zvenčí“), patrně protože jsou obtížně zjistitelné. Takto neúplné datové sekvence však bohužel nemohu vůbec použít, čímž přichází vniveč i námaha a ochota dárců těchto dat.

Samozřejmě, že v 18. a v 19. stol. byly ženy zpravidla uváděny bez povolání. Právě proto je pro mne (jak jsem vysvětloval ve své „Výzvě“) k určení sociálního původu nevěsty/manželky nezbytný údaj o povolání jejího otce. Avšak skutečnost, že údaje o povolání otců nevěst/manželek/matek v darovaných datových souborech často chybí, vážně redukuje počet zápisů (řetězců), které mohu využít pro svou analýzu.

Je ovšem docela možné, že údaje o ženách přicházejících do rodů zvenčí, právě z těchto důvodů nebývají členy ČGHSP sledovány. Nemám naprosto v úmyslu nutit dárci dat k dodatečnému opatřování těchto údajů. Spíše upozorňuji na tuto okolnost a prosím o rozvahu: pokud ve Vašich souborech genealogických dat **údaje o povolání otců matek/nevěst ve větším rozsahu chybí**, pak mi tyto soubory raději neposílejte. Byla by to i z Vaší strany zbytečná práce. Z podobně nekompletních souborů (třebas i rozsáhlých) mohu nakonec použít jen několik málo zápisů/sekvencí/–právě jen pro ženy/nevěsty/matky pocházející z rodu samého.

Pro jistotu zde **uvádím znovu vzor** anonymizované části rodokmenu s daty, která potřebuji

(zkratky: P: potomek, O: otec P; M: matka P; OO: otec otce; OM: otec matky)

(OO:VáclP/1791-?/řezník-místo?) (OM:VaclZ/1793-?/kloboučník- Příhoří)

(O:EmanP/1814-?/měšť'an+mistr řezník/Most)+ (M:AnnaZ/1813-?/Příhoří/0p/

(P:JohannaP/1836-78/Most/0p/)

Jedná se vždy o údaje pro 5 osob: potomka P + údaje k jeho rodičům + jejich rodičům (tedy k rodičům a prarodičům P). Schematicky zapsáno: P= O+M(OO+OM).

Vámi poskytnuté údaje převedu do sekvenčního/lineárního zápisu/ této formy:
1836N(P:JohannaA.P/1836-78/Most/0p/ (O:EmanP/1814-?/měšť'an+mistr řezník/Most (OO:VáclP/1791-?/řezník-/místo?)))+(M:AnnaP/1813-?/Příhoří/0p/(OM:VaclZ/1793-?/kloboučník-Příhoří))

Vysvětlivky:

1830N: rok narození potomka (P), ke kterému bude datový soubor tohoto případu vztážen;

P: JohannaA -jméno narozeného probanda ve zkrácené formě kvůli jednoduše identifikaci případu; O:otec P, OO:otec otce/děd P; M: matka P; OM: otec matky P; 0p-bez

povolání, ? údaj chybí; měšť'an+ mistr kožešnický–Příhoří = spojení dvou či více údajů povolání/ postavení–výkon povolání: Příhoří.

Z tohoto sekvenčního /lineárního/ zápisu Vaše údaje budou zakódovány a převedeny do databáze projektu.

Na závěr ještě připomínám časový rámec potřebných údajů: analýza by se měla zabývat obdobím mezi 1780–1938. Tzn. potřebuji údaje pro potomka narozeného r. 1800 (a později) + údaje k jeho rodičům (nar. ca. 1780–70) + údaje k jejich rodičům (nar. ca. 1760–50). Poslední (nejmladší) potomek by měl být narozen někdy za 1. republiky, tedy mezi lety 1918–38 (u toho nemusí být uvedeno povolání), ale pro oba jeho rodiče (nar. ca. 1900) a prarodiče (nar. ca. 1880).

Děkuji za Vaši vstřícnost a projevenou podporu.

Dr. Tomáš Weiser

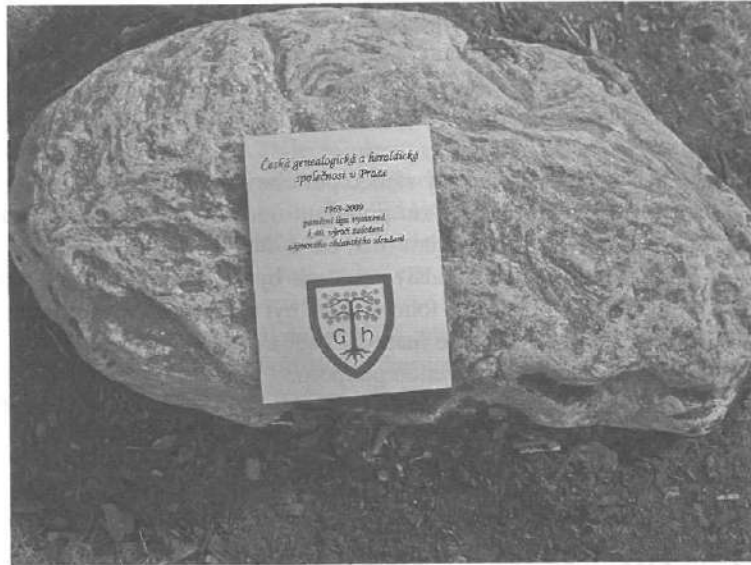
Oslava 40. výročí ČGHSP

– vysazení pamětní lípy u Národního archivu v Praze

V sobotu 4. dubna 2009 odpoledne se sešlo před budovou Národního archivu v Praze na Chodovci na 40 členů naší Společnosti, aby slavnostně zasadili pamětní lípu jako symbol naší Společnosti a rodopisu. Po odhalení pamětní desky si přítomní členové symbolicky přisypali hlínu k naší lípě a připili na zdraví členů, zdárný růst lípy i rozvoj naší Společnosti. Na památku získali pamětní list vydaný k této příležitosti.

Účastníci slavnosti u vysazené pamětní lípy před budovou Národního archivu v Praze na Chodovci dne 4. dubna 2009

Kámen umístěný pod pamětní lípou u archivu v Praze na Chodovci

Poděkování patří paní PhDr. Evě Drašarové CSc. ředitelce Národního archivu za podporu tohoto projektu. Děkujeme také zahradnické firmě Fytomax, která odborně provedla sadbu stromu a také panu Vackovi správci budovy, který se bude starat o zavlažování stromu. Věříme, že členové Společnosti i jejich potomci budou s námi pozorovat, jak naše pamětní lípa dále poroste.

Helena Voldánová

Žamberské muzeum

V září 2009 bude naše výstava „Putování za předky“ ke zhlédnutí v Městském muzeu v Žamberku, které představuje jeho ředitelka Marie Otavová. Město Žamberk leží ve východních Čechách a je vstupní branou do Orlických hor. Má velmi bohatou historii, zajímavé kulturní památky a uchovalo si místa, kde můžeme i dnes obdivovat

překrásnou přírodu. Žamberk vlastnili jako své zboží významní čeští králové Jan Lucemburský, Karel IV. a Jiří z Poděbrad. Během historického vývoje získalo původně

typicky poddanské město na svém významu a stalo se městem sídelním a později i přirozeným kulturním centrem regionu s výraznými specifiky. Jeho důležitým fenoménem je tradiční lidová kultura a na ni navazující široké spektrum dochovaných lidových i uměleckých památek.

Touha zachovat pro další generace jedinečné artefakty dokladující historii města a regionu vedla v roce 1911 k rozhodnutí založit muzeum. Významným kulturním podnětem, který bezprostředně tento krok ovlivnil byla účast na Národopisné výstavě v Praze v roce 1895. Vystavené předměty ze Žamberka a okolí byly oceněny diplomem a bronzovou plaketou. Během stoleté historie se fondy žamberského muzea rozšiřovaly a dnes čítají téměř 20 000 sbírkových předmětů.

Ve stálé expozici má dominantní postavení historický fond, který zahrnuje celou řadu sbírkových souborů a věcných skupin předmětů regionálního i jiného původu. K nejcennějším náleží sbírky k dějinám cechů a řemesel, dále nábytku i orlickohorského skla. Exponáty pocházejí převážně z období klasicismu, biedermeieru, druhého rokoka i secese.

Ve sbírce cechovních památek nacházíme znaky jednotlivých řemesel a společností, truhlíci, náčiní i mistrovské výrobky. Cínové předměty jsou zastoupeny jak pro církevní, tak i světské účely. Vedle kroupenek, svícníků, oleáří, konviček na mešní víno, jsou zde také lampy na věčné světlo, nahlívací mísy a talíře, teriny, slánky a cukřenky a dokonce i cínové hračky. Dále fond zahrnuje kolekci hodin, militárií, mincí a papírových peněz, hudebních nástrojů a hracích strojků. Ve sbírce hodin jsou zastoupeny hodiny astronomické, kapesní, stolní, věžové, obrazové, konzolové i selské. Ke skvostům sbírek patří Koskovy hodiny na měření přesného času, které tvořily součást vybavení Parishovy soukromé hvězdárny. Sbírkou militárií je tvořena zbraněmi palnými i chladnými, mnohé z nich jsou dokladem řemeslně dokonalé práce. Palné zbraně jsou zastoupeny perkusními a křesadlovými puškami, pistolemi a terčovnicemi, chladné zbraně zejména šavlí, tesáky, bodáky, meči, dýkami, a rapíry. Dále tato sbírka obsahuje halapartny, schránky na náboje, kleště na odlévání kulí a další vojenskou výzbroj. Sbírkou skla dokládá v Orlických horách produkci proslulého českého křišťálu, který se vyráběl v nedalekých lokalitách. Je zde zastoupeno sklo zhotovené různými technikami, zdobené ruční malbou, rytím i broušením. Skvostné poháry, číše, karafy a kutrolfy jsou převážně z období klasicismu, druhého rokoka, biedermeieru a secese. Ve sbírce nábytku je zastoupen intarzovaný a bohatě řezbou zdobený nábytek, jsou to především komody, sekretáře, skříně a stoly. Určité zpestření představuje ve sbírce sedací souprava ze dřeva připomínajícího eben, zhotovená v Indii ve státu Pandžáb. Etnografická sbírka obsahuje početnou skupinu předmětů, čítající více než tři tisíce kusů předmětů. K nejcennějším patří sbírka lidového nábytku, perníkárských forem, kralických betlémů, krojů i vyšívaných čepců, jedlinských hraček a nejrůznějších předmětů ze dřeva. Pozornost všech návštěvníků vzbuzuje expozice betlémů. Jedinečnou prací je Jedličkův mechanický figurkový betlém. Jeho tvůrce Ferdinand Jedlička, profesí soustružník dřeva, na něm pracoval postupně téměř celý život. Nejprve zhotovil malý skládací betlém, k němu postupně přidával další a další figurky a stavby. Počtem 230 figurek se řadí k velkým betlémům, dokončen byl ve 30. letech minulého století. Sbírkou vý-

tvorného umění obsahuje více než jeden tisíc kusů sbírkových předmětů, je tvořena obrazy, grafikou a plastikami. Její největší část tvoří díla regionálních malířů s motivy z Orlických hor, církevní plátna a portréty významných měšťanů. K nejstarším souborům výtvarného umění patří 12 deskových obrazů Křížové cesty od neznámého autora datovaný do roku 1680. Bohatě je zastoupen měšťanský portrét malířů Jana Umlaufa (1825–1916) z Kyšperku, Jaromíra Čížka (1890–1916) ze Žamberka, Josefa Ženiška (1855–1944) z Prahy, Karla Josefa Novotného (1803–?) z Opočna, Christopha Franka (1787–1822) z Chebu a Antonína Volkmera (1813–1858) z Orlicek u Jablonného nad Orlicí.

Významný celek dále vytvářejí krajinomalby a obrazy z Orlických hor od Karla Ledvinky, Jana Trampoty, Vratislava Trampoty, Oldřicha Hlavsy, Aloise Krčmáře, Kárla Hódra, Julie Krčmářové, Miloslava Holého. Podobu Žamberka zachycují litografie Martina Tejčka (1781–1841), dále rytiny zhotovené podle předloh Jana Venuta (1743–1830) a kresby Gustava Opolzera. Ve sbírce plastik bychom našli řadu hodnotných prací z období baroka od neznámých tvůrců, její jádro tvoří soubor dřevěných polychromovaných plastik v životní velikosti vytvořených pro Alliprandiho chrám Nanebevzetí Panny Marie v Neratově litomyšlským řezbářem H. Henruhem (Hendrychem). Nejmladší plastiky tvoří práce ak. sochaře Fr. Rouse ml., Josefa Kotyzy, Leoše Kubička a G. Rouse.

K nejpočetnějšímu fondu náleží fotografické dokumenty, tento fond zahrnuje více než 8 000 evidenčních čísel. Jeho součástí jsou negativy a pozitivy. Námětové fotografie přinášejí portrétní fotografie, společenské a historické události Žamberka a okolí, proměny budov, památek i přírody Orlických hor. Jako autoři fotografií jsou zastoupeni Antonín Chramosta, Jan Umlauf, Valdemar Richard Mazura, A. F. Grifkowski, Valdemar Mazura, Jan Kohout, Jan Juliš, František Balcar. Specifickou podskupinu tvoří archiv pohlednic, zachycující historické podoby Žamberka, významné budovy a památkové objekty. Nejbohatší soubor pohlednic tvoří pozůstalost V. R. Mazury a Valdemara Mazury.

Velmi zajímavou sbírku z oboru historie farmacie představuje Erxlébenova novogotická lékárna z 90. let 19. století. V českých muzeích je pravděpodobně jediným dochovaným exemplářem oficíny v novogotickém stylu. Byla zhotovena se vkusem a citem. Štíhlé věže, lomené oblouky i gotická sanktuária vytvářejí iluzi chrámu, kde návštěvník mohl léčit nejenom tělo, ale také ducha. Je doplněna dřevěnými, porcelánovými i skleněnými stojatkami, litinovými i porcelánovými hmoždíři, pilulkovnicí i ručními vážkami.

Na Žambersku se po staletí pěstovalo krajkářství. Nádhernými krajkami byl zdoben nejen měšťanský šat, ale také podorlický kroj. Toto ušlechtilé řemeslo přinesla do nedalekého Vamberka Belgičanka – hraběnka Magdaléna Grambová z Maldeku. Stala se totiž Kašpara z Grambů, který se od roku 1627 stal pánem na Vamberku. Hraběnka Magdaléna ovládala ruční paličkování flanderských krajek. Nejprve naučila tomuto uměleckému řemeslu úzký okruh dívek ve své blízkosti a později se postarala o jeho rozšíření do okolních měst a vesnic. Na české půdě pak krajka získala svébytnou českou ornamentiku. Krajkářství se v Orlických horách pevně zakořenilo. Obor ručně pa-

ličkovaná krajka v Žamberku vyučuje v současné době nositelka řady mezinárodních cen výtvarnice Marie Poludová. Specialitou zdejšího chudého kraje bylo vedle vyšívání - paramentářství a krajkářství také zhotovování šperků a sítěk z lidských vlasů. Tato tradice se zde udržela ještě ve 20. století. Ze speciálně upravených lidských vlasů se dokonce vyšívaly také obrázky.

Další ucelený soubor ve sbírkách tvoří památky na židovskou komunitu. Její příchod spadá do 2. poloviny 17. století a dnes ji připomínají předměty, které patřily neodmyslitelně k jejich životu – tality, kipy, pláštíky na toru, ukazovátka, poháry na kiduš. V těsné blízkosti muzea je také místo jejich posledního odpočinku – židovský hřbitov s nejstarším dochovaným náhrobkem z roku 1731 a s obřadní místností, v níž jsou ve stručnosti zpracovány dějiny této komunity. Hřbitov sám je ukázkou cenné práce kamenosochařské.

Pod správu muzea patří také **domek Prokopa Diviše**, vynálezce zemněného bleskosvodu. Nevelká stálá expozice zahrnuje prostou světnici malozemědělské usedlosti tak, jak mohla vypadat v době, kdy se zde Diviš narodil. Druhá část se věnuje všem důležitým údobím, zejména jeho cestě za vzděláním i dráze premonstrátského kněze a badatele. Jsou zde také repliky přístrojů, se kterými Diviš prováděl pokusy na císařském dvoře před císařovnou Marií Terezií a Františkem Štěpánem Lotrinským – hlavice zemněného bleskosvodu, leydenské lahve a třecí elektrika. Najdete zde i fotofaximile záhlaví jeho spisu *Magia Naturális*, který Diviš dedikoval samotné Marii Terezií.

*Marie Otavová,
ředitelka Městského muzea Žamberk*

Od 9. září do 23. září 2009

bude ve výstavních prostorách žamberského muzea otevřena výstava

PUTOVÁNÍ ZA PŘEDKY

Pokud jste milovníky historie a zajímá Vás sledování genealogických vazeb a posloupností, tak právě Vám je určena tato výstava. V Žamberku bude výstava pro zájemce ještě doplněna právě vytvořeným soupisem majitelů zámku Žamberk. Nezapomeňte, že muzea jsou mostem mezi minulostí, přítomností a budoucností, mezi našimi životy a příběhy lidí, kteří tu byli před námi, jsou místem nových zkušeností, zážitků a poznání.

Věříme, že si tuto výstavu nenecháte ujít a že si zároveň prohlédnete stálé expozice žamberského muzea, které jsou veřejnosti přístupné vždy ÚT – PÁ od 9.00 – 12.00 a od 13.00–16.00 hodin a o SO a NE od 14.00–17.00 hodin.

Zveme Vás na vernisáž s besedou dne 9. září od 17 hodin.

ANOTACE, RECENZE, ZAJÍMAVOSTI

Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody – Znaky rodů českých

Koncem března letošního roku jistě zaplesalo srdce nejednoho heraldika a genealoga. Králova populárně-vědecká publikace *Znaky rodů českých* (Praha 1898) vznikla jako souhrn řady drobnějších studií vydávaných Společností přátel starožitností Českých v Praze v letech 1894–1898 a byla ve své době přijata s mimořádným ohlasem. Kniha s předmluvou Jana Županiče představuje 50 erbů (vždy na samostatné stránce) význačných českých šlechtických rodů s dobovým původním textem k jednotlivým rodinám. Publikaci se rozhodla po 111 letech reprintovat Agentura Pankrác, protože se naštěstí správně domnívají, že propracovaností erbů dokáže nadchnout mnoho heraldiků, genealogů a milovníků historie i v současné době a bude vítaným přírůstkem do odborných i soukromých knihoven.

Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody (20. 4. 1844 Mladkov – 6. 7. 1913 Praha) – český šlechtic, jeden z nejznámějších českých heraldiků. Proslul však především jako výtvarně velmi nadaný heraldik a sfragistik, mimo jiné aktivní přispěvatel právě *Časopisu společnosti přátel starožitností českých*. Ve své sbírce shromáždil na 60 000 kreseb erbů a 7 000 kreseb a otisků pečeti, přičemž řadou z nich obohatil Ottův slovník naučný a zejména erbovní přílohy Sedláč-

kových Hradů, zámků a tvrzí království Českého. V roce 1900 vydal svou Heraldiku, první kompletní český spis tohoto druhu (obsahující osm stovek ilustrací), díky kterému je právem považován za zakladatele české moderní heraldiky.

Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody, Znaky rodů Českých, Agentura Pankrác, Praha 2009, 136 stran, 24x16,5 cm, český, vázaná vazba. ISBN: 978-80-86781-11-2, EAN: 9788086781112

Arnošt Drozd, Praha

Rakovničtí erbovníci – torzo z pozůstalosti

Ve vši tichosti vyšla v Rakovníku útlá brožurka formátu A5 s názvem *Břetislav Štorm. Rakovničtí erbovníci – torzo z pozůstalosti*. Je to pocta heraldickému kreslíři (1907–1960), který po dlouhá léta ovlivňoval heraldickou kresbu. Jde také o připomenutí jeho díla prostřednictvím zcela neznámých kreseb z jeho pozůstalosti, které se svým pojetím podstatně liší od černobílých kreseb, jež známe z bezpočtu vyobrazení v heraldických časopisech. Ilustrace totiž tvoří 22 nákrešů erbů, lépe řečeno letmých skic, narychlo kolorovaných obyčejnými pastelkami. Uspořádal a do tisku je připravil Vojtěch Storm. Doprovodný text a celý projekt lektorovala ředitelka

Potomci slavných vzpomínají

tamního archivu Mgr. Renata Mayerová. Text tvoří výpisky z knih pojednávajících o rakovnických měšťanech. Podchyceno je 44 rodů.

Břetislav Štorm, Rakovničtí erbovníci – torzo z pozůstalosti, Rabasova galerie v Rakovníku, Rakovník 2008, počet stran 52, náklad 500 výtisků, cena neuvedena.

Anton František Malinovský, Praha

Základy heraldiky

Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě vydala útlou brožovanou publikaci formátu A5 s názvem *Základy heraldiky*. Autory jsou Tomáš Krejčík a Richard Psík. Jejich text je provázen nebyvalým množstvím ilustrací většinou barevných (19 stran). Tvoří je jednak ilustrace ze starých rukopisů, ale i vyobrazení erbů, korespondujících s textem. Na počítači tvořené erby snad nikoho nenechají na pochybách, že když to někdo umí, jde to i na počítači.

Tomáš Krejčík, Richard Psík, ilustroval Libor Kovář, Základy heraldiky. Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Ostrava 2008, počet stran 112, náklad 100 výtisků, doporučená cena 230 Kč.

Anton František Malinovský, Praha

Autoři televizního pořadu České televize *Potomci slavných* Václav Filip a Libuše Štědrá, kteří již natočili 57 dílů o životních osudech zajímavých českých postav, připravili 4. díl stejnojmenné knihy. V knize se věnují osudům a potomkům skladatele Jakuba Jana Ryby (1765–1815), sochaře Josefa Mařatky (1874–1937), vynálezce Františka Křižíka (1847–1941), pěvců Eduarda Hakena (1910–1996) & Marie Glázrové, (1911–2000), herců a bratrů Ference Futuristy (1891–1947) & Emany Fialy (1899–1970), dějepisce Františka Palackého (1798–1876) a spisovatele Františka Kožíka (1909–1997). V závěru každé kapitoly je otištěn rozrod každé osobnosti až do současnosti. Kniha má vynikající grafickou úpravu a obsahuje desítky krásných a často neznámých fotografií z rodinných archivů.

Filip Václav, Libuše Štědrá, Potomci slavných vzpomínají 4. Co bylo i nebylo v televizním seriálu... Praha 2009. 302 stran.

Martin Slaboch, Uhonice

Dějiny částí Prahy jako dějiny farních obvodů

Autorka a členka naší Společnosti Věra Pelzbaureová v knize popisuje historii

78 pražských farních kostelů a jejich farností. Rodopisec objevující své předky v Praze se v této knize poučí o dějinách farních kostelů, ve kterých jeho předci navštěvovali bohoslužby, byli v nich křtěni, uzavírali manželské sňatky i byli pohřbíváni.

V hlavním městě je nejvíce farních kostelů zasvěceno sv. Jakubu Staršímu (5x – Kunratice, Petrovice, Staré Město pražské, Stodůlky, Zbraslav) a sv. Petru a Pavlu (4x). Jak se Praha v průběhu staletí rozrůstala, farních kostelů přibývalo. Zajímavostí současné Prahy jsou tzv. personální farnosti, které nejsou vymezeny územně – Akademická římskokatolická farnost Praha a Polská římskokatolická farnost.

Každý rodopisec, který má předky z Prahy, musí před studiem matrik nejprve zjistit, v jaké farnosti jeho předkové žili. V Archivu hl. m. Prahy na Chodovci, kde jsou staré pražské matriky (katolické, nekatolické i civilní) uloženy, pak v matrikách pátrá, kde a kdy byli jeho předci pokřtěni, oddáni a pohřbeni.

Většina kostelů v Praze byla a je farních. Farní obvody příliš hranice neměnily, pouze v posledních letech dochází pro nedostatek kněží, stejně jako v celých Čechách, ke slučování farností. Území Prahy a blízkého okolí je v současné době rozděleno na 4 vikariáty.

Pelzbauerová Věra, Dějiny částí Prahy jako dějiny farních obvodů. Praha 2008. 457 stran.

Martin Slaboch, Úhonice

Kronika rodu Andělů z Ronovce

Autor podal zevrubnou historii starobylého rytířského rodu Andělů z Ronovce, která je svým způsobem typická. Příslušníci četných zchudlých šlechtických rodin se po třicetileté válce věnovali řemeslům a přestali tudíž používat predikát. Nadále pak uzavírali sňatky se ženami občanského původu a na jejich šlechtictví se prostě pozapomínalo. Autor nám sestavil rodokmen Andělů z Ronovce od 14. století do současnosti. Nejcennější je prvá část publikace do roku 1620, v níž shromáždil na podkladě analýzy zápisů zemských desk, edic a základní literatury o Andělech z Ronovce neuvěřitelné množství údajů. Nejstarším známým předkem rodu byl Štěpán z Tetína a na Tetíně (1290–1340), synovec vyšehradského probošta Jana, nemanželského syna Václava II., nejvyšší zemský písař a purkrabí na Lichtemburce. Jeho nejmladší syn rytíř Ješek koupil v roce 1362 hrad Ronovec u dnešního Havlíčkova Brodu. Od té doby se psal Anděl z Ronovce a stal se zakladatelem rodu. Do českých dějin se zapsal jeho vnuk, sirotčí hejtman Zikmund, který podobně jako Jan Smiřický nahromadil značný majetek, zůstal však věrný kalichu a byl stoupencem Jiřího z Poděbrad. Stejnomený Zikmundův pravnuk na Heřmanově Městci se zúčastnil aktivně stavovského povstání proti Ferdinandovi I. Jeho trestem byla přeměna Heřmanova Městce v manství. V dalších letech Andělové z Ronovce postupně chudli. Od roku 1589 vlastnil Burián z Ronovce již jen dvůr v městečku Mirovice a za třicetileté války zchudli jeho potomci

Z Blatenska 1914–1918

První světová válka a vyhlášení samostatnosti v Blatné r. 1918 – tak se jmenuje nejnovější kniha Mgr. Jana Olejníka, ředitele SOKA v jihočeských Strakonících. A kdo čekal, že blatenské události zmíněné v názvu publikace doznají barevnější a přesnější rozměr pod autorovou jemnou archivářskou optikou, je spokojen.

Další část knihy však zaujímá unikátní regionální lexikon – soupis pomníků obětím Velké války v Blatné a okolí. Je řazen abecedně podle jednotlivých lokalit (53 obcí). Díla vytvořená převážně z šedé blatenské žuly, místy v kombinaci s mramorem a zdobnými kovovými prvky, odolávají politickým i povětrnostním náladám už devadesát let. Výsledný soubor informací vypovídá o umístění a uměleckém pojednání každého díla, o autorech návrhů a zhotovitelích, zmiňuje historii realizace výstavby i současný stav památky.

Průzkumem archivních fondů Strakonicka a autorovou detailní terénní fotodokumentací (250 foto, převážně portrétní snímky c. k. vojinů) je popsáno celkem 33 pomníků, jeden přírodní památník (Tchořovice, zbudovaný správou velkostatku Lnáře svým padlým zaměstnancům) a 6 nápisových pamětních desek na Blatensku. Časový primát v odhalení pomníku připadá obci Kocelovice, tamní slavnost se konala 21. září 1919.

Přehled ovšem zásadně přesahuje rámec prosté encyklopedie, nejen zařazením seznamů padlých vojinů. Na pomnících často nebývají uvedeni všichni, nebo obec žádný artefakt nemá. Jan

úplně. II. část publikace zahrnuje období 1648–1870. Václav Anděl narozený r. 1651 byl již kovářem ve vesnici Podolsko. Po něm následuje řada venkovských kovářů a kolářů, působících na Písecku. K jejímu lepšímu poznání o jejich majetkové a sociální situaci by prospělo v dalším výzkumu rozšíření pramenné základny o soupis obyvatel podle víry z roku 1651, urbáře, gruntovní knihy a katastry. Zajímavá je III. část z let 1870–1947. Tehdy se Matěj Anděl spolu s jinými Čechy vydal do Ruska na Volyň za lepší budoucností. Získal půdu, dobře hospodařil a stal se zámožným sedlákem. V této kapitole je názorně rozveden rod početného potomstva Andělů i jejich osudy po návratu do staré vlasti. Nebylo by bez zajímavosti popsat, jak na Volyňi probíhala kolektivizace zemědělství a poměry na volyňském venkově za II. světové války. Jistě žijí ještě pamětníci a existují i písemné prameny, např. fond Svaz volyňských Čechů aj. Andělova studie je opatřena v příloze nejen rodokmenem, ale i fotografiemi zápisů důležitých dokladů a jmenným rejstříkem všech osob uvedených v rodokmenu, který umožňuje přehlednost. Práce je přínosem pro poznání historie české nižší šlechty.

Anděl Emil, Kronika rodu Andělů z Ronovce. Praha 2008, 117 stran.

Jaroslava Honcová, Praha

Olejník rekonstruoval stovky vojenských osobních dat z archivních zdrojů v porovnání se záznamy v obecních pamětních knihách. Díky tomu se v jihočeském vzpomínkovém prostoru vůbec poprvé v takové šíři objevují dávno zapomenutá jména a stručné válečné anabáze veškerých zdejších odvedenců - zahynulých i přeživších v rakouské uniformě pěšáků, polních i horských dělostřelců, dragounů, hulánů, sapérů, vozatajstva nebo sanity v letech 1914–1918.

Miloslav Trnka, Praha

Ze Šumavy 2009 – Klostermannové na Šumavě

Klostermannové na Šumavě - to je název májové rodopisné novinky prachatických autorů Jana Antonína Magera a Pavla Fencla. Ostrým startem k tomuto širokému záběru genealogického výzkumu šumavské populace Klostermannů byla už jejich předchozí úspěšná kniha „Příběhy z Plání“, vydaná k jubileím spisovatele Karla Klostermanna.

Dnešní devadesátistránková faktografie konečně objasňuje stupně genealogických vazeb různých jmenovců ke spisovatelově rodině. Obraz rodu je nyní obohacen také o řadu nových údajů, dosud ukrytých ve fondech okresních archivů v Klatovech a Prachaticích. V jedenácti dobře vystavěných rodových přehledech je představeno více než tisíc osob s příjmením Klostermann.

Záznamy z devadesáti těžených matric centrální a jižní Šumavy z let 1627–1930 (Kašperské Hory, Rejštejn, Klášterský Mlýn, Srní, Sušice, Horní Planá, Kvilda, Knižecí Pláně, Nicov, Stachy, Nový Svět aj., opatrované v SOA Plzeň a SOA Třeboň) je nyní dovolily, až na mizivé výjimky, všechny přiřadit k pouhým třem kvetoucím rodům šumavských Klostermannů. V kašperskohorském regionu velmi rozšířené příjmení nevytýtil ani prudký demografický zvrat po roce 1945. Klostermannové, muži i ženy, vstupovali v průběhu staletí i do smíšených manželství a mnozí jejich potomci žijí dodnes mezi námi.

Publikaci vydalo Prachatické muzeum. Autoři ji věnovali i naší spolkové knihovně. Knížku provází bohatý poznámkový aparát a podrobné mistopisné pojednání ke všem klostermannovským lokalitám, které ležely na území někdejšího statku královského horního města Kašperské Hory, nebo patřily královským rychtám Stachy a Stodůlky.

Miloslav Trnka, Praha

Kouzlo rodopisného hledání

Lidé mají všelijaké „koníčky“. Pokud jde o ženy, kromě péče o rodinu a zaměstnání se nejčastěji věnují pletení, háčkování, starosti o pokojové rostliny nebo zahradničení. Mně Pán Bůh nadělil zájem o genealogii a historii, kterým se věnuji už více než 27 let. Zpočátku jsem

hledala odpověď na otázku, zda můj děd Jakub Vyhnanek z Moravské Huzové byl příbuzný své manželky Jenůfy rozené Vyhnankové, která pocházela ze stejné dědiny. Svě pátrání jsem založila na kriteriích obvyklého vědeckovýzkumného úkolu. 1) určit cíl výzkumu, 2) stanovit jeho etapy, 3) zvolit způsob hledání, 4) najít prostředky, v nichž nutno hledat, 5) nalezené podrobně zapisovat a trvale doplňovat, 6) údaje chronologicky zařazovat, 7) provést závěrečné hodnocení výzkumu, 8) napsat závěrečnou zprávu.

Bádání se musí provádět co nejdříve, zápisy v pracovním deníku končit stanovením termínu na příští pracovní den, nepodléhat pohodlí ani odkladům a snažit se o co nejrychlejší splnění výzkumného úkolu, protože s přibývajícím věkem badatel ubývá psychických i fyzických sil.

Hovořila jsem s pamětníky v různých lokalitách, po celá léta jsem studovala archivované historické prameny, hledala v knihách, uložených v trezorech a depozitářích. Tak jsem poznala nejen tehdejší Městský a Středočeský archiv v Praze a mnohokrát cestovala do archivů v Brně, Olomouci a Opavě, kde jsem hledala zápisy ze 16.–18. století. Všude se mi dostaly do rukou originály urbářů, matric, gruntovních a pozemkových knih, lánských rejstříků, sirotčích register, knih souhlasů a knih protokolů. Měla jsem příležitost číst smolnou knihu Šternberka a mnoho starých kronik některých obcí na Moravě. Hledání mne naprosto okouzlo - vědět „jak to tehdy bylo“ a dedukovat souvislosti, to není zvědavost, ale zvidavost! Krom toho jsem přečetla díla mnohých historiků a odborníků pomocných věd historických, jako jsou Balbín, Bartoš, Brandl, Demuth, Élvert, Gindely,

Hlaváček, Hosák, Hrubý, Kameníček, Maur, Palacký, Paprocký, Pilnáček, Siebmacher, Schwoy, Teige, Urbánková, Wolny, Wurzbach, Zap a prolisovala mnoho ročníků Časopisu českého historického. Varuji před různými „Příručkami pro začínající genealogy“, jichž bylo v posledních letech několik vytištěno a v každé z nich je některá partie opomenuta!

Když jsem se svým hledáním začala, mohlo se o počítačích jenom snít. Tak jsem své údaje i poznámky psala rukou do pracovního deníku a teprve doma po návratu z mého putování po archívech jsme vše přepisovala na malé kartičky. Nikdo mne nerušil, protože žiji ve velkém domě sama, mohla jsem tedy psát přímo hekticky, často celé noci až do rána, kdy na zahradě začínali zpívat ptáci. Mám nepřehledné množství listků s tisíci informacemi o osobách, které jsou podle příjmení za sebou abecedně a chronologicky zařazeny v rozpůlených obálkách. Kartiček jsou tisíce, na každé je poznamenáno 7–12 údajů, takže takovým množstvím informací nemohu počítat, jež jsem se v poslední době naučila používat, „ex post“ nakrmit. Obálky jsou seřazeny jednak do dlouhých krabic „Rodinné kartotéky“, v níž jsou uloženy údaje o všech mých předcích z jednotlivých rodů spřízněných s Vyhnanky, jednak do krabic „Vedlejší kartotéky“, které podobným způsobem obsahují kartičky s údaji o všech osobách, s nimiž naše rody přišly do styku, třebaš kmotrovstvím nebo jako svědectvím při svatbě.

Místo dlouhých plachet papíru nebo předtištěných tiskopisů, které bylo možno získat v Německu, jsem si vytvořila jinou pomůcku umožňující snadný přehled o výsledcích hledání. Je to kruh

z tuhého kladívkového papíru, v jehož středu je napsáno jméno probanta (t.j. jméno mého otce). Kolem něj jsou narýsovány stále širší kružnice, z nichž každá obsahuje předky a předkyně starší generace. Tyto kružnice jsou paprskovitě rozděleny v lichoběžníkovou políčka, kterých směrem k zevnímu okraji kruhu přibývá, jak vzrůstá počet předků a jejich manželek geometrickou řadou. Jestliže probanta považuji za I. generaci, můj děd Jakub Vyhnanek a babička Jenůfa roz. Vyhnaneková v II. generaci jsou vypsáni dva, prarodiče v třetí generaci kruhu jsou čtyři, v další bude osm příjmení, atd. Můj kruh má kapacitu pro XI. generaci, nad poslední kružnicí jsou vpisováni předci ze 16. století. Prázdná políčka v kruhu mně poskytují okamžitý přehled, na koho se mám při svém hledání zaměřit.

Později mne začaly zajímat osudy rodnin, z nichž pocházely moje předkyně. Našla jsem tak celkem 132 příjmení spřízněných rodů (mimo někdy jimi používané přezdívky) a zpracovala jsem každé z nich od nejvzdálenějšího předka, kterého se mi podařilo nalézt až po otce nevěsty, jež se stala mou předkyní. U všech takto získaných dvojic jsem si poznamenala data narození a data úmrtí, ev. sňatků jejich dětí. Takto vzniklo několik zápisníků rozrodů, do nichž při hledání různých souvislostí často nahlížím.

Jako úplný diletant, který se neměl s kým poradit, jsem v r. 1982 nezačala probantem. Vyžádala jsem si nejstarší matriku z farností, do níž patřilo rodiště mého otce, a tak jsem nechtěně získala první údaje o křtech, sňatcích a úmrtích všech Vyhnaneků od roku 1648. Později jsem postupovala s hledáním v mnohem starších pramenech, až jsem nakonec

zjistila, že můj nejstarší předek z doby krále Jiříka z Poděbrad se jmenoval úplně jinak. Tento bohatý mlynář a konšel v Uničově musel uprchnout roku 1467, když protestanté začali pálit usedlosti a zabíjet katolíky. Usadil se v jedné obci na Malé Hané, kde mu i jeho dětem říkali ještě původním jménem, častěji však přezdívkou „vyhnanec“, která členům jeho rodu se v pozdějších generacích stala definitivním příjmením. Potomci Vyhnaneků Jakub a Jenůfa po více než 300 letech uzavřeli sňatek, aniž kdokoliv tušil, že jejich dávní předci byli vlastně příbuzní. Podrobnosti jsem publikovala v článku „Vyhnanec“ v článku „Vyhnanec“ v Acta genealogica et heraldica, jak se v r. 1996 nynější Genealogické a heraldické listy jmenovaly. Jsou také obsaženy v I. díle naší kroniky, nazvané „sága rodu Vyhnaneků“.

Úsilím přímo detektivním se mi podařilo zjistit přezdívky, změny příjmení či jejich zkomoleniny (např. otec Smejkal měl syna Peřinu, otec Herš měl syna Navrátila, Deutsch = Tusch). Někdy jsem si musela po delším čase znovu půjčovat matriky, v nichž jsem již báda. To bylo po dobu, kdy se za půjčku do badatelského listu vylepovaly kolky, dosti nákladné.

„Ex propria industria“ jsem se naučila obstojně číst všechny druhy písma, latina i němčina mně od školních let nikdy nedělala obtíže-jen mne občas iritovaly hrubé gramatické chyby některých zapisujících. V prvních letech mého bádání nebyly ještě vytištěny genealogické slovníky, pouhou dedukcí jsem se naučila rozumět mnohým výrazům v staroněmčině (např. 8-ber = říjen, 9-ber = listopad, X-ber = prosinec, Acker = role, pole, Brachfeldt = úhor, Sommerbaum

= jař, Winterbau = ozim, Aydam = zeť, Mume = teta, Erb = dědic, Zapfenstreich = čepobití) a v staročeštině přikládat jiný význam některým slovům než mají dnes (např. hrubý = velký, klatka = pohřební hostina, kolár = límec, nápadník = podílník na penězích, právo = celá obecní rada, půhon = žaloba, vrub = zářez na holi rychtáře označující dluh, zmrhat = spustit se).

Hledání mých předků se soustředilo na vesnice a městečka na Hané, na Valašsku a ve Slezsku. Místa, v nichž moji předkové žili, jsou v pramenech často uváděna pod německým názvem a česky se většinou jmenují jinak, takže jsem byla nucena je nejdříve hledat na starých německých mapách a pak je porovnávat se současnou automapou (např. Seibersdorf = Bělá, Herzogwald = Lesy a j.) S úsilím přímo detektivním se mi podařilo rozluštit různé zkomoleniny, a tak jsem si ze všech prohledaných obcí mohla sestavit českoněmecký slovníček. Jemu podobný mám českolatinský pro různá povolání, z nichž některá se mnohdy vyskytují zřídka (bibliopagus = knihař, epipharius = sedlár, figulus = hrnčič).

Uplynula pěkná řádka let od chvíle, kdy jsem po výzvě, aby posluchači vysílaného seriálu „Stříbrné mozaiky“ napsali své vlastní poznatky do Čs. rozhlasu, dostala pozvání do Prahy a obdržela diplom. V rozhlasovém studiu jsem měla příležitost se prvně setkat s funkcionáři Genealogické a heraldické společnosti v Praze, kteří mne vybidli, abych se stala členem. Časem jsem začala přednášet a publikovat, a to nejen v rámci naší Společnosti, v níž jsem získala dobré přátele.

Za každé potěšení se však musí zaplatit. Nejprve mne po čase postihlo

alergické astma z prachu a roztočů ve starých foliích, pak jsem začala hůře vidět a nakonec přišla o zrak pravého oka. Neustálé cestování vlakem či autobusem po různých archívech a dědinách, dennodenní vyseďávání bez pohybu po mnoho hodin ve studovnách i doma u psacího stolu mně přivodilo zhoršení chůze. Jednoho krásného dne jsem v olomouckém archívu upadla a po operaci se mohu pohybovat jen o holi. Bez pomoci nesejdu ani ze schodů, navždy je konec s bádáním v terénu. Avšak ani teď v sobě nezapřu „lovkyni duší“, jak mne známí žertem nazývají. Třídím poznámky, jichž jsem za 27 let bádání nashromáždila velkou spoustu a stále mám co objevovat. Z jiného soudku jsou moje publikace o Hradištku pod Medníkem, které od svého mládí považuji za svůj druhý domov. Mám o této lokalitě a jeho okolí údaje od roku 999. A tak doufám, že okouzlení hledáním mne neopustí až do smrti.

Eva Stupková,
Hradištko pod Medníkem

Může grafologie pomoci genealogickému bádání?

Grafologie (jinak také psychologie písma, směřující k poznání vlastností pisatele rozbořením charakteristických znaků jeho rukopisu) je v ČR bohužel stále ještě málo využívaná. Doplácí tak na násilné čtyřicetileté přerušení svého vý-

voje, který byl u nás v 1. pol. 20. století velmi slibný. Zdá se, že ani genealogii není příliš vzdálený přístup většiny společenských věd v ČR, které o grafologii nemají dostatek kvalitních informací, a proto ji mají zařazenou kdesi na okraji psychologického zájmu, jako nepřilíživě důvěryhodnou disciplínu. Tím se ovšem jak genealogie, tak i vědecká grafologie ochuzují přinejmenším o zajímavé podněty, kterými by se mohly navzájem obohatit.

Jak už bylo řečeno, grafologie zkoumá souvislost mezi písmovými znaky konkrétních rukopisů a vlastnostmi jejich pisatelů. Zaměřuje se tedy na písmo, ale cílem jejího studia není písmo samo, nýbrž psychologické jevy, které se v něm promítají. Co znamená tato schopnost grafologie pro genealogické bádání? Grafologická analýza starších materiálů může poskytnout genealogům zajímavé informace o pisatelích historických rukopisů. Tyto informace budou vždy doplňující a doplnující, nicméně mohou být velmi přínosné pro badatele, který se chce seznámit se svými předky hlouběji – zajímají jej jejich základní povahové rysy, snaží se poznat pohnutky jejich činů, chce se dozvědět, jak prožívali osudové životní události apod.

Je zřejmé, že na historické rukopisy nelze mechanicky aplikovat běžně užívané grafologické postupy. Je třeba vždy brát v úvahu historické odlišnosti dané doby a hlediska technická, sociologická i psychologická, která se v písmu promítají. Přesto grafologie může – do jisté míry a velmi opatrně, v porovnání s jazykovým rozbořením textu a s psací předlohou i jinými rukopisy dané doby – určit i vybrané vlastnosti a vrozené

předpoklady pisatele historického rukopisu.

Grafologický výlet do historie je vzrušující a některé grafology vede k rozborům písma slavných historických osobností. Analýzy takových rukopisů sice lidé rádi čtou, ale rozborů samy o sobě nebývají velkým přínosem. Analýza písma slavných historických osobností totiž svádí k tomu, aby grafolog hledal v jejich písmu důkazy již známých vlastností (v důsledku toho pak rozbor většinou mnoho nových informací nepřinese). Je rovněž prokázáno, že písmo výjimečných osobností se obvykle podstatně liší od obecného písemného projevu své doby.

Provádět tradiční grafologický rozbor rukopisů z minulých století může být značně zavádějící. Ve vztahu k historickým materiálům je dle mého názoru korektnější hovořit o možnosti přispět genealogickému bádání využitím grafologického citu při pohledu na staré rukopisy. Vztah genealogie ke grafologii je možno chápat tak, že genealog uvítá, dokáže-li mu někdo doplnit další kamínek do mozaiky jeho bádání, v tomto případě především z charakteru rukopisu vyvodit některé osobnostní předpoklady a vlastnosti předků. Problém s rozboru historického písma je však na straně grafologa, protože metodika grafologické analýzy je rozpracovaná pro písmo současné. Aby grafolog mohl provést rozbor historických rukopisů, musí získat další specifické informace historického charakteru, které mu může poskytnout pouze paleografie (patří mezi ně způsob psaní v dané době, užívané psací nástroje a způsob jejich držení, školní a písařské předlohy, ale v širším smyslu i charak-

teristika slohového období projevující se v písmu, rozšíření písma v tehdejší společnosti v souvislosti s jeho komunikační funkcí apod.).

Tady už je však na místě zamyslet se nad tím, jak lze skloubit poslání grafologie a paleografie. Obě tyto disciplíny sice zkoumají písmo, každá však při tom sleduje zcela jiné cíle. Teoretická paleografie usiluje o postihu ustálených písmových stylů, přičemž právě kurzivitu a projevy „neukázněného“ psacího pohybu individuálních pisatelů vnímá spíše jako nežádoucí prvek, narušující dokonalou formu uznávaného kánonu. Celkem zdařile se takto dá pohlížet na vývoj písma do konce středověku, kdy šlo z grafologického hlediska až na výjimky o písmo stylizované. Nevytvářeli je pisatelé v pravém smyslu, ale písaři, kteří do svého produktu nepromítali svoje nitro, nýbrž pouze vyráběli přesnou podobu předepsaného stylu.

Pak je tu ale celé velké období novověku, ve kterém se právě genealogové pohybují nejčastěji. Tady už je grafologie více doma, protože postupně se uvolňující psací předlohy i atmosféra ve společnosti ponechávají stále větší prostor pro individuální modifikace písma v konkrétních rukopisech. Pisatelé (ne však písaři, kteří i nyní zůstávají jedinou skupinou, u níž není rozbor písma relevantní) jsou předlohami stále méně svazování a mohou dát při psaní víc průchod své individualitě. Grafologie může z rukopisů tohoto období získat dost informací a bylo by jistě škoda její možnosti při genealogickém bádání přehlížet. Grafolog může analýzou písmových znaků nejen odvodit hlavní vlastnosti pisatele, ale např. v časovém

kontextu sledovat vývoj a zrání jeho osobnosti, odraz významných událostí v jeho životě, okamžité vnitřní rozpoložení pisatele při psaní určitého zápisu apod. Dále může grafologie analyzovat v širší rovině, jak se originalita pisatelů i společenské povědomí prosazují oproti uznávanému kánonu a jak písmový styl v delším časovém horizontu narušují, až jej třeba dovedou ke stylu jinému.

Výrazně specifickým přínosem grafologie je tedy její schopnost doplnit pohled na historické rukopisy o hlediska psychologická a do jisté míry i sociologická. Může pomoci objasnit psychologické momenty působící na utváření písma, a to jak v rozměru určitých slohových období, tak u rukopisů konkrétních pisatelů. Obohatí rozbor historických písemností svou schopností sledovat proměny psacího pohybu, za nímž nachází člověka s jeho individuálními vlastnostmi a sklony. Při uplatnění tohoto přístupu k historickému materiálu vystupují do popředí živí a konkrétní lidé. Jak už bylo uvedeno, pro genealogii může být cenné využít grafologickou analýzu zvláště tam, kde nás zajímá hlubší pohled na starý rukopis (hlavní oblasti grafologického zkoumání mohou být osobní zápisy předků, zejména rozsáhlejší materiály – paměti, deníky, rodinná korespondence apod.).

Jarmila Tinlová, Praha

I listiny mají své osudy

Nebývá zvykem při bádání v archivech po dokumentech svého rodu, že se kromě faktů seznámíme také s osudem originálů listin. Přihodilo se to v Archivu města Plzně, a to díky mimořádné ochotě pracovníka tohoto institutu. Byly zde nalezeny dva dokumenty týkající se Jana Kašpara Lauermana, syna našeho zakladatele rodu Bartolomeje Lauermana z Jihlavy. Jednalo se o rodný list a výuční list. Listiny, ač byly vydány v Jihlavě, se nacházejí v plzeňském archivu proto, že Jan Kašpar z Jihlavy odešel a usadil se v Plzni.

Archiv města Plzně (městská správa) Inventář II. Listiny 1293–1870. Vydal TEPS Praha, 1978, účelový náklad města Plzně.

Jedná se o tyto listiny, které jsou uloženy v inventáři a my jsme získali jejich fotokopie.

Listiny a listy měšťanské, str. 146: Číslo inventární 690, signatura II. – 342, karton č. 60

1674 červen 22., Jihlava
Purkmistr a rada města Jihlavy vydávají rodný list Janu Kašparovi Lauermannovi, soukeníku. Je synem Bartoloměje Lauermana a jeho manželky Justiny.

Orig. pergamen 66x30, německy, pečeť chybí.

My, purkmistr a rada královského města Jihlavy v markrabství moravském dosvědčujeme a oznamujeme tímto veřejně před jedním každým, zvláště však kde toho potřeba vyžaduje, že před námi v obvyklém shromáždění rady poctivý

Jan Kašpar Lauerman, svého řemesla soukenického tovaryš, kdysi Bartoloměje Lauermana, zdejšího bývalého měšťana a provazníka poctivý syn, poslušně přednesl, jakž by mu významná k pokračování svého vyučeného soukenického řemesla a poctivý úmysl osvědčující písemná listina a vysvědčení manželského narození a manželského původu potřebná byla, vši náležitou píli prosící, protože se zde v Jihlavě narodil, aby mu byla taková (listina) pod naším městským sekretem příznivě udělena. Poctivý důkaz o tom předložil, předně autentické, od zdejšího městského pana faráře s jeho obyčejnou farní pečeti a vlastnoručním podpisem s datem 15. dne měsíce června roku 1674 vyhotovené vysvědčení (o) obsahu, že řečený jeho otec Bartoloměj Lauerman s Justinou, vdovou po Janu Kitnerovi, léta 1636, 17. dne měsíce dubna byl ve zdejším farním kostele u svatého Jakuba oddán a oženěn, pak následovně (předložil) podobný výťah z matriky zdejšího slavného svatojakubského farního kostela, že výše zmíněný Jan Kašpar Lauerman, jako dříve ohlášeného Bartoloměje Lauermana z jeho manželky Justiny vlastní syn 1. dne měsíce ledna léta 1648 zde ve zmíněném farním kostele svatý křest přijal a v témže (kostele) od Wolfganga Barschedla i s jeho manželkou Dorotou jako svými kmotry vyzdvižen byl. Když pak nám za naše osoby o tom nic dalšího vědomo není a ani nikdo s něčím takovým proti nepřichází, je také i bez toho v tomto zdejším městě známo, že oba více(krát) zmínění manželé, kteří se od mládí ve zdejším královském městě zdržují i se svým opětně jmenovaným synem Janem Kašparem, se vždy dobře, čestně, poctivě a upřímně chovali. **V uvážení toho a bohumilé pravdě ku prospěchu my jemu,**

Janu Kašparu Lauermanovi, tímto jeho poctivě narození a poctivý původ, jakož také, že on nikoho nevolník (neni), nýbrž od všeho poddanství volný a svobodný je, přítomnou listinou ochotně udělit chceme a máme. Dojde-li potom ke všem a každému, jakékoli důstojnosti, stavu, úřadu nebo bytí kdo jsou, tak tímto nalezeno jest, pokud se dotýká proseb na nás vztažených, které chtěli jemu v té věci nepochybnou víru dát (že my) přízeň, pomoc a všechnu dobrou vůli ukazujeme a jemu tedy jeho poctivě narození (potvrzujeme), také tento náš přípis jeho nejlepší užitečně obživě necháváme. Kterýžto (přípis) my jednomu každému podle stavovské náležitosti jsme dlužni nabídnout. Na důkaz toho přivěšena větší pečeť naše a městské obce. Stalo se a dáno v Jihlavě dvaadvacátého dne měsíce června po (dni) Ježíše Krista, našeho vykupitele a spasitele, svatě narození v šestnáctistém čtyřiasedmdesátém roce.

Číslo inventární 691, signatura II. – 343, karton č.71:

1674 červen 23., Jihlava
Starší a přísežní mistři cechu soukenického vydávají Hansu Kašparovi Lauermannovi výuční list.

Orig. pergamen 66 x 29,5 německy, pečeť na hedvábné šňůře.

My, starší a přísežní mistři slavného řemesla soukeníků v královském městě Jihlavě v markrabství moravském. Známo činíme před jedním každým tímto listem, kteří ho budou číst, nebo čtoucí (budou) slyšeti a zvláště pak vám, počestným cechmistrům a mistrům dotčeného řemesla, naším dobrým přátelům a počestně vyprošení našeho přátelského pozdravu a ochotnou službu s přáním

nejbláženějšího blahobytu a všeho dobrého napřed (činíme). Vyznáváme tímto a dáváme na srozumění, že Jana Kašpara Lauermana svědectvím tohoto listu léta 1664 25. dne září do slavného řemesla soukeníků, u poctivého mistra Matěje Langa, našeho spolumistra, na čtyři roky jsme přijali a vyzdvihli. Jemu za tento čas výuční list náleží a patří, však se jako ctímilovný věrný (člověk) při zmíněném svém mistrovi choval, aby on mu všechno předal a nic dlužen (nezůstal), pak všechno příjemné a dobré skrze zmíněného mistra Matěje Langa jemu, jmenovanému Janu Kašparu Lauermanovi (patří), protože on své čtyři roky učení poctivě se vyučil, také při své dobře zachovalé vůli léta 1669, 18. dne března před naším slavným řemeslem svobodně a volně vypovídal, jak my pak jsme to v registrech našeho slavného zmíněného řemesla vtěleno našli, a on, mistr Matěj Lang, témuž při své pravdě, pozornosti a víře před námi vyznal a vypověděl. Tak také zmíněný Jan Kašpar Lauerman potom podle vši, našeho řemesla potřeby žil a zadosti činil a tedy také se k nám a k řemeslu zachoval, že my samotnému a zvláště jemu nic jiného (než) pak lásku a všechno dobré a co ke cti náleží a patří se, podle přípovědi oznamujeme. Chceme býti více (krát) zmíněnému Janu Kašparu Lauermanovi nápomocni, také jmenovaného jeho vyučujícího mistra pilně prosbě a žádosti k vysvědčení pravdy a jejímu dopomožení neodpíráme, jestliže by si chtěl nakonec v místě svou obživu hledat, aby ji měl a užíval. Tak oznamujeme všem a každému, kdo jsou cti a stavem ku prospěchu našeho řemesla, aby mu byli také pro příznivě poručení od nás k máni a jemu aby nápomocni byli, čehož má od vás a jeho hodnou přimluvu s naší pomo-

ci zcela ochotně a přátelsky být hoden. **K pravdivé průkaznosti jsme tento list přítomným otiskem velké pečeti našeho řemesla opatřili, což se stalo 23. dne června tisícího šestostého čtyřiasedmde-sátého roku.**

K tomu nám pan archivář poskytl toto vyprávění:

„V archivu města Plzně je celkem uloženo 865 listin, každá listina je v obálce, na níž je napsaná signatura, datum a stručný obsah. Několik listin je pak uloženo v kartonu krabici. Je neuvěřitelné, že se 865 listin zachovalo. Roku 1841 se v druhém poschodí radnice rozdělovala a snižovala místnost pro berní úřad a do vzniklého prostoru mezi stropem a podlahou byly naházeny listiny jako výplň. Tyto písemnosti se v zoufalém stavu našly až při odstraňování stropu r. 1908. Druhou polovinu listin tehdejší

představitelé města vynesli na půdu, kde na ně pršelo a bral si co kdo chtěl. Hrály si s nimi děti městských notáblů a voskové pečeti ve většině odstříhali ševci na voskování dratví. Celkem 50 metrů těchto archiválií se pak octlo povalováno v průjezdu radnice na odvoz do dražby. Nejvážnějším uchazečem ve dražbě byla sírkárna firmy Neuburg, která chtěla listiny využít na zhotovení krabiček. Knihtiskař Ignác Schiebl však předražil sírkárnu a za 800 zlatých vše koupil, uložil ve svém bytě a rozřídil, za pomoci K. J. Erbena. Roku 1871 se poměry na radnici zlepšily a archiválie byly vráceny městu. Část pergamenových listů zachránil také Martin Hruška, kancelista, přenesením ze zmíněné půdy k sobě domů, kde je rovnal, sušil a ukládal. Vrátil je r. 1869.

Nejen knihy mají své osudy, nedalo mi, abych Vám to nevypsál.“

Křestní list Jana Kašpara Lauermana z roku 1674

Výuční list Jana Kašpara Lauermana z Jihlavy

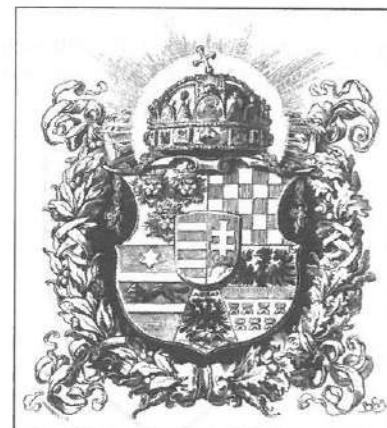
Božena Kopcová, Lednice

Pramínek 2009

Dvacátý, jubilejní sešit edice **Pramínek** přináší novinku k lepší orientaci v dějinách blízkého teritoria. Dilko má název **Schematismus šlechtického majetku v Uhrách**. Specifickým zaměřením informací jistě přijde vhod badatelům, jejichž rozhled neustále zvyšují milá elektronická média. Ta ale pro dnešek mívají v cílové rovině, zvláště když uvážíme, že poslední slušně dostupný souhrn znalostí k tématu je již poněkud antikvující. Vyšel v Budapešti roku 1911 pod názvem Magyarországi gazdacsímintár (sestavil Gyula Rubinek Zsitvabessenyői).

Vydání Schematismu pro **Pramínek** v podobě malé, pohotové příruční databáze, připravil Pavel Koblasa z Národního archivu v Praze. Obsahuje bohatou faktografii, bez subjektivních hodnotících hledisek, a to v pěti částech. První je *Historický úvod*, po něm následuje kapitola *Šlechtičtí vlastníci půdy v jednotlivých župách* – s přehledem výměr půdy a jmen jejich držitelů v jednademdesáti župách Uherského království (abecedně od Abauj-Torna a Alsó-Fehér až po Zemplén a Zólyom). U názvů autor doplnil i geografickou oblast, v níž se dotyčná župa nacházela, např. Alföld – dolní Uhry, Erdély – Sedmihrady, Felvidék – horní Uhry, Horvátország – Chorvatsko ad. Pro upřesnění lze dodat, že výše zmíněný Rubinkův soupis z roku 1911 bohužel neobsahuje žádné sumáře ani přehledy majetku podle panství, vykazují jen pozemkovou držbu dle jednotlivých majitelů v té které obci. Třetí kapitolou je *Celkový seznam šlechtických majitelů půdy* (jména 350 osob). Předposlední část práce nese název *Šlechtické rodiny*

s největším pozemkovým majetkem. Zahrnuje soupis 41 rodů se zaměřením na poměry mezi šlechtickými vlastníky půdy v Uhrách po první světové válce, resp. ve zmenšených „potrianonských“ Uhrách, včetně rozvrstvení majetků k roku 1943 za vlády regenta Miklóse Horthyho de Nagybánya, proslulého „admirála bez moře“. Příručku uzavírá pojednání *Uherská šlechta v sousedních zemích* (Čechy, Morava, Slezsko, Horní a Dolní Rakousy, Štýrsko) a soupis literatury k tématu.

Znak Uherského království

Pavel Koblasa: *Schematismus šlechtického majetku v Uhrách*. Edice *Pramínek* sv. 20.

Formát A4, 23 stran, 5 ilustrací v textu. Obálku sešitu zdobí velký státní znak Uherského království se svatoštěpánskou korunou, rozdělen do několika polí, z nichž každé představuje jednu historickou zemi Uher.

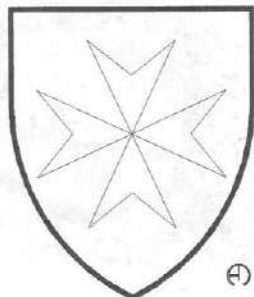
V redakci *Rodopisné revue* vydal Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, Praha 2009.

Miloslav Trnka, Praha

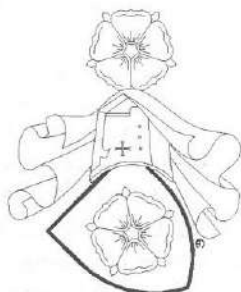
Malé heraldické ohlédnutí za výstavou „Putování za předky“ na úřadě Městské části Praha 13

Na začátku letošního roku jsem byl požádán, což pro mne bylo ctí, zda-li bych drobně nepřispěl heraldikou pro výstavu „Putování za předky“ České genealogické a heraldické společnosti v Praze, která proběhla ve vstupní hale úřadu Městské části Praha 13 od 17.března do 10.dubna (prodloužena, původně plánována do 3.dubna) 2009. Výstava se uskutečnila při příležitosti 40.výročí založení ČGHSP a 10.výročí umístění sídla společnosti ve Stodůlkách. Myslím si, že se setkala s velice dobrým úspěchem, slušnou návštěvností nejen veřejnosti, ale opět i škol či turistickou akcí s třemi sty návštěvníky. Referoval o ní mimo jiné zpravodaj Stop Praha 13, Česká televize či místní kabelová televize TV13. Nakreslil jsem tři erby a jeden znak se vztahem k této městské části. Prahu 13 tvoří původní obce (osady) Butovice, Klukovice, Lužiny, Stodůlky, Třebonice, Velká a Malá Ohrada.

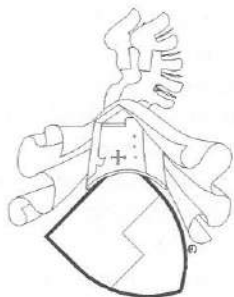
Johanité

Od roku 1159 patřila osada řádu Johanitů (Maltézští rytíři) - dnes oficiálně Suverénní vojenský hospitální řád sv. Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě.

Páni z Hradce

Ve 13.století patřila osada Stodůlky pánům z Hradce. Od roku 1588 byl vlastníkem Butovic Adam z Hradce.

Ctibor Sluzský z Chlumu

Od roku 1590 byl vlastníkem Třebonice Ctibor Sluzský z Chlumu.

Albrecht Pfefferkorn z Ottobachu

V roce 1609 byly Butovice přikoupeny Albrechtem Pfefferkornem z Ottobachu k Jmunicím.

Arnošt Drozd, Praha

Úřední hodiny v místnosti Společnosti:

každé pondělí od 15.00 do 17.00 hodin (kromě měsíců července a srpna).

Knihovna v místnosti Společnosti:

každé první úterý v měsíci od 17.00 do 19.00 hodin (kromě měsíců července a srpna).

Autoři tohoto čísla:

Helena Voldánová, Pelhřimovská 302, 140 00 Praha 4 (helenavoldanova@volny.cz)

prof. MVDr. Vladimír Benda, Pod karlovarskou silnicí 587, 161 00 Praha 6

(vladimir.benda@vscht.cz)

Anton František Malinovský, Hlavatého 15, 149 00 Praha 4 (a.f.malinovsky@centrum.cz)

PhDr. Pokorný R. Pavel, Šrobárova 16, 101 00 Praha 10 - Vinohrady

Stanislav Kasík, U hřiště 1995, 413 01 Roudnice nad Labem (s.kasik@tiscali.cz)

Pavel Hnízdil, Dvouletky 381, 100 00 Praha 10 (pavel.hnizdil@volny.cz)

Peter Hawlina, Lipica 7, 4220 Škofija Loka, Slovinsko (peter@hawlina.com)

Genealogické a heraldické listy, ročník XXIX, číslo 2/2009

Pro své členy vydává

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze

Fantova 1784, 155 00 Praha 13, tel.: 251 613 490

<http://www.genealogie.cz>, e-mail: cghsp@email.cz

Bankovní spojení: 108696177/0300 (ČSOB)

Odběr časopisu je vázán na zaplacení členského příspěvku.

Za původnost a obsah článků ručí autoři.

Připravuje redakční rada ve složení:

Vedoucí redaktor: Ing. Mgr. Martin Slaboch

PhDr. Ing. Jaroslava Honcová, CSc., PhDr. Vladimíra Hradecká,

Mgr. Jan Kahuda a Ing. Jan Oulík

Jazyková korektura: PaedDr. Petr Hrabina

Uzávěrka: duben 2009 – dáno do tisku v červnu 2009. Počet výtisků: 1100.

ISSN 1212-9631

Grafická úprava: Linda Marečková

Tisk: Tiskárna Gemmapress, spol. s r. o., Kubrova 27, 252 16 Nučice

Časopis je evidován u Ministerstva kultury České republiky pod číslem MK ČR E 15 903.